

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ŚRODOWISKA, ROLNICTWA
I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

NR ewid. 10/2004/P/03/115/KSR

Informacja o wynikach kontroli działalności wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2000- I półrocze 2003

W a r s z a w a l u t y 2 0 0 4 r .

Misją: Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

Wizją: Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Środowiska, Rolnictwa
i Zagospodarowania Przestrzennego

Andrzej Głowacki

Akceptuję:
Zbigniew Wesołowski

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Mirosław Sekuła

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-prefiks-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	6
2. 1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	6
2. 2. Synteza wyników kontroli	7
2. 3. Uwagi końcowe i wnioski	15
3. Ważniejsze wyniki kontroli	16
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	16
3. 2. Istotne ustalenia kontroli	29
3. 2. 1. Prawdliwość planowania przychodów i wydatków	29
3. 2. 2. Prawdliwość realizacji planów finansowych	30
3. 2. 3. Prawdliwość realizacji ustawowych zadań z zakresu ochrony środowiska	37
3. 2. 4. Prawdliwość prowadzenia działalności kapitałowej	49
3. 2. 5. Zaangażowanie funduszy w finansowanie ochrony środowiska	53
3. 2. 6. Przestrzeganie ustawy o zamówieniach publicznych	56
3. 2. 7. Rozwiązania organizacyjne i regulacje wewnętrzne. Realizacja wniosków pokontrolnych z poprzednich kontroli NIK	59
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	64
4.1. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	64
5. Załączniki:	68
1 a). Struktura finansowania ochrony środowiska	68
1 b). Zatrudnienie oraz wysokość wynagrodzeń	75
1 c). Wysokość zaangażowania włościan w finansowanie ochrony środowiska	78
2. Wykaz skontrolowanych jednostek	80
3. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	81
4. Uzupełnienie do charakterystyki stanu prawnego	82
5. Wykaz podstawowych aktów prawnych	85

1. Wprowadzenie

Temat kontroli: **Działalność wojewódzkich funduszy ochrony środowiska
i gospodarki wodnej w latach 2000 - I półrocze 2003**

Numer kontroli: **P/03/115**

1.1. Charakterystyka kontroli

1.1.1. Cel kontroli:

Celem kontroli była ocena prawidłowości gospodarowania przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej środkami publicznymi i ich wykorzystania na cele mające służyć osiągnięciu priorytetów ekologicznych państwa.

Kontrola została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli

1.1.2. Tematyka kontroli

Przedmiotowy zakres kontroli dotyczył: planowania i wykonania przychodów; planowania i wykonania wydatków; udzielania pomocy finansowej; osiągania efektów ekologicznych; kosztów funkcjonowania funduszu; przyjętych rozwiązań organizacyjnych; działalności kapitałowej funduszu.

1.1.3. Okres objęty kontrolą, zakres podmiotowy i termin przeprowadzenia kontroli

Badania kontrolne, którymi objęto lata 2000 – I połowa 2003 r., przeprowadzono w okresie od 1 września do 14 listopada 2003 r. Kontrolą objęto wszystkie 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Kontrolę przeprowadzono pod względem legalności, gospodarności i rzetelności. W kontroli koordynowanej przez Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego uczestniczyły delegatury NIK w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Izba pozytywnie oceniła gospodarowanie środkami WFOŚiGW, zwanych dalej Funduszami, i ich wykorzystanie na cele mające służyć osiągnięciu priorytetów ekologicznych województw i państwa, mimo stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień.

W wyniku kontroli stwierdzono wzrost stanu majątku Funduszy w latach 2000-2002 o 22,3 % do 3,485 mld zł. Systematycznie wzrastała wysokość finansowania ochrony środowiska przez Fundusze osiągając w 2002 r. 1,547 mld zł. Nie budzą zastrzeżeń realizowane ogólne kierunki i formy finansowania ochrony środowiska. Najwięcej środków kierowano na ochronę wód ca 47% oraz ochronę powietrza ca 27%. Dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych poprzez pożyczki stanowiło średnio 64% udzielonej pomocy finansowej - przy dużym zróżnicowaniu terytorialnym od ca 49% w Funduszu w Łodzi do 84% w Funduszu w Warszawie. NIK nie wnosi zastrzeżeń i uwag, co do kosztów funkcjonowania Funduszy.

Jednocześnie nie wszystkie Fundusze planując przychody i wydatki opierały się na rzetelnych prognozach. Stwierdzono nieprawidłowości w stanowieniu wewnętrznych uregulowań dotyczących udzielania pomocy finansowej. Ewidencje wpływających wniosków nie zawsze były rzetelne a okresy ich rozpatrywania i zawierania umów wydłużone. Występowały przypadki nie określania efektów ekologicznych lub przedstawiania ich ogólnikowo.

Dotacje kierowano także na zadania nie objęte ustalonymi priorytetami, wbrew przepisom ustawy Prawo ochrony środowiska, a wcześniej ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Nie w pełni przestrzegano ustawy o zamówieniach publicznych.

Nadal w części Funduszy występują wysokie stany środków finansowych ponad poziom niezbędny dla zachowania płynności finansowej, kierowane następnie na zakup papierów wartościowych lub lokaty krótko i długoterminowe.

Nadwyżce środków sprzyjała polityka Funduszy nie wychodzenia naprzeciw potrzebom środowiska. Nie inicjowano programów branżowych i obszarowych oraz tworzenia konsorcjów z udziałem banków, funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej wszystkich szczebli i beneficjentów.

Nie wszystkie wnioski NIK zostały zrealizowane, m.in. dotyczące finansowania zadań nie związanych z ochroną środowiska.

2.2. Synteza wyników kontroli

2.2.1. W wyniku kontroli stwierdzono systematyczny wzrost w latach 2000-2002 stanu środków 16 Funduszy oraz finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Struktura pomocy finansowej, obejmująca kierunki oraz formy finansowania pozostawała średnio na niezmiennym poziomie.

Wystąpiły natomiast zróżnicowania terytorialne w zależności od przyjętej i realizowanej przez władze Funduszy polityki regionalnej. NIK pozytywnie ocenia systematyczny wzrost środków Funduszy oraz kierunków i form ich wydatkowania. Nie wnosi również uwag, co do kosztów funkcjonowania Funduszy.

- 2.2.1.1 W latach 2000-2002 stanu majątku 16 Funduszy wynosił odpowiednio 2,849 mld zł, 3,141 mld zł i 3,485 mld zł (str. 31).
- 2.2.1.2 Stwierdzono wzrost wysokości finansowania ochrony środowiska przez Fundusze - w 2000 r. finansowanie wyniosło ogółem 1,215 mld zł, osiągając 1,432 mld zł w 2001 r. oraz 1,547 mld zł w 2002 r. (str. 28).
- 2.2.1.3 Najwięcej środków Fundusze kierowały na ochronę wód (odpowiednio 591 mln zł, 639 mln zł i 783 mln zł, tj. 48,6%, 44,6% i 50,6%), ochronę powietrza (odpowiednio 338 mln zł, 382 mln zł i 397 mln zł, tj. 27,8%, 26,7% i 25,7%) i ochronę ziemi (93 mln zł, 103 mln zł i 115 mln zł, tj. 7,6%, 7,2% i 7,4%) (str. 78-79).
- 2.2.1.4 Główną formą dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych w kontrolowanym okresie były pożyczki, odpowiednio 883 mln zł, 875 mln zł i 939 mln zł. Dotacje stanowiły odpowiednio 332 mln zł, 370 mln zł i 387 mln zł. Występuje jednocześnie duże zróżnicowanie regionalnie w strukturze wydatkowania środków. Udzielone w tym okresie pożyczki stanowiły odpowiednio od 46,1%, 50,8% i 51,7% struktury wydatków Funduszu w Łodzi do 80,3%, 86,2% i 86,1 % Funduszu w Warszawie. Dotacje stanowiły odpowiednio od 8,8%, 10,1% i 10,5 Funduszu w Opolu do 56,9%, 49% i 54,7% struktury finansowania przez Fundusz we Wrocławiu (str. 68-74).
- 2.2.1.5 Wysokość kosztów działalności operacyjnej w roku wynosiła od 1,5 mln zł w Funduszu w Opolu w 2000 r. do 9,9 mln zł w Funduszu w Katowicach w 2001 r.; zbiorczo w stosunku do stanu funduszy na początek lat 2000-2002 wynosiła odpowiednio 2,4 %, 2,2 % i 2,1 % (str. 34-35).

2.2.2. Kontrola wykazała, że część Funduszy w sposób nieprawidłowy planowała swoje przychody i wydatki oraz nieprawidłowo wykonywała plany finansowe. Stwierdzono, że na etapie planowania Fundusze nie posiadały lub posiadały niepełne informacje o liczbie użytkowników środowiska i opłatach należnych Funduszom z tytułu korzystania przez nich ze środowiska, co było główną przyczyną niedoszacowania lub przeszacowania przychodów i wydatków. Przy realizacji planów finansowych stwierdzono m.in. rozbieżności w planowaniu i wykorzystywaniu środków, nieprawidłowości w zakresie rachunkowości – niezgodnego z właściwymi przepisami księgowania i sprawozdawczości – oraz w zakresie udzielania zamówień publicznych.

- 2.2.2.1 Stwierdzono, że 2 Fundusze z 16 skontrolowanych, opracowując roczne plany finansowe w latach 2000-2003, nie miały danych dotyczących wielkości środków finansowych prognozowanych na poszczególne lata z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska, a gromadzonych na koncie Urzędów Marszałkowskich. Do rocznych planów finansowych

proponowano wielkości wydatków na poziomie wykonania z roku poprzedniego. Fundusze te nie posiadały ewidencji użytkowników środowiska z terenu województwa, mimo finansowania dla Urzędu Marszałkowskiego tworzenia takiej bazy danych (str. 29-30).

- 2.2.2.2 Kontrola wykazała rozbieżności między wysokością planowanych przychodów a ich faktyczną realizacją. W ocenie Izby różnice między wartościami planowanymi a realizowanymi nie miały jednak istotnego wpływu na kondycję finansową Funduszy, a także na zakres udzielanej pomocy finansowej (str. 31).
- 2.2.2.3 Stwierdzono 1 przypadek dokonywania zmian planów finansowych w zakresie wydatków w trakcie realizacji planów finansowych na kilka i kilkanaście dni przed zakończeniem roku, co w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym, gdyż sankcjonowało faktyczne wykonanie wydatków (str. 30).
- 2.2.2.4 W 3 Funduszach stwierdzono uchybienia w zakresie realizacji planów polegających na: przekroczeniu limitów maksymalnego stanu pozabilansowych zobowiązań warunkowych (obejmujących m.in. kwoty wynikające z pozytywnie rozpatrzonych wniosków o dofinansowanie, na podstawie których nie zawarto jeszcze umów, a udzielono promesy), przekroczeniu wydatków spowodowanym przekroczeniem planowanych kosztów finansowych. W 1 Funduszu stwierdzono ponadto wypłacenie członkom Rady Nadzorczej odrębnych, dodatkowych wynagrodzeń za udział w posiedzeniach (str. 32, 35).
- 2.2.2.5 Stwierdzone przypadki nieprawidłowości w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości dotyczyły: nieprawidłowego księgowania kwot otrzymanych z Urzędu Marszałkowskiego, co spowodowało zawyżenie zysku Funduszu oraz wykazywania w sprawozdaniach błędnych danych, co do ilości i wartości zawartych umów w Białymstoku oraz opóźnień w przekazywaniu sprawozdań przez Fundusz w Poznaniu (str. 36).
- 2.2.2.6 Kontrola stwierdziła przypadki naruszenia przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych w 7 Funduszach, szczególnie w zakresie realizacji wydatków na zakupy i prace inwestycyjne. W ocenie NIK, dowodzi to, że zakupy i prace inwestycyjne stanowią obszar zagrożony występowaniem zjawisk korupcji. Stwierdzono także nieprzestrzeganie tej ustawy przez beneficjentów przy wyborze dostawców i wykonawców usług w ramach realizacji umów o dofinansowanie. I tak:
- w przypadku 7 Funduszy dokonywano zakupów inwestycyjnych (zakup sprzętu komputerowego, samochodów, prace budowlane) z naruszeniem trybu określonego ustawą, m.in.: udzielając zamówień nie egzekwowano od przystępujących do udziału wymaganych przepisami oświadczeń; dokumentację z postępowań o zamówienia publiczne sporządzano z naruszeniem przepisów ww. ustawy (np. brak: informacji o cenach zawartych w ofertach, streszczeń ofert, uzasadnień zastosowania innego trybu niż przetarg nieograniczony, uzasadnień wyboru ofert); po przeprowadzeniu postępowań przetargowych realizowano zakupy z wybranymi oferentami bez zawarcia umów pisemnych, co stanowiło naruszenie ww. ustawy, której przepisy wymagają pod rygorem nieważności zachowania formy pisemnej (str. 56-59),

- w 1 z ww. Funduszy dokumentacja udzielonego beneficjentom dofinansowania nie zawierała w przypadku 14 umów dotacji na 25 zbadanych, dowodów zrealizowania zadań w trybie ustawy o zamówieniach publicznych, a Fundusz nie weryfikował zgodności dokonywanych przez podmioty wydatków ze stosowaniem ww. ustawy (str. 57).

2.2.3. Niektóre Fundusze w sposób nieprawidłowy udzielały dofinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Kontrola wykazała nieprawidłowości w zakresie stanowienia wewnętrznych uregulowań dotyczących działalności Funduszy i udzielania pomocy finansowej oraz postępowania z wnioskami o dofinansowanie i zawieranymi umowami. Wykazano nierzetelne prowadzenie ewidencji wniosków i zawartych umów. W składanych wnioskach o dofinansowanie i zawieranych umowach nie określano planowanych efektów ekologicznych. Niezgodnie z uchwalonymi przez Rady Nadzorcze uregulowaniami i z postanowieniami umów udzielano dofinansowania, realizowano i rozliczano bez stosownych weryfikacji zawarte umowy, głównie w przypadku dotacji oraz umarzania udzielonych pożyczek. Nie wszystkie objęte kontrolą przedsięwzięcia finansowane przez Fundusze przyniosły zakładane efekty ekologiczne.

- 2.2.3.1** W co czwartym Funduszu stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wewnętrznych uregulowań dotyczących udzielania pomocy finansowej. W 1 przypadku listy przedsięwzięć priorytetowych na lata 2003-2004 ograniczyły się do podania nazw programów i nie określały przedsięwzięć objętych tymi programami. Nie dokonywano aktualizacji lub uzupełnienia dokumentów określających zasady działalności Funduszu - nie uchwalono kryteriów wyboru przedsięwzięć na lata 2000 i 2003. W 3 Funduszach stwierdzono inne nieprawidłowości w zakresie wewnętrznych uregulowań, jak np. brak zasad dopłat do oprocentowania preferencyjnych pożyczek i kredytów, czy brak procedur postępowania z wnioskami o dotacje i pożyczki (str. 37-38).
- 2.2.3.2** Stwierdzono, że w 2 Funduszach w sposób nierzetelny prowadzono ewidencję wniosków i zawartych umów o dofinansowanie, co nie pozwalało na określenie czasu i etapu realizacji składanych wniosków, a także powodowało wykazywanie w sprawozdaniach błędnych danych, co do ilości i wartości zawartych umów (str. 38-39).
- 2.2.3.3** W 2 Funduszach kontrola stwierdziła, że w przypadku 45 wniosków o dofinansowanie z 63 poddanych badaniu, okres od złożenia wniosku do podpisania umowy wynosił od 91 do 229 dni, a nawet przekroczył w 1 przypadku 300 dni (str. 39-40).
- 2.2.3.4** W 2 Funduszach w przypadku 70 umów na 141 wybranych losowo do zbadania stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia polegające na braku

dokumentów wymaganych przyjętymi w Funduszach procedurami – np. braku opinii zespołu merytorycznego rozliczenia raty dofinansowania, braku potwierdzenia dyspozycji przelewu raty, braku rozliczeń zadania potwierdzających jego wykonanie. Stwierdzono brak dat dostarczenia dokumentów do Funduszu, np. dat protokołów odbioru, których terminy dostarczenia ustalano w umowach (str. 39-40).

2.2.3.5 W przypadku 3 Funduszy, we wnioskach o dofinansowanie oraz w zawartych umowach nie podawano planowanych efektów ekologicznych, wymieniając jedynie planowane efekty rzeczowe lub określano spodziewane efekty ekologiczne w sposób ogólnikowy, a wykonane przedsięwzięcia nie przyniosły wymiernych efektów ekologicznych. Przykładowo, podawano m.in., że „spodziewany efekt ekologiczny będzie przejawiał się w dostarczeniu zróżnicowanych zbiorów informacji służących w sposób możliwie optymalny zarządzaniu środowiskiem na wszystkich poziomach decyzyjnych”, lub „efektem będzie opracowanie z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, warunkujące podjęcie zadań inwestycyjnych w ramach wypełniania zobowiązań Polski w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej” (str. 46-47).

2.2.3.6 Kontrola wykazała w 3 Funduszach odstępstwa od uchwalonych przez Rady Nadzorcze zasad udzielania dotacji oraz postanowień umów dotacji polegające na przekraczaniu dopuszczalnej wysokości dotacji, tj. 50 % kosztu zadania, w tym dotowanie zadań w 100 % ponoszonych kosztów. W obowiązujących zasadach udzielania dofinansowania nie było zapisu o przysługującym Zarządom lub Radom Nadzorczym uprawnieniu do odstępstwa od przyjętego 50 % udziału środków Funduszu w kosztach zadania. W 1 przypadku stwierdzono dokonywanie częściowego umarzania pożyczek niezgodnie z obowiązującymi zasadami, m.in. bez osiągnięcia lub braku dowodów na osiągnięcie przez wnioskodawcę planowanych efektów rzeczowych i ekologicznych, które stanowiły warunek określony w umowach zgodnie z uchwalonymi przez Radę Nadzorczą zasadami umarzania pożyczek. W ocenie NIK, udzielanie dotacji oraz umarzanie udzielonych pożyczek wbrew przyjętym zasadom stanowi obszar zagrożony występowaniem zjawisk korupcji (str. 41-45).

2.2.3.7 Stwierdzono, że w sposób nieprawidłowy rozliczano udzielone dotacje w 6 Funduszach (str. 41-46).

- Fundusz w Zielonej Górze w 2002 r. uwzględnił w przypadku 1 umowy na kwotę 120 tys. zł wydatki ponoszone przez dotowanego w roku poprzedzającym realizację zadania dotowanego oraz koszty przynależne do zadania nie będącego przedmiotem dotacji,
- Fundusz w Szczecinie w 2003 r. rozliczył 20 umów dotacji bez przedłożenia dowodów księgowych kosztów poniesionych poza kwotą dotacji,
- W Funduszu w Lublinie w 2002 i 2003 r. rozliczono 3 umowy dotacji pomimo niezrealizowania w pełni określonych w umowie harmonogramów rzeczowo-finansowych przedsięwzięć,
- W Funduszu w Olsztynie w przypadku 7 umów dotacji w okresie objętym kontrolą rozliczono środki finansowe z opóźnieniem do 254 dni po upływie terminów określonych w umowach, a także pomimo, iż nie załączono do nich wymaganych w umowach sprawozdań z realizacji zadań,

- Fundusz w Rzeszowie w 2001 r. rozliczył umowę dotacji w kwocie 600 tys. zł na podstawie kosztorysów powykonawczych sporządzanych przez beneficjenta, których nie weryfikowano; w latach 2000-2002 nie dokonywano również weryfikacji faktycznych potrzeb i możliwości wykorzystania przez beneficjenta zakupionych urządzeń w ramach 5 umów dotacji,
- Fundusz w Katowicach w 2002 r. rozliczył dotację na kwotę 294 tys. zł przy braku udokumentowania poniesionych kosztów w sposób określony w umowie dotacji.

2.2.4. Kontrola wykazała w 6 Funduszach wykorzystywanie środków na finansowanie przedsięwzięć wykraczających poza katalog zadań przewidzianych do finansowania ze środków WFOŚiGW, określonych przepisami art. 88a ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, a następnie art. 409 Prawa ochrony środowiska. Zdaniem NIK przedsięwzięcia te nie miały charakteru proekologicznego, nie miały bezpośredniego związku z ochroną środowiska i gospodarką wodną lub nie powodowały wymiernego efektu ekologicznego. Udzielając dotacji, Fundusze wykroczyły poza zakres rodzajów działalności, których dofinansowanie jest dopuszczalne ww. ustawami. Podkreślenia wymaga, że w każdym ze stwierdzonych przypadków w zawartych umowach ogólnikowo określono spodziewany efekt ekologiczny.

- 2.2.4.1** Ze środków Funduszy finansowano zakup sprzętu medycznego, np. zestawu do laryngofiberoskopii, lampy do tomografu komputerowego, tomografu komputerowego, analizatora hematologicznego (str. 48).
- 2.2.4.2** Stwierdzono finansowanie straży pożarnej (OSP i PSP) poprzez zakup samochodów pożarniczych dla jednostek o podstawowych funkcjach gaśniczych, czy budowę strażnicy Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu (str. 48-49).
- 2.2.4.3** Ze środków Funduszy dokonywano zakupu autobusów komunikacji miejskiej dla przedsiębiorstw komunikacji miejskiej oraz finansowano wykonanie drogi we wsi Naborów (str. 48-49).
- 2.2.4.4** Stwierdzono również, że ze środków Funduszy finansowano takie zadania jak zakup łodzi motorowych dla policji, wydanie książki z zakresu literatury pięknej pt. „Sekretne życie topików”, podnoszenie wiedzy ekologicznej pracowników Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędów Wojewódzkich, studia i szkolenia pracowników Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego, wydatki bieżące (m.in. paliwo, opał, telefony, znaczki) Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawstwa Salamandra w Myśliborzu (str. 48-49).

W każdym z wymienionych przykładów określono ogólnie tzw. efekt ekologiczny, np. „potencjalne zmniejszenie spalin”, „zmniejszenie zużycia paliwa” czy „minimalizacja ryzyka rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych”.

2.2.5. W przypadku 6 Funduszy kontrola wykazała wysoki stan środków pieniężnych, nieuzasadniony z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań Funduszy, szczególnie w przypadku wysokiego udziału środków Funduszy w formie lokat na rachunkach bankowych. W ocenie NIK, utrzymywanie wysokiego stanu wolnych środków pieniężnych na rachunkach bankowych nie ma uzasadnienia z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań i utrzymania płynności finansowej Funduszu. Na zbyt wysoki stan wolnych środków pieniężnych wskazuje nadwyżka wpływów (głównie z tytułu opłat i kar oraz spłat kapitału pożyczek) nad wydatkami (głównie wypłaty dotacji i pożyczek), zwłaszcza w I kwartale każdego roku obrachunkowego (str. 32-33).

- 2.2.5.1 W Funduszu w Łodzi stwierdzono, że lokaty pieniężne na rachunkach bankowych wzrosły w latach 2001-2002 z 8.847 tys. zł w 2000 r. do 56.221 tys. zł w 2002 r. Stwierdzona nadwyżka wpływów (głównie z tytułu opłat i kar oraz spłat kapitału pożyczek) nad wydatkami (głównie wypłaty dotacji i pożyczek) w poszczególnych okresach wynosiła 13 985 tys. zł na I kwartał 2001 r., 19 257 tys. zł na I kwartał 2002 r., 23 006 tys. zł na I kwartał 2003 r.
- 2.2.5.2 Podobne tendencje stwierdzono w Funduszu w Warszawie, gdzie lokaty pieniężne na rachunkach bankowych wzrosły z 32.105 tys. zł w 2000 r. do 153.341 tys. zł na koniec I połowy 2003 r. Nadwyżka wpływów nad wydatkami wynosiła 29 388 tys. zł na I kwartał 2001 r., 22 924 tys. zł na I kwartał 2002 r., 27 879 tys. zł na I kwartał 2003 r.
- 2.2.5.3 W latach 2000 – 2002 łączne wpływy Funduszu w Katowicach wzrosły z 245.662 tys. zł do 293.791 tys. zł, tj. o 19,6 %, przy wzroście wydatków o 46,8 % odpowiednio ze 183.791 tys. zł do 269.846 tys. zł. Pozyskiwane środki nie były w całości wydatkowane na dofinansowanie przedsięwzięć ekologicznych, bowiem nadwyżki wpływów nad wydatkami wynosiły: od 61.871 tys. zł w 2000 r. do 23.945 tys. zł w 2002 r. Pomimo rosnącej dynamiki wzrostu wydatków nad wpływami stan środków pieniężnych wraz z papierami wartościowymi wzrósł z kwoty 62.840 tys. zł na 1.01.2000 r. do 208.695 tys. zł na 31.12.2002 r.
- 2.2.5.4 Kontrola wykazała wysoki stan wolnych środków w Funduszu w Opolu, który wzrósł z 14.419 tys. zł w 2000 r. do 57.628 tys. zł na koniec 2002 r. i 70.450 tys. zł na 30 czerwca 2003 r.
- 2.2.5.5 Stwierdzono wzrastający stan wolnych środków pieniężnych w Funduszu w Rzeszowie, który wynosił w 2002 r. – 8.338.431 zł, w 2003 r. – 15.408.087 zł. Stan środków na początek roku w latach 2000 – 2001 wynosił odpowiednio: 2.998.403 zł i 1.908.217 zł.
- 2.2.5.6 Fundusz w Poznaniu utrzymywał wysoki stan środków pieniężnych wynoszący 19.109,3 tys. zł na koniec grudnia 2000 r., 27.627,6 tys. zł i 70.205,6 tys. zł na koniec 2001 r. i 2002 r. oraz 109.054 tys. zł na koniec czerwca 2003 r.

2.2.6. Badania kontrolne wykazały w przypadku 4 Funduszy nieprawidłowości przy prowadzeniu działalności kapitałowej (nabywanie papierów wartościowych) i niskie efekty finansowe tej działalności. I tak:

- 2.2.6.1 Szczególnie niskie efekty działalności kapitałowej stwierdzono w przypadku Funduszu w Łodzi, który poniósł koszty finansowe z tytułu odpisów aktualizujących w związku z przeceną posiadanych akcji w latach 2000-I połowa 2003 na kwotę (minus) –17.287 tys. zł (str. 51-52).

- 2.2.6.2 Z naruszeniem prawa, bez zgody Rady Nadzorczej, Fundusz w Białymstoku zakupił w 2000 r. obligacje o wartości 3.500 tys. zł, a w 2002 r. obligacje o wartości 1.500 tys. zł. W wyniku zakupu obligacji Stoczni Szczecińskiej o wartości 1.500 tys. zł Fundusz poniósł szkodę na kwotę nie mniejszą niż 1.483,5 tys. zł (opłacona cena obligacji) (str. 50-51). W związku z tym NIK skierowała do prokuratury zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.
- 2.2.6.3 W Funduszu we Wrocławiu koszty z tytułu posiadanych udziałów i akcji w latach 2000 – I połowa 2003 r. wyniosły łącznie 121 tys. zł i były wyższe od przychodów z tego tytułu o 117,8 tys. zł (str. 52-53).
- 2.2.6.4 Fundusz w Zielonej Górze, wnosząc 300 tys. zł (30% udziału) do tworzonej spółki z o.o. "Europejska Klinika Rehabilitacji - Victoria", zaakceptował brak rady nadzorczej i jednoosobowy zarząd spółki w osobie drugiego udziałowca, czym nie zachował należytej staranności w zakresie zabezpieczenia interesów Funduszu. W ten sposób ograniczono możliwość nadzoru i kontroli działalności spółki ze strony Funduszu (str. 53).

2.2.7. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie przyjętych rozwiązań organizacyjnych dotyczyły funkcjonowania statutowych organów Funduszu oraz utworzenia stanowiska i pracy audytora wewnętrznego. W przypadku 7 Funduszy stwierdzono niepełne wykonanie wniosków pokontrolnych z poprzednich kontroli NIK. Nadal nie przestrzegano wniosku dotyczącego zaniechania finansowania przedsięwzięć nie mających związku z ochroną środowiska i gospodarki wodnej (str. 59-63).

- 2.2.7.1 W 1 przypadku stwierdzono nie zaktualizowany statut Funduszu, a w 2 kontrolowanych jednostkach nieprawidłowości dotyczące funkcjonowania organów statutowych Funduszu. W przypadku 1 Funduszu kontrola wykazała nieprawidłowości związane z pełnieniem funkcji członka Zarządu Funduszu polegające na jego zatrudnieniu w spółce będącej zleceniobiorcą Funduszu.
- 2.2.7.2 Stwierdzono uchybienia w zakresie wewnętrznych procedur i uregulowań organizacyjnych w 2 Funduszach. W 5 Funduszach stwierdzono nieprawidłowości związane z utworzeniem stanowiska i pracą audytora wewnętrznego.
- 2.2.7.3 W zakresie wykonania wniosków pokontrolnych, kontrola wykazała, że m.in. nie przestrzegano wniosku NIK z przeprowadzonej w 1999 r. kontroli gospodarowania środkami publicznymi przez 6 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (P/00/088), dotyczącego zaniechania finansowania ze środków Funduszy zadań inwestycyjnych nie objętych przyjętymi listami przedsięwzięć priorytetowych i nie mających bezpośredniego związku z ochroną środowiska.

2.2.8. W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 7 Funduszy wydatkowano środki finansowe z naruszeniem przepisów prawa na kwotę ogółem 5 254 925,59 zł. NIK podjęła

działania w celu odzyskania kwoty w wysokości 2 836 589 zł (str. 67).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Stwierdzone przez Najwyższą Izbę Kontroli naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych oraz liczne przykłady nierzetelności przy wydatkowaniu środków budżetowych w ramach umów o dofinansowanie mogą świadczyć o występowaniu zjawisk korupcyjnych. Podstawowym instrumentem ograniczenia zagrożenia korupcją w tych obszarach winno być zintensyfikowanie i usprawnienie audytu i kontroli wewnętrznej w Funduszach w zakresie zawierania, realizacji i rozliczania umów o dofinansowanie oraz stanowcze egzekwowanie odpowiedzialności od pracowników naruszających przepisy prawa lub nierzetelnie wykonujących obowiązki.

W celu wyeliminowania nieprawidłowości stwierdzonych w działalności wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na potrzebę podjęcia działań przez:

Rady Nadzorcze Funduszy:

1. Aktualizacja uregulowań wewnętrznych Funduszu m.in. w zakresie kryteriów wyboru przedsięwzięć, list przedsięwzięć priorytetowych i zasad dofinansowania.
2. Egzekwowanie i rozpatrywanie szczegółowych sprawozdań z działalności kapitałowej Funduszy.

Zarządy Funduszy:

1. Zaprzestanie finansowania zadań z poza katalogu przedsięwzięć o charakterze proekologicznym, określonym w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska, oraz finansowania w 100 % kosztów dotowanych zadań stosownie do art. 409 Prawa ochrony środowiska.
2. Kontynuowanie działań mających na celu uzyskiwanie z Urzędów Marszałkowskich rzetelnych i pełnych danych o planowanych wpływach z tytułu kar i opłat ekologicznych,
3. Egzekwowanie od beneficjentów stosowania przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, w przypadkach, gdy ponad 50% wartości udzielonego przez nich zamówienia jest finansowane ze środków publicznych (art. 4 ust. 2 ustawy o zamówieniach publicznych).
4. Rzetelne prowadzenie rejestru wniosków oraz umów pożyczek i dotacji w pełni oddające stan faktyczny.
5. Egzekwowanie od wnioskodawców o dotację precyzyjnego definiowania założonych efektów ekologicznych realizowanych zadań i zawieranie we wszystkich umowach o pomoc finansową planowanego efektu ekologicznego przedsięwzięcia.
6. Uzależnienie wypłaty pomocy finansowej od udokumentowania pełnego zrealizowania harmonogramu rzeczowego przedsięwzięcia i osiągnięcia efektu ekologicznego.

7. Zapewnienie kontroli wykorzystania środków Funduszu, również z uwzględnieniem stosowania przez beneficjentów ustawy o zamówieniach publicznych.
8. Rzetelne rozliczanie umów o dofinansowanie.
9. Zabezpieczanie interesów Funduszu w spółkach prawa handlowego tworzonych z jego udziałem, m.in. poprzez stałe monitorowanie wyników finansowych osiąganych przez podmioty, w których Fundusz zaangażował się kapitałowo.
10. Wzmoczenie nadzoru nad terminową i pełną realizacją zadań przez audytorów wewnętrznych.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej zostały utworzone na podstawie *ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska*¹. Od 1 października 2001 r. fundusze działają na zasadach określonych *ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*².

Wojewódzkie fundusze mają osobowość prawną (art. 87 ust.2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz art. 400 ust.2 ustawy – Prawo ochrony środowiska).

Nadzór nad działalnością wojewódzkich funduszy sprawuje wojewoda (art.87 ust.7 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz art.419 ust.6 ustawy – Prawo ochrony środowiska).

W myśl *ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*³ (art. 5) samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych należą do sektora finansów publicznych. Zgodnie z art. 22 ust.3 pkt 2 ww. *ustawy* wojewódzkie fundusze – jako wojewódzkie fundusze celowe realizują zadania wyodrębnione z budżetu województwa.

3.1.1.1. Stan prawny na podstawie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska

Zgodnie z art. 87 ust. 2a *ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska*, zwanej dalej uoś, podstawą gospodarki finansowej wojewódzkich funduszy były roczne plany przychodów i rozchodów uchwalane przez rady nadzorcze wojewódzkich funduszy.

Dochodami wojewódzkich funduszy były:

- Wpływy z tytułu opłat i kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy i odrębnych przepisów (art. 87 b ust.1 uoś).

Zarząd województwa prowadził wyodrębnione rachunki bankowe w celu gromadzenia i redystrybucji wpływów, o których mowa powyżej. Wpływy te, powiększone o dochody z oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o opłaty poniesione na egzekucję należności oraz o koszty obsługi rachunków bankowych, miały być przekazywane do dnia 15 następnego miesiąca na rachunek wojewódzkich funduszy (art. 87b ust.4 uoś). Zarząd województwa przed przekazaniem wpływów z kar na rachunek wojewódzkich funduszy, o których mowa w ust. 4, pomniejszał je o 20%, a kwotę uzyskaną z tytułu pomniejszenia przekazywał Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska z przeznaczeniem na cele, o których mowa w art. 18a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska⁴ (art. 87b ust.4a uoś).

- Wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolne wpłaty zakładów pracy, dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny osób fizycznych i prawnych oraz świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji (art. 87b ust.3 uoś).

¹j.t. Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196 z późn. zm.

²Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.

³t.j. Dz. U. z 2003, Nr 15, poz. 148 z późn. zm.

⁴j.t. Dz. U. z 2002r. Nr 112, poz.982 z późn. zm.

- 72% pozostałych środków, po dokonaniu podziału, o którym mowa w ust.5⁵, z zastrzeżeniem ust.7⁶ (art. 87b ust.6 uoś).
- Dochody z operacji finansowych, a w szczególności z tytułu posiadania udziałów przez wojewódzkie fundusze w spółkach, z odsetek od udzielonych pożyczek na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z oprocentowania rachunków bankowych i lokat, z zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych (art. 87c pkt 1 uoś).
- Środki z tytułu emisji obligacji, zaciągania kredytów i zyski z przedsięwzięć realizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej wspólnie z innymi jednostkami organizacyjnymi (art. 87c pkt 2 uoś).
- Inne wpłaty i środki z innych funduszy (art. 87c pkt 3 uoś).
- Inne dochody określone przez Radę Ministrów (art. 87c pkt 4 uoś).

Środki wojewódzkich funduszy przeznaczano na wspomaganie działalności :

- edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- systemy kontrolno-pomiarowe stanu środowiska oraz systemy pomiarowe zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- urządzania i utrzymywania terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków ustanowionych przez radę gminy,
- realizacja przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem oraz ze składowaniem odpadów,
- zapobiegającej powstawaniu zanieczyszczeń i odpadów, w szczególności zmierzającej do wprowadzania czystszej produkcji,
- profilaktyka zdrowotna dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń środowiska,
- inne zadania służące ochronie środowiska wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju w gminie, ustalone przez radę gminy.

a ponadto na dofinansowywanie:

- działań na rzecz ochrony przyrody i lasów oraz zadań związanych ze zwiększaniem lesistości kraju,
- działań polegających na zapobieganiu nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska i na ich likwidacji,
- badań naukowych i upowszechniania ich wyników oraz postępu technicznego w ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- opracowań i wdrażania nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących: ścieków, paliw i spalin, utylizacji odpadów, ograniczania hałasu, promieniowania oraz zużycia wody,
- innych zadań związanych ze zrównoważonym rozwojem, ochroną środowiska i gospodarką wodną, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy (art. 88 i 88a uoś).

Wojewódzkie fundusze mogły przeznaczać posiadane środki na :

- udzielanie oprocentowanych pożyczek,

⁵ art. 87 b ust. 5. stanowi: „Wpływy za składowanie odpadów stanowią w 50% dochód gminnego funduszu gminy i w 10% dochód powiatowego funduszu powiatu, na których obszarze składowane są te odpady. Dochodami gminnego funduszu jest także całość wpływów z tytułu kar i opłat z terenu danej gminy za usuwanie drzew lub krzewów. Z zastrzeżeniem ust. 7, dochodami gminnego funduszu jest 20%, a powiatowego funduszu 10% wpływów z opłat i kar za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i dokonywania w nim zmian oraz szczególnego korzystania z wód i urządzeń wodnych.”

⁶ art. 87 b ust. 7 stanowi: „Wpływy z tytułu opłat i kar za zasolenie wód powierzchniowych przez kopalnie węgla kamiennego oraz z tytułu emisji tlenków azotu do powietrza - w całości stanowią dochód Narodowego Funduszu.”

- dopłaty do preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- przyznawanie dotacji, szczególnie w przypadku realizacji większych zadań o zasięgu przekraczającym obszar jednego województwa,
- zakładanie spółek mających siedzibę w kraju i za granicą oraz wnoszenie udziałów do spółek już działających,
- emitowanie obligacji własnych oraz nabywanie obligacji i akcji jednostek gospodarczych,
- zakup środków dewizowych,
- wynagrodzenia i nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, nie związaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej (art. 88c ust.1 uoś).

Zgodnie z art. 88c ust.2 uoś pożyczki, o których mowa w ust.1 pkt1, mogły być częściowo lub całkowicie umarżane, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów.

Wojewódzkie fundusze mogły dysponować rachunkami środków dewizowych (art. 88c ust.3 uoś).

Na wniosek wojewódzkiego funduszu, jeżeli jego środki własne zostały wyczerpane, Narodowy Fundusz mógł dofinansować działalność wojewódzkiego funduszu służącą realizacji zadań wynikających z priorytetów i polityki ekologicznej państwa (art. 88c ust.4 uoś).

Przepis art. 88c ust.7 uoś wymagał, aby wnioskowi o przyznanie pożyczek lub dotacji, których wartość jednostkowa przekraczała 10.000.000 EURO, dotyczącym projektów lub inwestycji mających na celu założenie urządzeń lub instalacji służących jedynie ograniczeniu uciążliwości spowodowanych powstawaniem zanieczyszczeń lub odpadów – takich jak np. oczyszczalnie ścieków, elektrofiltry lub składowiska odpadów – towarzyszyło uzasadnienie zawierające analizę ewentualnych alternatywnych rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych mających na celu wyeliminowanie lub ograniczenie powstawania zanieczyszczeń i odpadów i wprowadzenia czystszej produkcji.

Przepisy art. 88d, 88e i 88f uoś regulowały organizację wojewódzkich funduszy. Przepisy te określały organy wojewódzkich funduszy, ich strukturę i kompetencje.

W myśl art. 88e ust.8 pkt 1, 2, 4, 5, 6, 8 i 9 uoś do zadań rad nadzorczych wojewódzkich funduszy należało m.in.:

- ustalanie kryteriów wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków wojewódzkich funduszy,
- uchwalanie, w oparciu o politykę ekologiczną państwa, planów działalności wojewódzkich funduszy oraz zatwierdzanie list przedsięwzięć priorytetowych do 30 listopada każdego roku,
- ustalanie zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji,
- zatwierdzanie wniosków zarządu w sprawach emisji obligacji własnych oraz nabywania obligacji i akcji jednostek gospodarczych, zaciągania kredytów i pożyczek, wnoszenia udziałów do spółek, a także zatwierdzanie wniosków o udzielenie pożyczek i dotacji, których wartość jednostkowa przekracza 0,5% dochodów uzyskanych przez fundusz w roku poprzednim,
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań zarządu z działalności wojewódzkich funduszy,
- kontrola działalności zarządów wojewódzkich funduszy,
- składanie w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku kalendarzowego sprawozdań z działalności wojewódzkich funduszy – właściwemu zarządowi województwa.

Do zadań zarządów wojewódzkich funduszy należało:

- opracowywanie projektów planów działalności wojewódzkich funduszy, w tym projektów corocznych list przedsięwzięć priorytetowych,
- dokonywanie wyboru przedsięwzięć do finansowania ze środków wojewódzkich funduszy,
- gospodarowanie środkami wojewódzkich funduszy,

- kontrolowanie wykorzystania pożyczek i dotacji przyznanych ze środków wojewódzkich funduszy,
- opracowywanie analiz i ocen ekologicznej efektywności funkcjonowania wojewódzkich funduszy,
- składanie radom nadzorczym wojewódzkich funduszy sprawozdań z działalności wojewódzkich funduszy – art. 88f ust.3 uoś.

Wojewódzkie fundusze tworzyły fundusz statutowy i fundusz rezerwowy oraz mogły tworzyć inne fundusze (art. 88g ust.1 uoś). Na fundusz statutowy składały się w szczególności wartość netto środków trwałych, wartości niematerialne i prawne oraz środki pieniężne zgromadzone z dochodów, o których mowa w art. 87b. Fundusz rezerwowy tworzony był z części zysku netto (art. 88g ust. 2 i 3 uoś) .

Koszty działalności wojewódzkich funduszy pokrywane były z przychodów z operacji finansowych, a w szczególności z posiadania udziałów w innych jednostkach, z papierów wartościowych, z odsetek od pożyczek i należności, w tym także odsetek za zwłokę w zapłacie, z rozwiązania rezerw, otrzymania dyskonta, z zysków ze sprzedaży papierów wartościowych, z uzyskania dodatnich różnic kursowych opreczentowania lokat i rachunków bankowych (art. 88g ust.4 uoś).

Stosownie do art. 88g ust.5 uoś dochody z działalności wojewódzkich funduszy zwolnione były z podatku dochodowego.

3.1.1.2. Stan prawny na podstawie ustawy - Prawo ochrony środowiska

Zgodnie z art. 400 ust. 3 *ustawy Prawo ochrony środowiska*, zwanej dalej ustawą, wojewódzkie fundusze prowadzą samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych wpływów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie oraz kosztów działalności.

Przychodami wojewódzkich funduszy są:

- Wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych (art. 401 ust.1 ustawy).

Wojewódzkie fundusze otrzymują⁷:

- 65% z 40% całości wpływów z opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów, z tym że wpływy z kar pomniejszone o 20% na rzecz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 65% z 70% całości wpływów z pozostałych opłat i kar, tj. opłat i kar związanych z emisją do powietrza, za pobór wody, odprowadzanie ścieków oraz kar za zniszczenie zieleni spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych, wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub zastosowaniem środków chemicznych i kar związanych z hałasem, z tym że wpływy z kar pomniejszone o 20% na rzecz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska – art. 402 ust.2 i 7 ustawy.
- Dobrowolne wpłaty, zapisy, darowizny, świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji oraz wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej (art. 401 ust. 5 ustawy).
- Przychody z tytułu emisji obligacji własnych oraz inne przychody związane z ich działalnością (art. 401 ust. 6 ustawy).

⁷ Ustawą z dnia 23 listopada 2002r. (Dz.U. Nr 233, poz.1957) z dniem 12 stycznia 2003r. został dodany do art.402 ustawy ust.2a w brzmieniu: „Zarząd województwa przed przekazaniem na rachunek m.in. wojewódzkich funduszy wpływów z opłat wymierzonych w drodze decyzji, o których mowa w art. 288 ust. 1, pomniejsza je o 10%, a kwotę uzyskaną z tytułu pomniejszenia przeznacza na:

- 1) tworzenie i modyfikację baz danych zawierających informacje o podmiotach korzystających ze środowiska,
- 2) zatrudnianie osób zajmujących się kontrolą oraz windykacją opłat za korzystanie ze środowiska.”

Zgodnie z art. 401 ust.7 ustawy wojewódzkie fundusze mogą zaciągać kredyty i pożyczki.

Zarząd województwa oraz wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzą wyodrębnione rachunki bankowe w celu gromadzenia i redystrybucji wpływów, o których mowa w art. 401 ust. 1. Wpływy te, powiększone o przychody z oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o opłaty poniesione na egzekucję należności oraz o koszty obsługi rachunków bankowych, przekazywane są na rachunki bankowe funduszy w terminie do 15 dnia następnego miesiąca po ich wpływie na rachunki zarządu województwa i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska (art. 402 ust.1 ustawy).

W razie nieterminowego przekazania wpływów, o których mowa w ust. 1, wpływy te są przekazywane wraz z odsetkami za zwłokę określonymi w przepisach ustawy - Ordynacja podatkowa (art. 402 ust. 3 ustawy).

Środki funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności:

- edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- dotyczącej realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- dotyczącej innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- realizacja przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktyka zdrowotna dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi – art. 406 pkt 1-11 i art. 407 pkt 1 ustawy w związku z art. 409 ustawy,

a ponadto na dofinansowywanie :

- działań na rzecz ochrony przyrody oraz zadań związanych ze zwiększaniem lesistości kraju,
- działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków,
- badań, upowszechniania ich wyników, a także postępu technicznego w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- opracowywania i wdrażania nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących ograniczania emisji i zużycia wody, a także efektywnego wykorzystywania paliw,
- zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- systemu kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- opracowywania planów służących gospodarowaniu zasobami wodnymi oraz utworzenia katastru wodnego,
- innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym realizacji programów ochrony środowiska – art. 409 ustawy.

Działalność, o której mowa w art. 409, finansowana jest przez:

- 1) udzielanie oprocentowanych pożyczek,

- 2) dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- 3) przyznawanie dotacji,
- 4) wnoszenie udziałów do spółek działających w kraju,
- 5) nabywanie obligacji, akcji i udziałów spółek działających w kraju,
- 6) nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej (art. 411 ust. 1 ustawy).

Przeznaczenie środków na finansowanie potrzeb geologii wymaga zasięgnięcia opinii ministra właściwego do spraw środowiska, a na finansowanie potrzeb górnictwa - opinii ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego (art. 411 ust. 2 ustawy).

Pożyczki, o których mowa w ust.1 pkt 1, mogą być częściowo umarżane pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów (art. 411 ust. 3 ustawy).

Wojewódzkie fundusze mogą dysponować rachunkami środków dewizowych (art. 411 ust. 4 ustawy).

Wnioski o przyznanie pożyczek lub dotacji, których wartość jednostkowa przekracza 10.000.000 EUR, dotyczące środków technicznych służących jedynie ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko, w szczególności oczyszczalni ścieków, elektrofiltrów lub składowisk odpadów, powinny zawierać uzasadnienie obejmujące analizę ewentualnych alternatywnych rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych mających na celu wyeliminowanie lub ograniczenie powstawania zanieczyszczeń oraz wprowadzenie czystszej produkcji (art. 411 ust. 7 ustawy).

Wojewódzkie fundusze udzielają dotacji oraz pożyczek na podstawie umów cywilnoprawnych. Formy umowy cywilnoprawnej nie stosuje się do przekazywania środków na nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej, o których mowa w ust. 1 pkt 6, jeżeli ich fundatorem jest m.in. wojewódzki fundusz (art.411 ust. 8 i 9 ustawy).

Wojewódzkie fundusze mogą udostępniać środki finansowe bankom z przeznaczeniem na udzielanie kredytów, pożyczek lub dotacji na wskazane przez siebie programy i przedsięwzięcia z zakresu zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz potrzeb geologii, a także dopłaty do oprocentowania udzielanych na ten cel preferencyjnych kredytów bankowych i pożyczek. Środki powierzone wojewódzkim funduszom, pochodzące z pomocy zagranicznej, są wykorzystywane na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z umowami, na podstawie których środki te przekazano, oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach (art. 411 ust. 10 i 11 ustawy).

Przepisy art. 412 – 416 ustawy regulują organizację wojewódzkich funduszy. Przepisy te określają organy funduszy, ich skład i zakres kompetencji.

Do zadań rad nadzorczych wojewódzkich funduszy należy m.in.:

- ustalanie kryteriów wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków wojewódzkich funduszy,
- uchwalanie projektów rocznych planów finansowych,
- ustalanie zasad udzielania i umarżania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- zatwierdzanie wniosków zarządu w sprawach emisji obligacji własnych oraz nabywania obligacji, akcji i udziałów spółek, zaciągania kredytów i pożyczek,
- zatwierdzanie wniosków o udzielenie pożyczek i dotacji, których wartość jednostkowa przekracza 0,5% przychodów uzyskanych przez fundusz w roku poprzednim,
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań zarządu z działalności i rocznego sprawozdania finansowego wojewódzkich funduszy,
- kontrola działalności zarządów wojewódzkich funduszy,
- składanie w terminie do 30 kwietnia każdego roku kalendarzowego sprawozdań z działalności wojewódzkich funduszy – właściwemu zarządowi województwa,
- uchwalanie, w oparciu o politykę ekologiczną państwa i wojewódzkie programy ochrony środowiska, planów działalności wojewódzkich funduszy do dnia 30 listopada każdego roku na rok następny,
- zatwierdzanie list przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy do dnia 30 czerwca każdego roku na rok następny – art. 414 ust. 1 pkt 1-6, 8 i 9 i ust. 3 ustawy.

Zgodnie z art. 415 ust. 5 ustawy do zadań zarządów wojewódzkich funduszy należy:

- 1) opracowywanie projektów planów działalności wojewódzkich funduszy,
- 2) opracowanie projektów rocznych planów finansowych,
- 3) dokonywanie wyboru przedsięwzięć do finansowania ze środków wojewódzkich funduszy,

- 4) gospodarowanie środkami wojewódzkich funduszy, z zastrzeżeniem uprawnień rad nadzorczych wojewódzkich funduszy,
- 5) kontrolowanie wykorzystania pożyczek i dotacji przyznanych ze środków wojewódzkich funduszy,
- 6) opracowywanie analiz i ocen ekologicznej efektywności funkcjonowania wojewódzkich funduszy,
- 7) składanie radom nadzorczym wojewódzkich funduszy sprawozdań z działalności wojewódzkich funduszy.

Gospodarka finansowa wojewódzkich funduszy podlega rygorom wynikającym z ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁸, ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁹ oraz innych przepisów określających gospodarkę finansową funduszy celowych. Z dniem 26 października 2001 r. wprowadzono obowiązek stosowania ustawy o zamówieniach publicznych przez inne podmioty niż wymienione w art. 4 ust. 1, jeżeli ponad 50 % wartości udzielonego przez nie zamówienia jest finansowane ze środków publicznych lub bezpośrednio przez podmioty wymienione w ust. 1 (art. 4 ust. 2 ustawy o zamówieniach publicznych¹⁰).

Na podstawie delegacji z art. 88i ust.3 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska Minister Środowiska wydał *rozporządzenia z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej*¹¹.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem podstawą gospodarki wojewódzkich funduszy były roczne plany finansowe sporządzane na każdy rok kalendarzowy (§ 2 ust.1).

Roczny plan finansowy zawierały w szczególności dochody i wydatki oraz stan finansowy funduszu na początek i koniec roku kalendarzowego (§ 2 ust.2). Załącznikiem do planu finansowego było szczegółowe zestawienie, obejmujące:

- wyliczenie dochodów,
- wyliczenie wydatków,
- przychody i rozchody środków finansowych,
- koszty działalności, w tym koszty utrzymania organów i biura, źródła ich pokrycia i wynik finansowy,
- wydatki na inwestycje własne,
- maksymalny stan zobowiązań na koniec roku kalendarzowego z tytułu:
 - a) przyznania dofinansowania w formie pożyczek, dotacji, udziałów w spółkach,
 - b) emisji obligacji i zaciągnięcia kredytów oraz pożyczek,
 - c) pozostałych zobowiązań,
- przychody i rozchody środków finansowych pochodzących z pomocy zagranicznej - § 2 ust. 3.

Rada nadzorcza wojewódzkiego funduszu mogła odpowiednio zwiększyć planowane wydatki w przypadku uzyskania dochodów wyższych niż zaplanowane (§ 2 ust. 4).

Zgodnie z § 5 ust.1 wojewódzkie fundusze udzielały dotacji i pożyczek na podstawie umów cywilnoprawnych.

Wojewódzkie fundusze mogły udostępniać środki finansowe bankom z przeznaczeniem na udzielanie kredytów, pożyczek lub dotacji na wskazane przez siebie programy i przedsięwzięcia z zakresu zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz prac geologicznych, a także na dopłaty do oprocentowania udzielanych na ten cel preferencyjnych kredytów bankowych i pożyczek (§ 5 ust. 3).

Środki powierzone wojewódzkim funduszom, pochodzące z pomocy zagranicznej powinny być wykorzystywane na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z umowami, na których podstawie środki te przekazano, oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach (§ 7).

Kosztami działalności wojewódzkich funduszy były koszty związane z realizacją zadań określonych w ustawie, a w szczególności :

⁸ j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 72, poz. 664 z późn. zm.

⁹ j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 76, poz. 694

¹⁰ art. 4 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. (Dz. U. nr 76, poz. 813) zmieniającej m.in. ustawę z dnia 26 października 2001 r.

¹¹ Dz.U. z 1999 r. Nr 3, poz. 17

- ponoszone na utrzymanie organów i biura, wraz z amortyzacją środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, naliczaną zgodnie z odrębnymi przepisami,
- ponoszone w związku z udzielaniem dofinansowania, poręczeniem spłaty oraz dochodzeniem należności,
- ponoszone w związku z organizacją emisji i wykupem obligacji,
- odsetki od wyemitowanych obligacji, zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- koszty analiz, ekspertyz, opinii, ocen, prac badawczych, projektowych i innych zamawianych: w celu określenia warunków realizacji wybranych programów ochrony środowiska, w celu oceny ich wdrożenia i wykonania, w celu wniesienia udziałów lub nabycia akcji w spółkach, a także w celu doskonalenia i rozwoju działalności - § 8.

Wynik finansowy wojewódzkich funduszy był różnicą między przychodami określonymi w art. 88g ust. 4 ustawy a kosztami, o których mowa w § 8 pkt 1 rozporządzenia, skorygowaną o saldo strat i zysków nadzwyczajnych (§ 9 ust. 1).

Zysk netto wojewódzkiego funduszu pozostawał w jego dyspozycji i mógł być przeznaczony na fundusz statutowy, fundusz rezerwowy, fundusz rocznych nagród z zysku. O podziale zysku netto lub pokryciu straty netto rozstrzygały uchwały rad nadzorczych wojewódzkich funduszy w sprawie zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego (§ 9 ust. 3 i 4).

Wojewódzkie fundusze prowadziły rachunkowość w oparciu o dokumentację księgową opisującą przyjęte zasady rachunkowości, ustaloną przez zarząd funduszu, opracowaną na podstawie zasad określonych w ustawie o rachunkowości z uwzględnieniem specyfiki działalności wynikającej z ustawy. Wojewódzkie fundusze sporządzały sprawozdania finansowe w sposób określony w odrębnych przepisach obowiązujących podmioty prowadzące działalność gospodarczą (§ 13 ust. 1 i 2).

Roczne sprawozdania finansowe wojewódzkich funduszy podlegały badaniu przez biegłych rewidentów, zgodnie z ustawą o rachunkowości i podlegały zatwierdzeniu przez radę nadzorczą (§ 13 ust. 3 i 4).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw¹² przepisy wydane na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980r. o ochronie i kształtowaniu środowiska, zachowują moc, o ile nie są sprzeczne z ustawą, nie dłużej niż do 30 czerwca 2003r., z zastrzeżeniem ust.2a.

Obowiązujące na tej podstawie rozporządzenie Ministra Środowiska zostało uchylone z dniem 1 stycznia 2003 r.w związku z wydaniem w oparciu o art. 417 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej*¹³.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. zgodnie z § 1 określa szczegółowe zasady gospodarki finansowej m.in. wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym:

- 1) podstawy gospodarki finansowej;
- 2) zawartość rocznych planów finansowych;
- 3) terminy opracowywania rocznych planów finansowych;
- 4) rodzaje kosztów wchodzących w koszty działalności;
- 5) sposób ustalania wyniku finansowego;
- 6) sposób zwiększania i zmniejszania funduszu statutowego i funduszu rezerwowego;
- 7) wymagania dotyczące sprawozdawczości finansowej.

Podstawą gospodarki finansowej wojewódzkich funduszy są roczne plany finansowe sporządzane na dany rok kalendarzowy, które zawierają w szczególności:

- 1) przychody i wydatki, w tym wydatki:
 - a) na wynagrodzenia i składki naliczone od wynagrodzeń,
 - b) majątkowe;
- 2) stan finansowy funduszu na początek i koniec roku kalendarzowego - § 2 ust. 1 i 2.

Wojewódzkie fundusze sporządzają roczne plany finansowe, w terminie do dnia 30 listopada każdego roku kalendarzowego na następny rok kalendarzowy - § 2 ust. 4.

Kosztami działalności wojewódzkich funduszy są koszty związane z przeznaczaniem środków zgodnie z art. 405 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, zwanej dalej "ustawą", na:

¹² Dz.U. Nr 100, pz.1085 z późn. zm.

¹³ Dz. U. Nr 230, poz. 1934

- 1) dotacje oraz dopłaty do oprocentowania kredytów i pożyczek (art. 411 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy);
- 2) umorzenia pożyczek (art. 411 ust. 3 ustawy);
- 3) nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej (art. 411 ust. 1 pkt 6 ustawy);
- 4) koszty ponoszone w związku z udzieleniem poręczeń spłaty kredytów, zwrotem środków przyznanych przez rządy państw obcych i organizacje międzynarodowe oraz z tytułu przejętych zobowiązań ministra właściwego do spraw środowiska (art. 411 ust. 5 i 6 ustawy);
- 5) koszty obsługi wdrożenia projektów i programów finansowanych ze środków pomocy zagranicznej, jeżeli nie zostały zapewnione na ten cel środki pochodzące z tej pomocy lub innych źródeł (art. 411 ust. 11 ustawy);
- 6) koszty utrzymania organów i biur wraz z amortyzacją środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych - § 3.

Zysk netto wojewódzkich funduszy pozostaje w ich dyspozycji i może być przeznaczony przez radę nadzorczą wojewódzkich funduszy na tworzone przez te fundusze:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusz rezerwowy - § 5 ust.1.

Wojewódzkie fundusze prowadzą sprawozdawczość finansową w oparciu o dokumentację księgową opisującą przyjęte zasady rachunkowości, ustaloną przez zarząd funduszu, opracowaną na podstawie zasad określonych w ustawie o rachunkowości z uwzględnieniem specyfiki działalności wynikającej z ustawy - § 6 ust. 1.

Zgodnie z § 6 ust. 2 roczne sprawozdania finansowe wojewódzkich funduszy podlegają badaniu przez biegłego rewidenta.

Ustawą z dnia 27 lipca 2001r. o zmianie ustawy o finansach publicznych, ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz ustawy o służbie cywilnej¹⁴ został dodany rozdział 5 (art. 35a – 35t) - kontrola finansowa i audyt wewnętrzny w jednostkach sektora finansów publicznych - w ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

Zgodnie z art. 35d ust.1 pkt 11 ustawy o finansach publicznych fundusze celowe, stanowiące wyodrębnione jednostki organizacyjne, mają obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego.

Zgodnie z art. 35 e ust. 1 tej ustawy audyt wewnętrzny w jednostce sektora finansów publicznych prowadzi audytor wewnętrzny zatrudniony w tej jednostce.

Audytor wewnętrzny przedstawia kierownikowi jednostki, a w przypadku jednostek, o których mowa w art. 35d ust.1 pkt 2-16 – także Głównemu Inspektorowi Audytu Wewnętrznego do końca października każdego roku – plan audytu na rok następny (art. 35f ust.5 pkt 2 cyt. ustawy).

Przepisy art. 35a – 35t weszły w życie z dniem 1 stycznia 2002r. Przepis art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. w stosunku do audytu wewnętrznego stanowi: W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy audytorem wewnętrznym może być osoba, która posiada co najmniej roczne doświadczenie na stanowisku związanym z przeprowadzaniem kontroli lub audytu. W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do audytora wewnętrznego nie stosuje się przepisu art. 35k pkt 5 ustawy o finansach publicznych w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Jak wynika z powyższego pozostałe przepisy w zakresie audytu wewnętrznego obowiązują od dnia 1 stycznia 2002 r.

Już po zakończeniu kontroli a przed opracowaniem informacji o jej wynikach ustawą z dnia 3 października 2003 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 8 grudnia 2003 r., zostały wprowadzone istotne zmiany i uzupełnienia w zakresie przepisów dotyczących funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Miało to wpływ na rezygnację z wniosków de lege ferenda dotyczących m.in. wspólnej strategii funduszy ochrony

¹⁴ Dz.U. Nr 102, poz.1116

środowiska i gospodarki wodnej, szczególnie wobec realizacji zobowiązań negocjacyjnych Rządu RP z Komisją Europejską z dnia 25.11.2002 r. i ustalonych okresów dostosowawczych w obszarze środowisko. Omówienie zmian, o których wyżej mowa przedstawiono w załączniku nr 4 do n/Informacji.

3.1.2. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej stanowią wraz z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminnymi i powiatowymi funduszami, istotną część systemu finansowego wspierania realizacji polityki ekologicznej państwa w oparciu o pozabudżetowe środki publiczne.

Środki wojewódzkich funduszy służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

Środki wojewódzkich funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności w sferze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w formach, i zgodnie z celami, określonymi przepisami ww. ustaw. Wielkość środków, którymi dysponowały wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej z każdym rokiem zwiększała się. Na wzrost ten znaczący wpływ miała ich działalność finansowa.

Najwyższa Izba Kontroli, w ramach analizy i kontroli wykonania budżetu państwa, przeprowadziła kontrole dochodów i wydatków wybranych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 1995 – 1997. Ww. kontrole nie obejmowały pełnej problematyki zadań wojewódzkich funduszy wynikających z ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Również nie wszystkie fundusze zostały objęte kontrolami: od 27 wojewódzkich funduszy w 1995 r. do 17 w 1997 r.

Kompleksowa kontrola gospodarowania środkami publicznymi przez wfośigw przeprowadzona została w roku 2000, po roku od wprowadzenia w życie reformy ustrojowej państwa. Obejmowała ona wszystkie wojewódzkie fundusze oraz wszystkie urzędy marszałkowskie i miała na celu m.in. zbadanie i dokonanie oceny gospodarowania środkami publicznymi w sferze ochrony środowiska oraz stopnia przygotowania urzędów marszałkowskich do wykonywania zadań w nowym układzie administracyjnym państwa. Kontrola realizacji planu finansowego wojewódzkich funduszy w 1999 r. wykazała niekorzystne tendencje - przy spadku dochodów z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska nastąpił wzrost wydatków na cele kapitałowe; koszty działalności funduszy oraz utrzymania rad nadzorczych i zarządów tylko nieznacznie zmniejszyły się a jednocześnie zmalały wypłaty z tytułu zawartych umów na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska. Kontrola stwierdziła brak list przedsięwzięć priorytetowych, nieprawidłowości w przyznawaniu dotacji oraz umarzaniu pożyczek, co NIK ocenił jako pole do działań korupcyjnych. Wysokie były koszty utrzymania rad nadzorczych i biur zarządów.

W 2001 r. w ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2000 r. kontrolę wojewódzkich funduszy w zakresie wykonania ich planów finansowych w 2000 r. przeprowadzono w 7 wybranych funduszach, tj. w wfośigw w Białymstoku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu i we Wrocławiu. Kontrola wykazała m.in., że:

- prognozowanie dochodów nie było poprzedzane szacunkami wpływów opracowywanych przez urzędy marszałkowskie, które zobowiązane są do gromadzenia opłat i kar oraz redystrybucji środków,
- plany finansowe opracowywano niezgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej NFOŚiGW i wfośigw,

- opieszale egzekwowano należności od pożyczkobiorców (spłaty pożyczek i oprocentowania),
- odnotowano wzrost kosztów działalności wynikający m.in. ze wzrostu wydatków majątkowych, niekiedy przy jednoczesnym spadku finansowania podstawowej działalności,
- utrzymywano wysoki stan środków pieniężnych na koniec roku,
- w części zawieranych umów dotacji i pożyczek nie określano oczekiwanego efektu ekologicznego oraz nie rozliczano z uzyskanych efektów ekologicznych zrealizowanych zadań.

Działalność i gospodarka finansowa wfośigw stanowi przedmiot stałego zainteresowania Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa¹⁵, a także jest tematem publikacji prasowych.¹⁶

W okresie 2000-2002 zaszły istotne zmiany w obszarze finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej stały się dominującym, obok NFOŚiGW, elementem finansowego wspierania realizacji polityki ekologicznej państwa. Kontrola wykazała systematyczny wzrost wysokości finansowania ochrony środowiska przez wojewódzkie fundusze przy malejącej wysokości finansowania ochrony środowiska przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Tabela nr 1:

Wysokość finansowania ochrony środowiska przez NFOŚiGW oraz 16 WFOŚiGW.

(w tys. zł)

Rok	NFOŚiGW	16 WFOŚiGW	3:2 (%)
1	2	3	4
2000*	1 192 641	1 214 554	101
2001	1 774 656	1 431 970	80
2002	1 420 513	1 546 750	108

* bez finansowania kapitałowego (w sprawozdawczości jest wykazywana od 2001 roku)

Jednocześnie na skutek stagnacji gospodarczej oraz wzrostu zobowiązań gmin stwierdzono zjawisko zmniejszenia zainteresowania środkami wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez potencjalnych beneficjentów, co miało m.in. wpływ na wysokie salda funduszy. Jednakże nie ujawniono inicjowania przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizacji dużych programów o charakterze branżowym i obszarowym na rzecz ochrony środowiska, włączających w to banki i zainteresowanych potencjalnych beneficjentów. Na istotne

¹⁵(m.in. 15 października 2002 r. Komisja rozpatrywała odpowiedź na dezyderat nr 2 w sprawie planowanych zmian funkcjonowania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz funduszy wojewódzkich; 8 czerwca 2002 r. Komisja rozpatrzyła informację pt. "Pozabudżetowe źródła finansowania inwestycji ekologicznych"; 19 marca 2002 r. Komisja rozpatrzyła problemy ekologicznych organizacji pozarządowych; 21 lutego 2002 r. Komisja zapoznała się z prezentacją dokonań propagujących problematykę dostępu do informacji o środowisku)

¹⁶(np. „Byle micha była pełna” Rzeczpospolita, 26.03.2003; „Fachowcy po wyrokach”, Rzeczpospolita, 2003.01.21; „Projekt poznamy dziś. PO za jawnością, przejrzystością i lepszym zarządzaniem publicznymi środkami”, Rzeczpospolita, 14.03.2003; „Każda gmina ma szansę. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu”, Rzeczpospolita 2002.11.21; „Lepiej wydawać pieniądze”, Rzeczpospolita, 2002.11.21; „NIK ocenia: zła inwestycja”, Rzeczpospolita, 2001.02.28)

potrzeby inwestycyjne w omawianym obszarze wskazują wyniki ankiety przeprowadzonej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dowodzą one, że samorządy wykazują "minimalne zainteresowanie" dofinansowaniem takich inwestycji jak budowa czy modernizacja oczyszczalni ścieków i kanalizacji, co do końca przyszłego roku powinno zrobić 670 polskich miast - inaczej Polsce grożą kary nałożone przez Komisję Europejską.¹⁷

¹⁷ *Samorządy mało zainteresowane*, Rzeczpospolita 2004-02-13

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Prawidłowość planowania przychodów i wydatków Funduszy

W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 12 Funduszy w sposób prawidłowy planowano przychody i wydatki. Zarządy Funduszy opracowywały i przedkładały Radom Nadzorczym do uchwalenia dokumenty wymagane art. 88e ust. 8 pkt 1-4 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska i w art. 414 ust. 1 pkt 1 i 3 i ust. 3 Prawa ochrony środowiska (od 1 października 2001 roku): plany działalności na lata 2000-2003, listy przedsięwzięć priorytetowych na lata 2000-2004, zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji na lata 2000-2003 oraz kryteria wyboru przedsięwzięć.

Plany finansowe uchwalone były przez Rady Nadzorcze Funduszy w terminie ustawowym, opracowane zostały w szczególności określonej rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 grudnia 1998 r. (Dz.U. z 1999r. Nr 3, poz. 17) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. Nr 230, poz. 1934). Prognozowane w planach finansowych przychody z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz z tytułu kar za przekroczenie norm gospodarczego korzystania ze środowiska poprzedzone były kalkulacją wpływów ustalanych w porozumieniu odpowiednio z Zarządem Województw i Wojewódzkimi Inspektoratami Ochrony Środowiska. Plany przychodów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska Fundusz ustalał na podstawie informacji otrzymywanych z Urzędu Marszałkowskiego, a w zakresie nadwyżek przychodów powiatowych i gminnych funduszy na podstawie informacji z właściwych urzędów starostw powiatowych i urzędów gmin. W przypadku większości badanych jednostek plany przychodów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska Fundusze rzetelnie ustalały na podstawie informacji otrzymywanych z Urzędów Marszałkowskich, a w zakresie nadwyżek przychodów powiatowych i gminnych funduszy na podstawie informacji z właściwych urzędów starostw powiatowych i urzędów gmin. Nieprawidłowości w zakresie planowania przychodów i wydatków dotyczą następujących Funduszy:

- *Zarząd Funduszu w Olsztynie opracowując w latach 2000 - 2003 roczne plany finansowe, nie posiadał danych dotyczących wielkości środków finansowych prognozowanych na poszczególne lata z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska, a gromadzonych na koncie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Zarząd Funduszu do rocznych planów finansowych proponował wielkości wydatków na poziomie wykonania z roku poprzedniego. Fundusz nie posiadał także ewidencji (rejestrów) użytkowników środowiska z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Kontrola wykazała, że system monitorowania tych podmiotów prowadzony w Urzędzie Marszałkowskim (w formie pisemnej i wersji elektronicznej), założony został przy znacznym wsparciu środkami finansowymi Funduszu, bowiem przeznaczono na ten cel prawie 150 tys. zł, za co zakupiono sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem.*
- *Jak wykazała kontrola we Wrocławiu, Fundusz nie posiadał danych o liczbie użytkowników środowiska i opłatach należnych Funduszowi z tytułu korzystania przez nich ze środowiska, mimo że w powyższej kwestii Delegatura NIK we Wrocławiu wnioskuje w wystąpieniu po kontroli przeprowadzonej w Funduszu w 2000 r. Ponadto, Fundusz nie posiadał powyższych danych, mimo finansowania*

dla Urzędu Marszałkowskiego zadania pn. „Utworzenie Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska” (dotacja w wysokości 107 tys. zł).

- Stwierdzono, że Fundusz w Łodzi nierzetelnie planował wydatki na zakupy inwestycyjne. Uchwalone plany finansowe przewidywały na zakupy inwestycyjne następujące kwoty: w 2001 r. – 1.500 tys. zł, w 2002 – 2.000 tys. zł, w 2003 r. – 1.000 tys. zł. Realizacja planów w tym zakresie przedstawiała się odpowiednio: 323,3 tys. zł (21,6%), 209,9 tys. zł (10,5%), 103,7 tys. zł (10,4%).
- W planach finansowych WFOŚiGW w Katowicach na lata 2000-2003 nie ujęto danych dotyczących maksymalnego stanu pozostałych zobowiązań na koniec danego roku, co było niezgodne z przepisem § 2 ust. 3 pkt 6c Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska (Dz. U. z 1999, Nr 3, poz. 17).

Zmiany planów finansowych w trakcie ich realizacji były podyktowane innym niż planowano stanem środków pieniężnych na początek roku i dotyczyły zmniejszenia, bądź zwiększenia wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Korekty w uchwalonych planach każdorazowo dokonywane były przez Rady Nadzorcze na wniosek Zarządów. Kontrola stwierdziła nieprawidłowości w tym zakresie w jednym przypadku.

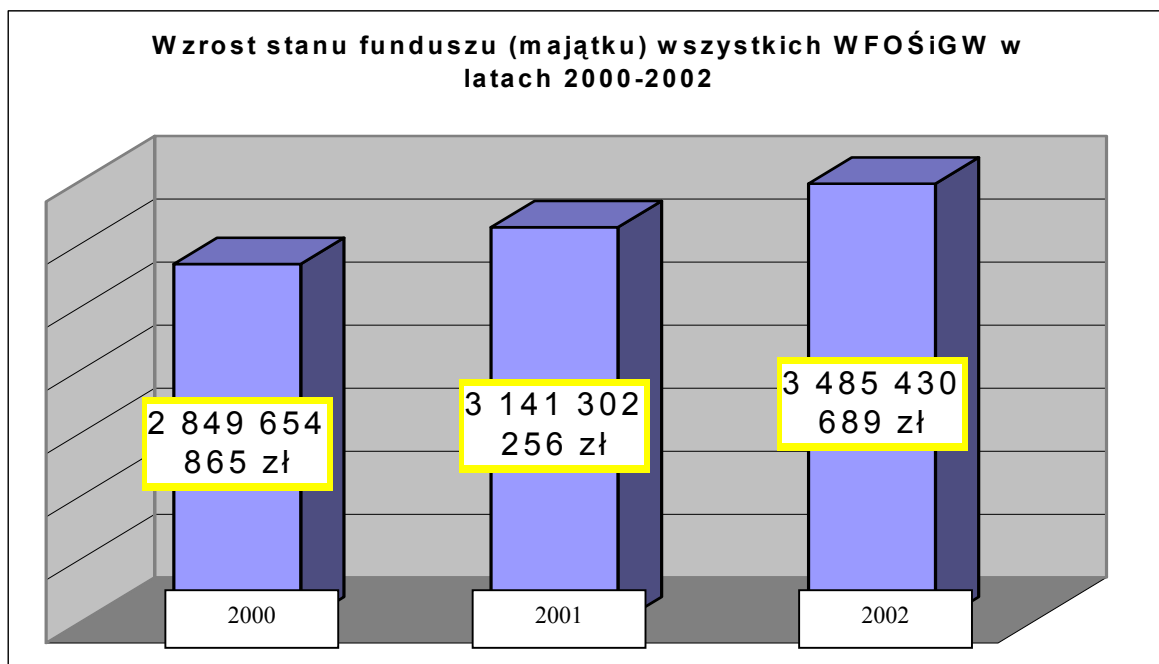
- Kontrola w Funduszu w Łodzi wykazała dokonywanie zmian w zakresie wydatków Funduszu w trakcie realizacji planów finansowych na kilka, czy kilkanaście dni przed zakończeniem roku. Rada Nadzorcza Funduszu w trakcie roku budżetowego dokonywała zmian w zakresie wydatków na 2001 r. w dniach 22.11.2001 r. i 21.12.2001 r., a na 2002 r. m.in. w dniu 11.12.2002 r. W ocenie NIK było to działanie nierzetelne, gdyż sankcjonowało faktyczne wykonanie wydatków. Uchwałą z dnia 22.11.2001 r. Rada Nadzorcza Funduszu dokonała zmian w planie finansowym na rok 2001, m.in. w dziale III „Wydatki” w pozycji 5 „Koszty utrzymania RN, Zarządu i Biura Funduszu” - kwotę 8.000 tys. zł zmniejszono do 7.000 tys. zł, jednakże w ramach tej kwoty zwiększono kwotę przeznaczoną na wynagrodzenia Zarządu i Biura z 3.000 tys. zł do 3.300 tys. zł.

3.2.2. Prawidłowość realizacji planów finansowych Funduszy

Kontrola wykazała wzrost stanu funduszu (majątku) wszystkich Funduszy w latach 2000-2002. Stan funduszu obejmuje: rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne, udziały i akcje, należności z tytułu udzielonych pożyczek i kredytów, pozostałe należności, papiery wartościowe przeznaczone do obrotu, środki pieniężne, pozostałe aktywa, zobowiązania (minus). Wykres nr 1 przedstawia wzrost stanu funduszu WFOŚiGW w latach 2000-2002.

Wykres nr 1

Wzrost stanu funduszu WFOŚiGW w latach 2000-2002.

Największymi pozycjami zwiększającymi stan Funduszy były przychody z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz przychody finansowe z działalności Funduszy. Najistotniejsze wydatki Funduszy obejmowały przede wszystkim dotacje i umorzenia pożyczek. Wartość udzielonych pożyczek, dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów, dotacji oraz zakupionych obligacji, akcji i udziałów przedstawiają tabele w załączniku nr 1.

W przypadku 6 Funduszy stwierdzono rozbieżności między wysokością planowanych przychodów a ich faktyczną realizacją. Główną przyczyną niedoszacowania lub przeszacowania przychodów Funduszy były niepełne informacje z Urzędów Marszałkowskich na etapie planowania dochodów.

- W Funduszu w Białymstoku w 2001 r. dochody zostały niedoszacowane, a w 2002 r. – przeszacowane (plan po zmianach wykonano: w 2001 r. w 92,5%, a w 2002 r. – w 147,7%). Przyczyną tego był fakt, że w latach 2001-2002 wpływy z opłat za korzystanie ze środowiska, będące główną pozycją dochodów, WFOŚiGW otrzymywał w kwotach znacznie różniących się od podanych przez Urząd Marszałkowski na etapie planowania: w 2001 r. – 88,1% planu, a w 2002 r. – 163,2% planu.
- Z tytułu opłat i kar za gospodarcze korzystanie ze środowiska Fundusz we Wrocławiu osiągnął przychód w wysokości 61.534,3 tys. zł w 2000 r., 55.818,3 tys. zł w 2001 r., 80.845,4 tys. zł w 2002 r. i 32.997,0 tys. zł w I połowie 2003 r., co w odniesieniu do planu po zmianach stanowiło odpowiednio: 88,2%, 79,9%, 97,8 % i 63,2%. Stwierdzoną tego przyczyną był brak danych o liczbie użytkowników środowiska i opłatach należnych Funduszowi z tytułu korzystania przez nich ze środowiska.
- W okresie objętym kontrolą dochody Funduszu w Zielonej Górze wyniosły łącznie 55.027 tys. zł (tj. 97,4 % planowanych). Głównym źródłem ich pozyskania były opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska w kwocie 32.863 tys. zł, co stanowiło 90,8 % kwoty planowanej.

W badanym okresie jedynie w przypadku Funduszu w Łodzi wystąpiła strata bilansowa na koniec 2001 r. w wysokości 23.649 tys. zł, spowodowana niegospodarnością występującą w latach wcześniejszych, co znalazło miejsce w ustaleniach poprzedniej kontroli NIK obejmującej 2000 r.

W przypadku 13 badanych jednostek NIK nie wносиła żadnych uwag i zastrzeżeń, co do prawidłowości realizacji planów finansowych. Stwierdzone uchybienia dotyczyły następujących Funduszy:

- *W WFOŚiGW w Lublinie nieprawidłowością było przekroczenie określonych przez Radę Nadzorczą w planach finansowych na lata 2000 i 2002 limitów maksymalnego stanu pozabilansowych zobowiązań warunkowych (obejmujących m.in. kwoty wynikające z pozytywnie rozpatrzonych wniosków o dofinansowanie i udzielonych promes). W 2000 r. zobowiązania pozabilansowe przekroczone o kwotę 9.081 tys. zł (wykonano 25.907 tys. zł, plan finansowy przewidywał kwotę 16.826 tys. zł), a w 2002 r. o kwotę 786 tys. zł (wykonano 14.436 tys. zł przy planowanej kwocie 13.650 tys. zł).*
- *W przypadku Funduszu w Łodzi stwierdzono również przekroczenie wydatków w 2001 r. o kwotę 12.092 tys. zł. Było to spowodowane przekroczeniem planowanych kosztów finansowych (6.000 tys. zł) o 41.079 tys. zł, tj. o 684,6%, co wynikało głównie z potrzeby ustanowienia odpisów aktualizujących wartość posiadanych akcji i udziałów w kwocie 8.256 tys. zł i rezerwy na należności z tytułu zagrożonych pożyczek w kwocie 28.823 tys. zł. Było to również główną przyczyną wykazania straty w 2001 r. w kwocie 23.649 tys. zł.*
- *Kontrola w WFOŚiGW w Katowicach wykazała, że kwota 28,5 tys. zł z tytułu nadwyżki funduszu gminnego za 2001 r. została przekazana przez Gminę Dębowiec po 15 sierpnia 2002 r. (31 października 2002 r. i 3 lutego 2003 r.), tj. po terminie określonym w art. 404 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.), a Fundusz nie naliczył odsetek, o których mowa w przepisie art. 404 ust. 3 ww. ustawy. Naliczenie odsetek w kwocie 1,9 tys. zł oraz obciążenie nimi Gminy Dębowiec nastąpiło w trakcie trwania kontroli.*

Wielkość środków pieniężnych pozostających w dyspozycji Funduszy zwiększała się z każdym rokiem objętym badaniem. Stan środków pieniężnych Funduszy na początku każdego roku był wystarczający i pozwalał na zachowanie płynności finansowej. W większości Funduszy kontrola nie stwierdziła nieuzasadnionego gromadzenia wolnych środków na lokatach bankowych, a prowadzone operacje podyktowane były względami racjonalnej gospodarki finansowej. W 6 przypadkach kontrola wykazała wysoki stan środków pieniężnych, nieuzasadniony z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań Funduszy, szczególnie w przypadku wysokiego udziału środków Funduszy (2 jednostki) w formie lokat na rachunkach bankowych:

- *W przypadku Funduszu w Warszawie stwierdzono wysoką dynamikę wzrostu środków pieniężnych, które na koniec poszczególnych badanych okresów wynosiły odpowiednio – 48.021 tys. zł, 65.819 tys. zł, 92.278 tys. zł i 157.735 tys. zł. Kontrola wykazała przy tym systematyczny wzrost wysokości udziału środków Funduszu w formie lokat na rachunkach bankowych. W 2000 r. lokaty pieniężne w bankach wzrosły z 32.105 tys. zł do 45.612 tys. zł, tj. o 42,1%. W 2001 r. wzrosły do 61.500 tys. zł, tj. o 34,9%. W 2002 r. lokaty pieniężne wzrosły z 61.500 tys. zł do 90.200 tys. zł, tj. o 46,7 %. Na koniec I połowy 2003 r. lokaty pieniężne wynosiły 153.341 tys. zł, tj. wzrosły o 70,0 %. W ocenie NIK, tak wysoka dynamika wzrostu środków Funduszu w lokatach bankowych, oznacza nadpłynność finansową Funduszu i dowodzi nieprecyzyjnego prowadzenia rachunku płynności finansowej. Utrzymywanie wysokiego stanu wolnych środków pieniężnych na rachunkach bankowych nie ma uzasadnienia z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań Funduszu. Wskazuje na to nadwyżka wpływów (głównie z tytułu opłat i kar oraz spłat kapitału pożyczek) nad wydatkami (głównie wypłaty dotacji i pożyczek), która w poszczególnych badanych okresach wynosiła 29 388 tys. zł na I kwartał 2001 r., 22 924 tys. zł na I kwartał 2002 r., 27 879 tys. zł na I kwartał 2003 r.*
- *Środki pieniężne w Funduszu w Łodzi na koniec poszczególnych okresów wynosiły odpowiednio: 9.623 tys. zł, 49.320 tys. zł, 56.629 tys. zł i 95.036 tys. zł. Kontrola*

wykazała systematyczny wzrost wysokości udziału środków Funduszu w formie lokat na rachunkach bankowych. W 2000 r. lokaty pieniężne w bankach zmalały z 26.240 tys. zł do 8.847 tys. zł, tj. o 66,3%, ale w 2001 r. wzrosły do 48.882 tys. zł, tj. o 452,5%. W 2002 r. lokaty pieniężne wzrosły z 48.882 tys. zł do 56.221 tys. zł, tj. o 15,0%. Na koniec I połowy 2003 r. lokaty pieniężne wynosiły 94.548 tys. zł, tj. wzrosły o 68,2%. W ocenie NIK, a utrzymywanie wysokiego stanu wolnych środków pieniężnych na rachunkach bankowych nie ma uzasadnienia z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań i utrzymania płynności finansowej Funduszu, na co wskazuje nadwyżka wpływów nad wydatkami, która wynosiła 13 985 tys. zł na I kwartał 2001 r., 19 257 tys. zł na I kwartał 2002 r., 23 006 tys. zł na I kwartał 2003 r.

- W latach 2000 – 2002 łączne wpływy Funduszu w Katowicach wzrosły z 245.662 tys. zł do 293.791 tys. zł, tj. o 19,6 %, przy wzroście wydatków o 46,8% odpowiednio ze 183.791 tys. zł do 269.846 tys. zł. Pozyskiwane środki nie były w całości wydatkowane na dofinansowanie przedsięwzięć ekologicznych, bowiem nadwyżki wpływów nad wydatkami wynosiły: od 61.871 tys. zł w 2000 r. do 23.945 tys. zł w 2002 r. Pomimo rosnącej dynamiki wzrostu wydatków nad wpływami stan środków pieniężnych (wraz z papierami wartościowymi) wzrósł o 232,1 % (z kwoty 62.840 tys. zł na 1.01.2000 r. do 208.695 tys. zł na 31.12.2002 r.).
- W Funduszu w Opolu zwiększenie stanu funduszu z 143.058 tys. zł na początku 2000 r. do 210.132 tys. zł (o 46,9 %) na koniec 2002 r. i 233.371 tys. zł (o 63,1 %) na koniec I półrocza 2003 r. spowodowane było głównie z wpływów ustawowych (opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska) oraz z wpływów z oprocentowania udzielonych pożyczek i wolnych środków lokowanych w bankach. Kontrola wykazała wysoki stan wolnych środków na koniec ww. lat, który wzrósł z 14.419 tys. zł w 2000 r. do 57.628 tys. zł (tj. o 299,7 %) na koniec 2002 r. i 70.450 tys. zł (tj. o 488,6 %) na 30 czerwca 2003 r. Powyższe spowodowane było m.in. zmniejszaniem się wartości wniosków o pomoc ze środków Funduszu z 88,5 mln zł w 2000 r. do 51,5 mln zł w 2002 r.
- W ocenie NIK wysoki był stan wolnych środków pieniężnych w Funduszu w Rzeszowie na początek roku w latach 2002 – 2003, który wynosił odpowiednio: w 2002 r. – 8.338.431 zł, w 2003 r. – 15.408.087 zł. Stan środków na początek roku w latach 2000 – 2001 wynosił odpowiednio: 2.998.403 zł i 1.908.217 zł.
- Fundusz w Poznaniu utrzymywał wysoki stan środków pieniężnych, wynoszący 19.109,3 tys. zł na koniec grudnia 2000 r., 27.627,6 tys. zł i 70.205,6 tys. zł na koniec 2001 r. i 2002 r. oraz 109.054 tys. zł na koniec czerwca 2003 r.

W latach analizowanych Fundusze na bieżąco ewidencjonowały i naliczały należności z tytułu udzielanych pożyczek. W Funduszach prowadzono ewidencję wymierzonych, a nie wpłaconych należności z tytułu udzielonych pożyczek. W tym okresie na bieżąco prowadzono także ewidencję stanu przeterminowanych należności z tytułu udzielonych pożyczek i pożyczek trudnościamiagalnych, na które zostały utworzone rezerwy.

W zakresie wydatków na zakupy i prace inwestycyjne główne pozycje inwestycji własnych stanowiły prace remontowo-modernizacyjne siedzib Funduszy, zakup samochodów osobowych oraz wydatki związane z informatyzacją systemu rejestracji efektów ekologicznych. Kontrola stwierdziła przypadki naruszenia przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j.t. Dz. U. z 2002 r., Nr 72, poz. 664 ze zm.) przy realizacji wydatków inwestycyjnych (opisane w części dotyczącej przestrzegania ustawy o zamówieniach publicznych).

- *Inne nieprawidłowości w zakresie inwestycji własnych kontrola wykazała w Funduszu w Warszawie, gdzie stwierdzono brak obowiązującego preliminarza zakupów inwestycyjnych, co umożliwiło nieuzasadnioną uznaniowość w wydatkowaniu środków Funduszu na zakupy inwestycyjne, co NIK ocenił jako działanie nierzetelne.*

Wielkość wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa stan jego majątku (stan funduszu), obejmujący rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne, udziały i akcje, należności z tytułu udzielonych pożyczek, pozostałe należności, papiery wartościowe przeznaczone do obrotu, środki pieniężne, pozostałe aktywa, zobowiązania (minus). Stan (tj. wielkość) majątku funduszu determinuje liczbę zatrudnianych osób, a tym samym wysokość wynagrodzeń, które obok amortyzacji stanowią główną pozycję kosztów działalności operacyjnej. NIK nie wносиła zastrzeżeń, co do kosztów działalności operacyjnej wszystkich WFOŚiGW, przedstawionych w tabeli nr 2 oraz nr 3. Wysokość kosztów działalności operacyjnej wykazuje pozytywną tendencję utrzymując się na poziomie nieznacznie powyżej 2 % wartości zarządzanym majątkiem Funduszy.

Tabela nr 2

Zbiornicze koszty działalności operacyjnej 16 WFOŚiGW

Rok	Stan funduszu na początek roku	Koszty działalności operacyjnej*	3:2
	mln zł	mln zł	%
1	2	3	4
2000	2 434	60**	2,4
2001	2 834	64	2,2
2002	3 141	65	2,1

* obejmują: wynagrodzenia i składki od wynagrodzeń, amortyzacja, pozostałe koszty działalności operacyjnej

** w 2000 r. występują w sprawozdawczości jako „koszty utrzymania rady nadzorczej, zarządu i biura”

Tabela nr 3

Koszty działalności operacyjnej 16 WFOŚiGW

(w tys. zł)

Fundusz	Wykonanie w tys. zł		
	2000	2001	2002
1	2	3	4
Białystok	1 748	1 753	1 752
Gdańsk	2 579	2 674	2 714
Katowice	8 675	9 949	9 146
Kielce	1 245	1 653	1 742
Kraków	2 554	2 632	3 210
Lublin	2 879	3 215	3 224
Łódź	6 179	6 410	6 211
Olsztyn	1 608	1 750	1 815
Opole	1 525	1 794	1 925
Poznań	4 471	4 895	4 801
Rzeszów	2 668	2 857	2 946
Szczecin	4 600	4 510	4 322
Toruń	4 657	4 891	4 568
Warszawa	5 701	5 865	6 354
Wrocław	7 496	7 566	7 967
Zielona Góra	2 347	2 397	2 493

NIK nie wносиła zastrzeżeń, co do zatrudnienia oraz wysokości wynagrodzeń w Funduszach. Dane w tym zakresie przedstawiają tabele w załączniku nr 1 b). W każdym z Funduszy wysokość średniego wynagrodzenia na etat była wyższa od średniej wojewódzkiej, co uzasadnione jest specyfiką działalności wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej jako instytucji parabankowej, a tym samym koniecznością zatrudnienia osób z odpowiednimi wysokimi i specjalistycznymi kwalifikacjami.

W żadnym z Funduszy kontrola nie stwierdziła przekroczenia wydatków przeznaczonych w planach na wynagrodzenia. Pomimo tego, stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wypłacania wynagrodzeń w następujących przypadkach:

- *W Funduszu w Lublinie, w konsekwencji nieprecyzyjnego sformułowania zapisów w uchwale Nr XXII/27/99 z dnia 10 marca 1999 r. Zarządu Województwa Lubelskiego, ustalającej wysokość wynagrodzeń dla członków Rady Nadzorczej Funduszu oraz w § 12 Statutu Funduszu (nadanej uchwałą Nr CXVII/712/2000 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 13 września 2000 r.), doszło w lutym 2001 r. i w kwietniu 2003 r. do wypłacenia członkom Rady Nadzorczej odrębnych wynagrodzeń za każde z 2 posiedzeń Rady odbytych w tych miesiącach. W wymienionych przepisach brak było jednoznacznego określenia, że wynagrodzenie przysługujące członkom Rady Nadzorczej za udział w jej posiedzeniach ma charakter wynagrodzenia miesięcznego. Wypłacanie wynagrodzeń odrębnie za każde posiedzenie Rady uszczupliło środki Funduszu o 36 231,40 zł (brutto).*

Kontrola stwierdziła, że rachunkowość Funduszy w większości przypadków prowadzona według zasad ustalonych przez Zarządy Funduszy – w oparciu o uregulowania określone w ustawie o rachunkowości (j. t. Dz. U. z 2002, Nr 76, poz. 694) i dostosowane do specyfiki działalności określonej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U., Nr 62, poz. 627 ze zm.) – oddawała rzetelny obraz gospodarowania środkami finansowymi pozostającymi w ich dyspozycji. Stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie w przypadku 1 Funduszu:

- *W Funduszu w Białymstoku, mimo ulepszenia programu księgowego, rachunkowość prowadzona była z uchybieniami, rzutującymi na jej rzetelność. W Funduszu zastąpiono przestarzały i cechujący się awaryjnością program księgowy PROLAN zaktualizowaną wersją, zakupioną za 96.734 zł i wdrażaną od września 2001 roku do września 2002 roku. Po protokolarnym odbiorze tego programu, Zarząd uchwalił 25 listopada 2002 roku Politykę rachunkowości, wymaganą przez art. 10 ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości (j.t. Dz. U. z 2002, Nr 76, poz. 694), nie dokonując w niej jednak opisu stosowanego programu, co było niezgodne z art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b ww. ustawy. Ponadto, Zarząd i Główny księgowy Funduszu dokonywali księgowani, prowadzących do istotnego zawyżenia zysku finansowego Funduszu. I tak, zysk finansowy za 2000 rok zawyżono o kwotę 195.139 zł, a za 2001 rok o kwotę 265.693 zł (tj. o 8,5% oraz o 9,7%). Kwoty te stanowiły otrzymane z Urzędu Marszałkowskiego oprocentowania dochodów z tytułu opłat i kar związanych z gospodarczym korzystaniem ze środowiska i zostały zaksięgowane do przychodów finansowych, zamiast na fundusz statutowy. Zaksięgowania takiego dokonano niezgodnie z §10 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej z 28 grudnia 1998 roku. Stan ten został wyeliminowany dopiero po kilku interwencjach członka Rady Nadzorczej, będącej zarazem Dyrektorem Departamentu Ochrony Środowiska i Komunikacji Urzędu Marszałkowskiego. Zysk finansowy Funduszu zawyżono również za 2002 rok o kwotę 1.500.000 zł (tj. o 90,1%). Kwota ta stanowiła wartość nie wykupionych przez upadłą Stocznię Szczecińską Porta Holding S.A. obligacji nabytych przez Fundusz w 2002 roku. Odpisu aktualizacyjnego z tego tytułu w kwocie 1.601.808 zł, w tym*

1.500.000 zł na należność za obligacje i 101.808 zł na odsetki z tytułu zwłoki – główny księgowy dokonał dopiero 14 marca 2003 r. na polecenie Prezesa Funduszu, tj. po ponad 8 miesiącach od daty upadłości emitenta. W rezultacie zysk Funduszu za 2002 rok został zawyżony o kwotę 1.500.000 zł, tj. do 1.664.693 zł, podczas gdy w rzeczywistości powinien wynieść 164.693 zł.

Zaniechanie odpisu aktualizacyjnego w 2002 roku było niezgodne zarówno z obowiązującą w Funduszu od 1 stycznia 2002 roku Polityką rachunkowości, jak też z przepisami ustawy o rachunkowości: art. 4 ust. 1 i 2, art. 35b ust. 1 pkt 1 i art. 46 ust. 1 i 2, zobowiązanymi jednostkę do rzetelnego i jasnego przedstawiania sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego.

Układ planistyczny oraz prowadzona w Funduszach dokumentacja księgowa pozwalały na rzetelne i terminowe sporządzanie rocznych sprawozdań statystycznych. Zarządy terminowo przedkładały Radom Nadzorczym do zatwierdzenia roczne sprawozdania finansowe oraz sprawozdania z działalności Funduszu. Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości w zakresie sprawozdawczości dotyczyły:

- Funduszu w Poznaniu, gdzie Rada Nadzorcza przekazała Zarządowi Województwa Wielkopolskiego sprawozdanie z działalności Funduszu za rok 2002 z opóźnieniem 13 dni (w dniu 13 maja 2002 r. zamiast do dnia 30 kwietnia 2002 r.), co było naruszeniem art. 414 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U., Nr 62, poz. 627 ze zm.).
- Funduszu w Białymstoku w sprawozdaniach przekazywanych Wojewodzie Podlaskiemu i Zarządowi Województwa oraz w sprawozdaniach OŚZ-4z/OŚ-4w/n wykazywał błędne dane, co do ilości i wartości zawartych umów:
 - za 2000 rok – w sprawozdaniu do Wojewody wykazano 56 zamiast 57 umów pożyczek;
 - za 2001 rok – ilość umów wykazano prawidłowo, ale w sprawozdaniu OŚ-4 podano błędną wartość umów pożyczek 12.544.400 zł zamiast 12.847.400 zł (błąd wyniósł 2,4%),
 - za 2002 rok – w sprawozdaniach do Wojewody oraz OŚ-4 podano błędną liczbę umów dotacji 189 i 193, podczas gdy powinno być 195; podano też rozbieżną wartość zarówno dotacji jak i pożyczek: odpowiednio w OŚ-4 – 8.025.454 zł i 24.048.230 zł (błąd wyniósł 1,6% i 0,3%), a w sprawozdaniu do Wojewody – 7.972.863 zł i 23.981.994 zł, podczas gdy powinno być 7.899.694 zł i 23.982.995 zł (błąd wyniósł 0,9% i 0,01 %);

Przyczyną ww. nieprawidłowości była nierzetelnie prowadzona ewidencja umów. Stwierdzono występowanie w komputerowej ewidencji umów wolnych pozycji, którym nie podporządkowano żadnych umów: w 2000 roku – 1 w rejestrze dotacji, w latach 2001 roku – 3 w rejestrze pożyczek i 2 w rejestrze dotacji, w 2002 roku – 3 w rejestrze pożyczek i 4 w rejestrze dotacji, w I poł. 2003 roku – 1 w rejestrze pożyczek i 2 w rejestrze dotacji

3.2.3. Prawidłowość realizacji ustawowych zadań z zakresu ochrony środowiska

Kontrola wykazała, że we wszystkich Funduszach projekty planów działalności i list przedsięwzięć priorytetowych Zarządy przedkładały w terminach umożliwiających Radom Nadzorczym ich uchwalenie w ustawowym terminie, tj. do 30 listopada każdego roku, a od 2002 roku do 30 listopada (plan) i do 30 czerwca (lista przedsięwzięć). Opracowane i przedłożone Radom Nadzorczym projekty planów działalności na lata 2000-2003 określały założenia i cele działania Funduszy. Uregulowania te były ustanawiane zgodnie z obowiązującymi ustawami oraz były spójne z polityką ekologiczną państwa oraz uchwalonymi przez Sejmiki Strategiami Rozwoju Województw. W zakresie ww. uregulowań wewnętrznych dotyczących działalności Funduszy i zasad udzielanego dofinansowania zastrzeżenia NIK dotyczyły

następujących przypadków:

- W przypadku Funduszu w Białymstoku przyjęte przez Radę Nadzorczą listy przedsięwzięć priorytetowych na lata 2003-2004 ograniczyły się do podania nazw programów i nie określały przedsięwzięć objętych tymi programami. Dane o tych przedsięwzięciach (uzyskane od potencjalnych inwestorów) Rada Nadzorcza otrzymała od Zarządu dopiero na posiedzeniu w dniu 5 listopada 2002 roku, poświęconym m.in. przyjęciu Planu działalności na 2003 rok, ale danych tych nie przeanalizowała i nie wykorzystała ich do określenia przedsięwzięć kwalifikujących się do umieszczenia na liście przedsięwzięć priorytetowych. Ponadto, niezgodnie z art. 414 ust. 3 Prawa ochrony środowiska lista przedsięwzięć priorytetowych na 2004 rok uchwalona została 1 lipca, zamiast do 30 czerwca 2003 r.
- Rada Nadzorcza Funduszu w Białymstoku nie dokonała aktualizacji lub uzupełnienia dokumentów określających zasady działalności WFOŚiGW, których opracowanie i uchwalenie stanowi jej wyłączną kompetencję zgodnie z art. 88e ust. 8 pkt 1 i 7 ustawy z 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska (j.t. Dz.U. z 1994, Nr 49, poz. 196 ze zm.), a od 1 października 2001 roku – w 414 ust. 1 pkt 1, 3 i 7 ustawy z 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.):
 - nie uchwaliła kryteriów wyboru przedsięwzięć obowiązujących na lata 2000 i 2003 (stosowano zasady ustalone przez Radę Nadzorczą na lata 1999 i 2002, bez przedłużenia okresu ich obowiązywania). Uchwalony przez Radę 5 grudnia 2002 roku Plan działalności WFOŚiGW na 2003 rok przewidywał w pkt IX „ewentualnie aktualizację kryteriów”,
 - nie zaktualizowała zasad wynagradzania przyjętych uchwałą nr 18/2000 z 8 sierpnia 2000 r., mimo że od 1 maja 2001 r. do 31 sierpnia 2003 r. Fundusz zatrudniał informatyka i radcę prawnego, a od 4 lutego 2003 r. zatrudniany jest audytor wewnętrzny, których wynagrodzenie nie zostało w ww. zasadach określone,
 - nie ustaliła na lata 2002-2003 zasad dopłat do oprocentowania preferencyjnych pożyczek i kredytów.
- Fundusz Lublinie nie posiadał ustalonych przez Radę Nadzorczą zasad udzielania dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, w szczególności jaką określał ww. dokument dla udzielania pożyczek i dotacji. Dokument ten tylko w § 2 części I pn. „Zasady ogólne” odnosił się do kwestii dopłat do oprocentowania kredytów. Stanowił jedynie, że posiadane środki przeznacza się na udzielenie m.in. tychże dopłat. Wprawdzie szczegółowe ustalenia, co do poziomu i warunków stosowania dopłat strony ustalały w drodze negocjacji, których zakres wyznaczały: umowa zawarta pomiędzy Zarządem Funduszu i BOŚ S.A. Oddział w Lublinie w sprawie dopłat ze środków Funduszu do kredytów preferencyjnych udzielanych przez BOŚ S.A. O/Lublin oraz uchwała nr 517/2000 Zarządu WFOŚiGW z dnia 11 września 2000 r. w sprawie ustalenia przedziałów wysokości dopłat do oprocentowania kredytów komercyjnych, nie były to jednak uregulowania ustalone przez Radę Nadzorczą, które stanowiłyby - zgodnie z art. 414 ust. 1 pkt. 3 Prawo ochrony środowiska - zasady udzielania dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek ze środków Funduszu.
- W Funduszu w Opolu kontrola NIK stwierdziła brak zagwarantowania w zasadach udzielania i umarzania pożyczek możliwości przeprowadzania kontroli wykorzystania umarzanych pożyczkobiorcom części pożyczek, z deklarowanym we wniosku ich przeznaczeniem. Kontrole prowadzone przez Fundusz ograniczono do weryfikacji dowodów uzasadniających wnioski o umorzenie. Spośród 14 umów pożyczek na realizację 14 zadań, objętych kontrolą, realizację 2 zadań zakończono

i umorzono część pożyczek, jednak bez sprawdzenia wydatkowania na cele zadeklarowane we wnioskach.

Jak wykazała kontrola, w większości Funduszy postępowano z wnioskami o dofinansowanie w oparciu o określone procedury postępowania. Brak określonych procedur postępowania z wnioskami o dotacje i pożyczki stwierdzono w przypadku Funduszu w Toruniu. Zadania oceny procedur stosowanych przy klasyfikacji wniosków oraz przepływu informacji pomiędzy Funduszem a wnioskodawcami były ujęte w ww. niezrealizowanym planie audytu wewnętrznego na 2003 r. Prace nad opracowaniem ww. procedur rozpoczęto w II półroczu 2003 r., a w tworzonej w tym celu instrukcji zamierzano ustanowić procedury postępowania z występującymi w Funduszu dokumentami.

W 14 jednostkach NIK pozytywnie ocenił prowadzenie ewidencji wniosków i zawartych umów o dofinansowanie – prowadzonej w systemie ciągłym, chronologicznie oraz jednolicie ponumerowanym w księgach i w programie komputerowym. Uwagi i zastrzeżenia NIK dotyczyły następujących przypadków:

- *W Funduszu w Białymstoku nierzetelnie prowadzono rejestr umów dotacji i pożyczek, stanowiący zgodnie z zasadami rachunkowości z 10 kwietnia 2000 r. część ksiąg rachunkowych Funduszu. Kontrola wykazała, że w komputerowej ewidencji umów co roku pozostawały wolne pozycje, którym nie podporządkowano żadnych umów: w 2000 r. – 1 w rejestrze dotacji, w latach 2001 r. – 3 w rejestrze pożyczek i 2 w rejestrze dotacji, w 2002 r. – 3 w rejestrze pożyczek i 4 w rejestrze dotacji, w I połowie 2003 r. – 1 w rejestrze pożyczek i 2 w rejestrze dotacji. W rezultacie w sprawozdaniach przekazywanych Wojewodzie Podlaskiemu i Zarządowi Województwa oraz w sprawozdaniach OŚZ-4z/OŚ-4w/n wykazywano błędne dane, co do ilości i wartości zawartych umów (opisane w części dotyczącej sprawozdawczości).*
- *Prowadzona w Funduszu w Warszawie ręcznie ewidencja wniosków, poprzez chronologiczne wpisywanie do książki korespondencji, zawierała liczbę porządkową, numer wniosku, tytuł zadania, kwotę, datę wpływu, formę dofinansowania, nie zawierała natomiast informacji o sposobie i terminie załatwienia wniosków. W ocenie NIK tak prowadzona ewidencja nie pozwalała na określenie czasu i etapu realizacji składanych wniosków.*

Kontrola wykazała, że umowy o przyznanie pomocy finansowej były zawierane po złożeniu przez beneficjenta wymaganych przepisami dokumentów, a wypłata kwot dotacji/pożyczek (lub ich części) następowała m.in. po przedłożeniu kserokopii faktur i rachunków związanych z realizacją danego przedsięwzięcia. Średni okres od złożenia wniosku do podpisania umowy wynosił od 60 do 90 dni. Kontrola wykazała, że w większości przypadków rzetelnie i prawidłowo dokumentowano zasadność udzielenia i rozliczenia przyznanej pomocy finansowej. Dokumentacja ta spełniała wymogi formalnoprawne wynikające z obowiązujących aktów prawnych i przepisów wewnętrznych, w tym także z zakresu zabezpieczenia spłaty udzielonych pożyczek i kontroli przebiegu realizacji zadania. Analiza wybranych do badania umów wykazała, że w większości Funduszy umowy zawierały zapisy dotyczące sposobu egzekwowania przez WFOŚiGW zwrotu dotacji lub pożyczki w przypadku nie osiągnięcia przez wnioskodawcę efektu rzeczowego lub ekologicznego. Ponadto wnioskodawcy ubiegający się o dofinansowanie zadań inwestycyjnych w formie pożyczek, składali zabezpieczenie ich spłaty, co najmniej w formie weksla „in blanco” wraz z oświadczeniem wekslowym i pełnomocnictwem do dysponowania rachunkiem bankowym pożyczkobiorcy. Fundusze w większości przypadków w sposób prawidłowy nadzorowały i egzekwowały postanowienia zawartych umów, ustalając zabezpieczenie spłaty pożyczki, sposobu egzekwowania zwrotu pożyczki lub dotacji w przypadku nie osiągnięcia efektu rzeczowego lub ekologicznego. Fundusze posiadały pełne rozeznanie co do wysokości zaległości w spłacie należności z tytułu udzielonych pożyczek, kredytów i odsetek. Nieprawidłowości dotyczące wyżej wymienionych kwestii stwierdzono w przypadku następujących Funduszy.

- *Analiza losowo wybranych w Funduszu w Warszawie 113 umów na dofinansowanie (na 3097 umów zawartych w okresie 2000 – I półroczu 2003 r.) wykazała nieprawidłowości i uchybienia w 42 umowach polegające na: braku opinii zespołu merytorycznego do wniosku o udzielenie dotacji w*

przypadku 1 umowy, braku adnotacji radcy prawnego we wszystkich umowach, braku opinii zespołu merytorycznego rozliczenia raty dofinansowania w 2 umowach, braku potwierdzenia przez kierownika zespołu merytorycznego dyspozycji przelewu raty w 4 umowach, braku rozliczeń zadania potwierdzających jego wykonanie w 2 umowach. Powyższe nieprawidłowości oznaczają niedopełnienie wymogów wynikających z przyjętej Zarządzeniem Prezesa Nr 13/2002 w dniu 15 lipca 2002 r. instrukcji obiegu dokumentów merytorycznych.

- Analiza 28 losowo wybranych wniosków o dofinansowanie w Funduszu w Łodzi wskazuje, że średni okres od złożenia wniosku do podpisania umowy wynosił 90 dni. Stwierdzono, że w przypadku: 8 umów trwało to od 91 do 122 dni; 3 umów – od 122 do 152 dni; 3 umów – ponad 152 dni. W przypadku wniosku Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej trwało to 229 dni (umowa nr 265/EE/D/2002 z dnia 16.04.2002 r.). Jak wykazała kontrola wnioskodawcy dostarczali kopie dokumentów nie potwierdzonych za zgodność z oryginałem. Stwierdzono brak dat dostarczenia dokumentów do Funduszu, np. dat protokołów odbioru, opinii o osiągniętym efekcie ekologicznym, sprawozdań, rozliczeń, których terminy dostarczenia ustalano w umowach. Dla około 40% przebadanych umów zostały zawarte aneksy i dotyczyło to w 90% pożyczek, co może dowodzić, że pierwotne wersje umów, tj. przed aneksowaniem, były sporządzone w sposób nierzetelny.
- Z przeprowadzonej szczegółowej analizy w WFOŚiGW w Kielcach w przypadku 20 wniosków o dofinansowanie - z wybranych losowo 35 wniosków - stwierdzono, że pomiędzy datą otrzymania wniosku przez Fundusz, a datą zawarcia umowy pożyczki lub dotacji, upłynęło w 15 przypadkach od 3 do 6 miesięcy, a 5 wniosków (14,3 %) zostało załatwionych po upływie od 7 do 11 miesięcy. Zwłoka ta wynikała najczęściej z przewlekłego kompletowania przez wnioskodawców wymaganej dokumentacji formalno-prawnej, długotrwałych procedur związanych z udzielaniem zamówień publicznych, a także z opóźnień w gromadzeniu środków - stanowiących wymagany przez WFOŚiGW udział własny inwestora. W ocenie NIK, powodem tego było także mało skuteczne koordynowanie przez Fundusz działań wnioskodawców ubiegających się o uzyskanie pomocy finansowej.
- W Funduszu w Opolu przy akceptacji wniosków o finansowanie nie zawsze brano pod uwagę zdolność kredytową wnioskodawców do spłaty wnioskowanej pożyczki. Stwierdzono, że z 14 skontrolowanych pożyczek na kwotę łączną 19.006 tys. zł, jedną w kwocie 1.100 tys. zł (5,8 %) przyznano Spółce, która wykazała straty na działalności w latach 2000 i 2001 (14,3 tys. zł i 99,0 tys. zł) oraz ujemną rentowność (- 19,98 % i -18,78 %). Ponadto, Fundusz w Opolu spośród 19 zadań, które były dotowane środkami Funduszu i objęte kontrolą NIK, zaakceptował sposób wyboru wykonawców przez 2 beneficjentów, pomimo, że wiarygodność ich oświadczeń wraz z dokumentacją budziła następujące zastrzeżenia:
 - w oświadczeniu o wyborze dostawcy liofilizatora w trybie przetargu nieograniczonego, podano, że komisja przetargowa Uniwersytetu Opolskiego (beneficjent) unieważniła przetarg nieograniczony ze względu na złożenie oferty przez jednego dostawcę, co wg komisji przetargowej było wystarczającym powodem udzielenia zamówienia jednemu oferentowi - firmie „CHEMTEST” z Opola - ponieważ zachodziły okoliczności wymienione w art. 71 ust 1 pkt 4 ustawy o zamówieniach publicznych (tj. niezmienione były pierwotne warunki zamówienia, a dostawę ze względu na jej specyfikę może zrealizować tylko jeden dostawca). W wyniku kontroli stwierdzono, że dostawy liofilizatorów różnych typów oferowało co najmniej 4 dostawców – z których jeden sprzedał liofilizator wybranemu przez Uniwersytet dostawcy firmie CHEMTEST, za cenę brutto 40.252,31 zł, a ta sprzedała Uniwersytetowi takie samo urządzenie, w tej samej dacie i konfiguracji za cenę 50.843,50 zł, tj. o 26,3 % wyższą. Oświadczenie o wyborze dostawcy zostało przyjęte bez zastrzeżeń pomimo, iż nie spełniało ono wymogów stawianych przez Fundusz, bowiem podpisał je kierownik Katedry Uniwersytetu realizującej zadanie, a nie jak wymagał Fundusz przez osoby upoważnione do zaciągania zobowiązań majątkowych,
 - Instytut Śląski w oświadczeniu z 25 lutego 2003 r. o wyborze wykonawcy zadania o wartości 239.600 zł pn. „Instrument wsparcia (lub oceny) realizacji strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz pozostałych obligatoryjnych i fakultatywnych zobowiązań administracji publicznej w sferze środowiska z uwzględnieniem komponentu ludzkiego” podał, że wyboru dokonano w trybie z wolnej ręki (art. 13 pkt 6 ustawy o zamówieniach publicznych). W związku z zażądaniem przez Fundusz wyjaśnienia przyczyn zastosowania trybu z wolnej ręki, Instytut Śląski zmienił wcześniejsze oświadczenie i przekazał nowe oświadczenie z dnia 18 marca 2003 r., w którym dyrektor i główna księgowa Instytutu Śląskiego podali, że wyboru tego samego wykonawcy dokonano w trybie art. 52 lit. a-g przetargu ograniczonego. Ponadto w oświadczeniu tym podano, że przetarg ograniczony dotyczył projektu pn. „Narzędzia wsparcia Planowania Regionalnego i Lokalnego”.

Kontrola wykazała następujące przypadki udzielenia dofinansowania, realizacji zawartych umów oraz ich rozliczenia niezgodnie z uchwalonymi przez Rady Nadzorcze uregulowaniami oraz z postanowieniami umów.

- W Funduszu w Zielonej Górze stwierdzono odstępstwa od uchwalonych przez Radę Nadzorczą zasad udzielania dotacji oraz postanowień umów dotacji. Pomimo bezwarunkowego określenia w tych zasadach nieprzekraczalnej wysokości dotacji do 50% kosztu zadania, Fundusz finansował dotowanym w pełni, bez udziału ich środków finansowych, cztery zadania na łączną kwotę 678,1 tys. zł (w tym 648,1 tys. zł dla Województwa Lubuskiego, pozostałe dotacje dla Zespołu Parków Krajobrazowych), przy czym działania te były usankcjonowane stosownymi uchwałami Rady Nadzorczej. Ponadto, w 1 przypadku ujawniono zaliczkową wypłatę przez Fundusz w Zielonej Górze 63 tys. zł dotacji bez udokumentowania wydatków dotowanego. Fundusz udzielił Województwu Lubuskiemu, reprezentowanemu przez Zarząd Województwa, dotacji w kwocie do 350.000 zł na sfinansowanie zadania pn. "Prace w dziedzinie ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przyrody wykonywane w 2000 r. na zlecenie i pod nadzorem Zarządu" oraz na wprowadzone aneksem w dniu 29.12.2000 r. "Wdrożenie zintegrowanego systemu komputerowego do zbudowania regionalnego systemu zarządzania informacjami środowiskowymi". Łącznie Fundusz sfinansował w 100 % wydatki Województwa w kwocie 227.501 zł, przy czym 63.050 zł przekazano dotowanemu w dniu 29.12.2000 r. bez wymaganego udokumentowania tego wydatku, bowiem fakturę na tę kwotę wystawiono dopiero w dniu 18.01.2001 r., a ww. umowa stanowiła, że dotacja nie wykorzystana w 2000 r. nie przechodzi do realizacji na 2001 r. Prezes Funduszu przyznał, że w zasadach udzielania dofinansowania obowiązujących w latach 2000-2003, nie było zapisu o przysługującym Radzie Nadzorczej uprawnieniu do odstępstwa od przyjętego 50 % udziału środków Funduszu w kosztach zadania. Również w Funduszu w Zielonej Górze ujawniono rozliczenie dotacji z uwzględnieniem wydatków ponoszonych przez dotowanego w roku poprzedzającym realizację zadania dotowanego oraz kosztów przynależnych do zadania nie będącego przedmiotem dotacji. Umową z dnia 30.04.2002 r. Fundusz udzielił Uniwersytetowi Zielonogórskiemu (Instytut Biotechnologii i Ochrony Środowiska) dotacji w kwocie 120.000 zł na sfinansowanie zadania "Wykorzystanie elektroforezy pulsowej do identyfikacji genetycznej różnorodności populacji Escherichia coli w wodach jezior Wojnowskie Zachodnie i Wojnowskie Wschodnie". W końcowym rozliczeniu zadania, zatwierdzonego przez Zarząd Funduszu, przyjęto łączny koszt realizacji ww. zadania w kwocie 316.560 zł, w tym niezgodnie z postanowieniami umowy (okres realizacji - rok 2002) koszty poniesione w 2001 r. w wysokości 148.135 zł. Część zafakturowanych kosztów w 2001 r., tj. 25.631 zł, oraz w 2002 r., tj. 33.996 zł (73,6 % wydatków 2002 r. uwzględnionych w rozliczeniu) było finansowanych z dotacji KBN z przeznaczeniem na realizację innego zadania: projektu badawczego nr rejestracyjny 6P04G 026 21 "Identyfikacja i różnicowanie populacji Escherichia coli w wodach jezior Wojnowskie Wschodnie i Zachodnie - wykorzystanie powtórzonych sekwencji DNA genomu bakteryjnego jako starterów reakcji PCR w ocenie sanitarnej wód". Ujęcie w rozliczeniu dotacji wydatków z 2001 r. oraz kosztów innego zadania Prezes Funduszu tłumaczył „wieloletnością programu badawczego” i wynikającą z tego „trudnością wyodrębnienia poszczególnych etapów” oraz „nie ujęciem w innych umowach realizowanych i rozliczonych w 2001 roku wykazanych w rozliczeniu kosztów”.*
- W Funduszu w Szczecinie w myśl zasad udzielania pomocy finansowej uchwalonych przez Radę Nadzorczą w dniu 19.12.2002 r., wysokość dotacji nie mogła przekroczyć 50 % rzeczywistych kosztów zadania. W wyniku kontroli dokumentacji 23 zadań dotowanych w I półroczu 2003 r. stwierdzono, że jedynie w trzech przypadkach dotowany podmiot dokonał całkowitego rozliczenia zadania z przedłożeniem kserokopii dowodów księgowych kosztów własnych lub z innych źródeł. W trzech innych przypadkach dotowany podmiot nadesłał rozliczenie całości zadania bez przedłożenia dowodów księgowych kosztów poniesionych poza kwotą dotacji. W pozostałych 17 dotowanych zadaniach rozliczenie dotyczyło jedynie samej dotacji.*

Analiza dokumentacji 25 zadań zrealizowanych w WFOŚiGW w Szczecinie ujawniła w 4 przypadkach, że dotacja do realizacji przedsięwzięcia pokrywała w 100 % koszty zadania. Dotyczyło to następujących umów: nr 2/00/NE-DW na opracowanie koreferatu (koszt 20.000 zł); nr 5/01/EE-WD – druk „Raportu o stanie środowiska” i „Klasyfikacji odpadów” (koszt 36.430 zł); nr 45/01/EE-SE – organizacja „Konferencji Polsko-Niemieckiej Regionalna Agenda 21 - Zalew Szczeciński – Region 2 Narodów” (koszt 31.583 zł); nr 20/03/EE-SE – organizacja seminarium szkoleniowego dla pracowników reprezentujących Fundusz, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki (ZUW) i Urząd Marszałkowski (koszt 28.690 zł). W ostatnim ww. zadaniu dotacja pokryła koszty całego zadania mimo zapisu w zasadach udzielania pomocy finansowej, że jej wysokość nie może przekroczyć 50 % kosztów. Ponadto, Fundusz w Szczecinie udzielił pożyczki w kwocie 290 tys. zł na modernizację kotłowni olejowej (umowa nr 20/00/OA-PE) Zakładów Pralniczych w Szczecinie mimo, że w latach 1997- 2000 Zakłady wykazały bilansową stratę netto w wysokości 100 – 170 tys. zł. Umowa dotacji z Wojewodą

Zachodniopomorskim (nr 2/00/NE-DW) nie została zawarta trójstronnie, co było sprzeczne z zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji. Należy dodać, że w ramach tej umowy koreferat został opracowany w listopadzie 1999 r., tj. przed podpisaniem stosownej umowy (7.01.2000 r.).

- W przypadku Funduszu w Lublinie niezgodne z zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji było niewyegzekwowanie od Zarządu Miejskiego oraz Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Lublinie (beneficjentów umów dotacji na dofinansowanie kolonii zdrowotno-ekologicznych - umowy: 64/2000/D/IN, 39/2001/D/IN, 24/2002/D/IN, 178/2003/D/IN i 60/2000/D/IN, 38/2001/D/IN, 83/2002/D/IN, 177/2003/D/IN) oświadczeń o wyborze wykonawcy (dostawcy) w trybie ustawy o zamówieniach publicznych. Wypłacając poszczególne kwoty dotacji bez tych oświadczeń uchylono postanowieniu § 5 pkt 1 ww. zasad. Udzielona Funduszowi przez TPD informacja o rozeznaniu bazy socjalno-wypoczynkowej w ośrodkach i wynegocjowaniu najkorzystniejszych warunków cenowych, nie potwierdzała, że wykonawcę usług wybrano w trybie ustawy o zamówieniach publicznych. Ponadto, kontrola Funduszu w Lublinie stwierdziła przypadki nierzetelnego działania przy udzielaniu TPD dotacji na dofinansowanie profilaktyki zdrowotnej dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczenia środowiska, tj. na cele o których mowa w art. 88a w zw. z art. 88 pkt 7 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska (obecnie art. 409 w zw. z art. 406 pkt 8 Prawa ochrony środowiska). Fundusz w latach 2000-2003 udzielając 8 dotacji na kwotę 1.440 tys. zł nie posiadał wiedzy dotyczącej miejsca zamieszkania dzieci i młodzieży uczestniczącej w organizowanych turnusach kolonijnych, tj. czy pochodzą one z obszarów szczególnej ochrony środowiska z przekroczonymi normami zanieczyszczenia środowiska i nie wymagał od TPD przekazania takiej informacji. Zastrzeżenia NIK dotyczyły również rozliczenia przez Fundusz w Lublinie 3 następujących umów dotacji w kwocie łącznie 560 tys. zł na dofinansowanie organizacji kolonii zdrowotno-ekologicznych, pomimo nie zrealizowania przez TPD harmonogramów rzeczowo-finansowych przewidzianych określonych umowami dotacji:
 - Zarząd Miejski TPD w Lublinie zorganizował 5 zamiast 6 turnusów (bez 1 turnusu w Szczyrku), a w koloniach uczestniczyło 271 zamiast 400 dzieci (umowa 24/2002/D/IN z dnia 25 marca 2002 r.),
 - Zarząd Wojewódzki TPD w Lublinie zorganizował 6 zamiast 7 turnusów (bez 1 turnusu w Ustroniu Morskim), a w koloniach uczestniczyło 332 zamiast 400 dzieci (umowa 83/2002/D/IN z dnia 2 kwietnia 2002 r.),
 - Zarząd Miejski TPD w Lublinie zorganizował 6 zamiast 7 turnusów (bez 1 turnusu w Krynicy Zdroju), a udział w koloniach wzięło 238 zamiast 292 dzieci. (umowa 178/2003/D/IN z dnia 15 maja 2003 r.).
- W Funduszu w Olsztynie w 7 przypadkach na 30 badanych umów (23,3% badanych, a 5,4% ogółu podpisanych przez Zarząd w okresie objętym kontrolą), beneficjenci rozliczyli środki finansowe z opóźnieniem wynoszącym od 5 do 254 dni po upływie terminów określonych w umowach. Rozliczenia finansowe zostały przyjęte, pomimo, iż nie załączono do nich, wymaganych w umowach sprawozdań z realizacji zadań. We wnioskach i dokumentacji z rozliczenia umów brak było jednoznacznego określenia oczekiwanych i uzyskanych efektów ekologicznych. I tak np.:
 - Wojewoda Warmińsko – Mazurski został przez Fundusz rozliczony z dotacji przyznanej umową z dnia 22.03.2000 r. (nr 15/00/W-232/EE-PO/D) na zakup czasopism fachowych z 254 dniowym opóźnieniem. Do rozliczenia nie zostało również dołączone sprawozdanie z wykonania tego zadania, pomimo iż taki obowiązek wynikał z § 2 ust. 4 umowy,
 - sprawozdanie Wojewody z wykonania umowy dotacji z 3.04.2000 r. (nr 23/00/W-232/GW-PD/D) dotyczącej opracowania części technicznej planu operacyjnego Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego zostało przez Fundusz rozliczone po 194 dniach od daty określonej w § 2 ust. 3 umowy. We wniosku o dotację nie został także określony efekt ekologiczny,
 - rozliczenie umowy dotacji nr 49/01/W-001/OP/P0/D przyznanej na ocenę zagrożeń rezerwatu jeziora Drużno dopływem zanieczyszczeń abiotycznych przyjęte zostało od Wojewody z 157 dniowym opóźnieniem,
 - umowy dotacji zawarte z Urzędem Marszałkowskim (nr 8/2000/W-232/MN-po/D i nr 82/01/W-001/MN-PO/D) na dofinansowanie systemu monitorowania opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zostały rozliczone mimo, że nie dołączono do nich sprawozdań z ich wykonania, co stanowiło warunek określony w § 2 ust. 3 tych umów.

W 7 przypadkach nie zostały do umów dołączane harmonogramy finansowo-rzeczowe, dotyczące przebiegu realizacji zadań dofinansowywanych środkami Funduszu, które zgodnie z § 2 ust. 2 tych umów miały być ich integralną częścią.

- *Zgodnie z przyjętymi w Funduszu w Rzeszowie zasadami udzielania dofinansowania, dokumentacja umowy powinna zawierać oświadczenie złożone przez beneficjenta o sposobie wyboru wykonawców realizacji zadań objętych dofinansowaniem. W ramach umowy nr 135/02/R/D z dnia 1.08.2002 r. z Caritas Diecezji Rzeszowskiej na dofinansowanie zadania „Organizacja i przeprowadzenie cyklu edukacyjnego Wakacje Ekoludków 2002 r. w ramach kolonii charytatywnej Caritas w Myczkowcach”, kwota dotacji wynosiła 36.800 zł (udział w zadaniu – 15,5%). W przedłożonym rozliczeniu dotacji brak jest informacji czy na świadczenie usług transportowych (finansowanych w 100 % ze środków WFOŚiGW) zorganizowany został przetarg w trybie zamówień publicznych. Ponadto w sprawozdaniu z realizacji tego zadania brak jest informacji o ilości uczestników kolonii (dzieci, opiekunów) oraz o sposobie rozliczenia nagród. Stan ten nie pozwala na dokonanie oceny czy dotowane zadanie zostało faktycznie zrealizowane i w jakim stopniu.*

Kontrola wykazała, że do rozliczenia dotacji w kwocie 600.000 zł udzielonej przez Fundusz w Rzeszowie Przedsiębiorstwu Rekultywacji Terenów Górniczych „JEZIÓRKO” (umowa nr 140/01/T/D na zadanie „Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych siarki”), przyjęto stawkę roboczogodziny w wysokości 16,90 zł netto (tj. bez kosztów pośrednich) w sytuacji, gdy stawka roboczogodziny dla robót inżynierskich (wg cen regionalnych Sekocenbudu) w dniu zawarcia umowy (tj. III kwartał 2001 r.) wynosiła 6,55 zł netto. Rozliczenia ww. dotacji dokonano na podstawie kosztorysów powykonawczych sporządzanych przez beneficjenta, a w odbiorze końcowym robót uczestniczyli jedynie przedstawiciele wykonawcy. Oznacza to, iż Fundusz nie miał możliwości dokonania oceny i weryfikacji faktycznie wykonanych robót inżynierskich, a tym samym prawidłowości i zasadności przyjętych do rozliczenia stawek, pomimo zapisu w umowie (§ 3 ust. 4), że „w rozliczeniu będą uwzględnione jedynie wydatki uzasadnione”. Różnica kosztów robocizny i kosztów pośrednich pomiędzy wykazanymi w rozliczeniu dotacji a wielkością wynikającą z zastosowania stawki wg cen regionalnych Sekocenbudu wynosi łącznie 158.644,32 zł.

W latach 2000-2002 Fundusz w Rzeszowie udzielił 3 dotacji (umowy nr: 105/00/R/D, 41/01/R/D i 25/02/R/D) dla Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Rzeszowie na dofinansowanie zadań dotyczących wyposażenia bazy do monitoringu środowiska na łączną kwotę 604.000 zł, z czego sfinansowano m.in. zakup 14 ciepłarek o łącznej wartości 103.090 zł i 9 komór laminarnych o łącznej wartości 208.750 zł. Realizując powyższe umowy dotacji Fundusz nie dokonał weryfikacji (nie przeprowadził kontroli u beneficjenta) faktycznych potrzeb i możliwości wykorzystania tych urządzeń w ramach realizacji zadań dotyczących monitoringu środowiska.

Podobnie przy realizacji umów dotacji nr 129/02/R/D i nr 88/03/R/D (o łącznej wartości 321.850 zł) dla Zarządu Województwa Podkarpackiego na dofinansowanie zadań pn. „Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska”, Fundusz w Rzeszowie nie przeprowadził kontroli potrzeb i możliwości wykorzystania urządzeń (w tym 12 zestawów komputerowych) w ramach realizacji wymienionych zadań.

Fundusz w Rzeszowie bez weryfikacji przyjął również nierzetelnie sporządzone rozliczenie przyznanych dotacji (w łącznej kwocie 99.941,33 zł) dla Związku Komunalnego „Wisłok” w Rzeszowie w ramach umów nr 120/01/R/D i nr 171/02/R/D. W rozliczeniach podano, iż udział środków własnych ZK „Wisłok” w realizacji zadania wynosił odpowiednio 46.000 zł, w tym koszt rozwieszenia materiałów do powiatów, gmin i szkół – 45.000 zł (36.000 kilometrów - 1,25 zł/km) oraz 67.035 zł, w tym koszt rozwieszenia materiałów do powiatów, gmin i szkół – 54.000 zł (36.000 kilometrów - 1,50 zł/km). Na podstawie przedstawionej

dokumentacji stwierdzono, że firma która wygrała przetarg na dostawę materiałów) dostarczyła je jedynie do powiatów i niektórych gmin, natomiast dalszą dystrybucją (dowozem m.in. do szkół) na własny koszt zajmowały się odpowiednie jednostki samorządowe (gminy, powiaty).

Fundusz w Rzeszowie nie korzystał z zapisów zawartych w umowach stanowiących, że dotacja może być wypowiedziana z jednoczesnym żądaniem natychmiastowego zwrotu kwot wypłaconych, m.in. gdy nie zakończono zadania w terminie określonym w umowie lub nie przedłożono pełnego rozliczenia zadania w terminie określonym w umowie. Stwierdzono, że do dnia 15 października 2003 r. nie rozliczono następujących dotacji, których termin rozliczenia zgodnie z umowami upłynął przed 15 października 2003 r.:

- w kwocie 73.700 zł dla Gminy Jasienica Rosielna na przygotowanie stanowisk i zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów stałych (umowa nr 3/03/K/D,) - termin pełnego rozliczenia końcowego upłynął w dniu 30 września 2003 r.,
 - w kwocie 450.000 zł dla Zarządu Województwa Podkarpackiego (reprezentowanego przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego) na dofinansowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla Województwa Podkarpackiego i prognozą oddziaływania na środowisko (umowa nr 248/02/R/D) - termin rozliczenia dotacji upłynął w dniu 15 października 2003 r. Ponadto, w przypadku ww. umowy dotacji, która dotyczyła dofinansowania opracowań, z jej środków dokonano m.in. zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania do wykonania tych opracowań: (w sumie 15 zestawów komputerowych, komputera przenośnego, serwera i routera internetowego, 25 szt. programu CREL9PROM, programu Mapinfo Profesjonal) na łączną kwotę 384.398 zł. Stwierdzono, że za środki ww. dotacji sfinansowano tym samym wyposażenie beneficjenta w sprzęt komputerowy, bowiem po realizacji dotowanego zadania ww. sprzęt pozostał jego własnością.
- W Funduszu w Opolu stwierdzono sfinansowanie 100 % kosztów zadania pn. „Ustalenie limitów zbioru roślin leczniczych na terenie woj. opolskiego”, w pełnej wysokości (tj. 27 tys. zł), pomimo że Zarząd ustalił dotowanie tego rodzaju zadań w wysokości od 50 % do 70 % poniesionych kosztów.
 - W przypadku Funduszu w Katowicach, na zbadane 28 umów dotacji i pożyczek z okresu objętego kontrolą, tylko w 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyło to umowy dotacji nr 17/2002, zawartej w dniu 22 stycznia 2002 r. na dofinansowanie zadania „Koncepcja, konstrukcja i badanie dwutłokowego silnika spalinowego” do kwoty 294 tys. zł. Zastrzeżenia NIK budzi przyjęcie przez Fundusz sposobu rozliczenia części wydatków poniesionych przez dotowanego - w formie wyliczenia ilości godzin i stawki kalkulacji roboczogodziny (określonej w harmonogramie rzeczowo-finansowym), w sytuacji gdy stosownie do zapisów § 6 ust. 2 ww. umowy, udokumentowanie poniesionych kosztów miało następować w formie przedłożenia uwierzytelnionych kserokopii faktur. Jednocześnie w umowie nie zawarto zapisów zobowiązujących dotowanego do prowadzenia jakiejkolwiek dokumentacji rzeczywistej ilości godzin poniesionych na realizację zadania, co uniemożliwiało zweryfikowanie kosztów wykazanych w rozliczeniach przez dotowanego, stanowiących podstawę do sfinansowania ze środków Funduszu. Nieprawidłowości wystąpiły również w zakresie weryfikacji przedkładanych rozliczeń i uruchamiania środków tej dotacji. Przekazana dotacja w łącznej kwocie 207,4 tys. zł nie została pomniejszona o kwotę 10 tys. zł w związku z wycofaniem przez dotowanego rozliczenia dwóch umów o dzieło. Przedłożona przez dotowanego w rozliczeniu faktura za zakupioną drukarkę komputerową w kwocie 2 tys. zł została zaakceptowana do sfinansowania ze środków Funduszu, mimo że taka pozycja nie mieściła się w harmonogramie rzeczowo-finansowym załączonym do umowy. Do zakończenia kontroli nie nastąpiło całkowite rozliczenie umowy dotacji, mimo przedłożenia przez dotowanego sprawozdania z realizacji zadania oraz kolejnego rozliczenia w dniu 16 września 2002 r. Ponadto, jak wynikało z zapisów § 12 omawianej umowy dotacji Fundusz „stawał się współwłaścicielem przedmiotu niniejszej umowy i

gwarantował sobie prawo do patentu w wysokości poniesionych przez dotującego nakładów na realizację zadania". Do zakończenia kontroli nie egzekwowano prawa Funduszu do patentu.

Stwierdzono, że objęte kontrolą przedsięwzięcia finansowane przez Fundusze przyniosły generalnie zakładane efekty ekologiczne. W składanych wnioskach i zawieranych umowach na ogół określano planowane efekty ekologiczne dofinansowywanych przedsięwzięć. Stwierdzono jednakże 25 przypadków nie wypełnienia tego obowiązku określonego w przyjętych w Funduszach zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji. I tak:

- *W Funduszu w Lublinie spodziewanego efektu ekologicznego nie określono w następujących umowach dotacji: nr 86/2002/D/IN z Wojewodą Lubelskim na dofinansowanie zadania pn. „Udział pracowników WSiR w szkoleniach, kursach i konferencjach z zakresu ochrony środowiska”, nr 16/2000/D/IN z Wojewodą Lubelskim na dofinansowanie prenumeraty czasopism technicznych i zakup wydawnictw profesjonalnych, nr 18/2000/D/IN z Wojewodą Lubelskim na dofinansowanie zadania pn. „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego”, nr 18/2002/D/EE z WSSE w Lublinie na realizację XIV Edycji Alertu Ekologicznego – Zdrowotnego 2001/2002” oraz zawartych w latach 2000 – 2003 nr: 64/2000/D/IN, 39/2001/D/IN, 24/2002/D/IN, 178/2003/D/IN z Zarządem Miejskim Towarzystwa Przyjaciół Dzieci i nr: 60/2000/D/IN, 38/2001/D/IN, 83/2002/D/IN, 177/2003/D/IN z Zarząd Wojewódzkim Towarzystwa Przyjaciół Dzieci na dofinansowanie kolonii zdrowotno-ekologicznych (obowiązek określenia efektu ekologicznego w umowach dotacji wynikał z § 12 pkt. 1 zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Funduszu).*
- *Fundusz w Opolu nie wyegzekwował od 13 wnioskodawców (68,4 % objętych kontrolą), obowiązku ustalonego w zasadach udzielania pożyczek i dotacji, podawania we wnioskach o dofinansowanie przedsięwzięć planowanych efektów ekologicznych w wyniku ich realizacji.*

Ponadto jak wykazano w wyniku kontroli, we wnioskach o dofinansowanie oraz w zawartych umowach określano spodziewane efekty ekologiczne w sposób ogólnikowy w następujących przypadkach:

- *W Funduszu w Opolu wnioskodawca o dofinansowanie zadania „Instrument wsparcia (lub oceny) realizacji strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz pozostałych obligatoryjnych i fakultatywnych zobowiązań administracji publicznej w sferze środowiska z uwzględnieniem komponentu ludzkiego” (umowa dotacji do kwoty 239.600 zł nr 110/2002/G-41/PO-BD/D z Instytutem Śląskim), podał, że „spodziewany efekt ekologiczny będzie przejawiał się w dostarczeniu zróżnicowanych zbiorów informacji służących w sposób możliwie optymalny zarządzaniu, środowiskiem na wszystkich poziomach decyzyjnych – o znacznie wyższym poziomie dokładności (niemożliwym do uzyskania inną metodą), o szybkim czasie realizacji i wg dowolnej koncepcji analitycznej”. W zadaniu „Studium Wykonalności projektu „Ochrona wód podziemnych zbiornika GZWP nr 333 w strefie ochronnej” (umowa dotacji nr 67/2000/G-41/PO-BD/D w kwocie 200.500 zł ze Spółką z o.o. Wodociągi i Kanalizacja w Opolu), podano, że efektem ekologicznym będzie „opracowanie z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, warunkujące podjęcie zadań inwestycyjnych w ramach wypełniania zobowiązań Polski w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej”.*
- *W dokumentacji dofinansowania przez Fundusz w Łodzi oczekiwany efekt ekologiczny w ramach zakupu tomografu komputerowego za kwotę 400.000 zł (umowa dotacji nr 423/ZI/D/2002) określono jako „ogólne zmniejszenie zagrożenia na promieniowanie rentgenowskie całej populacji ludności, uniknięcie uciążliwości związanych z transportem chorych na badania, zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska odpadami niebezpiecznymi powstałymi w wyniku obróbki fotochemicznej zdjęć, możliwość rejestracji badań na nośnikach komputerowych.*

W przypadku dotacji na zakup analizatora hematologicznego (umowa 232/ZI/D/2002) „oczekiwane efekty ekologiczne to minimalizacja odpadów medycznych i zużycia sprzętu jednorazowego użytku”. Ponadto jako uzasadnienie podano „zwiększenie dostępności mieszkańców do badań, zmniejszenie kosztów funkcjonowania zakładu oraz minimalizacja ryzyka rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych”.

W umowie dotacji 258/ZI/D/2002 na dofinansowanie zakupu analizatora hematologicznego oraz koagulometru stwierdzono, że „wynikiem realizacji zadania jest osiągnięcie efektu ekologicznego i rzeczowego w postaci minimalizacji odpadów medycznych, zmniejszenie ryzyka rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, zakupu analizatora hematologicznego i koagulometru.”

Dofinansowanie zakupu dwóch łodzi motorowych dla policji (umowa dotacji nr 3/ZI/D/2003) uzasadniano m.in. efektem ekologicznym jako „zabezpieczenie wód zbiorników przed powstaniem groźnych awarii, działalnością szkodliwą dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz ograniczenie skutków tych zdarzeń.”

We wniosku o dofinansowanie „Organizacji kolonii zdrowotno – ekologicznych” (dotacja w kwocie 150.000 zł zawarta w ramach umowy 64/2000/D/IN, w której nie określono efektu ekologicznego) podano, że efektem ekologicznym będzie „rozbudzenie świadomości pozwalającej na uzyskiwanie lepszych efektów dostosowawczych w dalszym życiu w społeczeństwie dzieci i młodzieży, a szczególnie dzieciom niepełnosprawnym. Nabyta wiedza z zakresu ekologii będzie bodźcem dla młodzieży do pogłębiania i propagowania idei ochrony naturalnego środowiska w szerokim zakresie”.

W wyniku kontroli stwierdzono, że częściowego umarzania pożyczek dokonywano na ogół zgodnie z obowiązującymi zasadami, tj. po końcowym odbiorze zadania i osiągnięciu przez wnioskodawcę planowanych efektów rzeczowych i ekologicznych oraz częściowej spłacie (w wysokości określonej w umowie) zaciągniętej pożyczki. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły następujących przypadków.

- *W Funduszu w Olsztynie w przypadku 3 zbadanych umów dotyczących umorzenia pożyczek, nastąpiło częściowe umorzenie ich spłaty, mimo, że do rozliczeń zadań nie zostały dołączone dokumenty potwierdzające uzyskanie efektów ekologicznych, które stanowiły warunek określony w umowach. Obowiązek ten wynikał ponadto z uchwalonych przez Radę Nadzorczą zasad umarzania pożyczek udzielonych ze środków Funduszu. Umorzona została część pożyczki przyznanej Spółdzielni Mieszkaniowej w Chojniaku na modernizację kotłowni, mimo, że do rozliczenia nie dołączono wyników uzyskanego efektu ekologicznego, którym winno być zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza.*

We wszystkich Funduszach obowiązywały listy przedsięwzięć priorytetowych na kolejne lata, uchwalone przez Rady Nadzorcze w terminach określonych w art. 88 e ust. 8 pkt. 2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska (do 31 listopada na rok następny) oraz w art. 414 ust. 3 pkt 2 Prawa ochrony środowiska (do 30 czerwca na rok następny). Finansowane przedsięwzięcia miały na ogół charakter proekologiczny i mieściły się w katalogu zadań przewidzianych do finansowania ze środków wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, określonych przepisami art. 88a ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, a następnie art. 409 Prawa ochrony środowiska. Na dofinansowanie zadań wykraczających w ocenie NIK poza katalog przedsięwzięć przewidzianych do finansowania środkami Funduszy, określonych przepisami ww. ustaw, wydatkowano ogółem kwotę 38 616 tys. zł, w tym w formie dotacji 8 605 tys. zł oraz 30 011 tys. zł w formie pożyczek. Dotyczyło to następujących przypadków:

- *Fundusz w Poznaniu udzielił pomocy finansowej w formie dotacji w wysokości 1.500 tys. zł Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu na dofinansowanie budowy budynku strażnicy jednostki, które to przedsięwzięcie nie miało bezpośredniego związku z ochroną środowiska i gospodarką wodną oraz nie powodowało wymiernego efektu ekologicznego.*
- *W Funduszu w Lublinie przedmiotem umowy dotacji nr 87/2003/D/EE w kwocie 1.500 zł zawartej ze Związkiem Literatów Polskich Oddział w Lublinie, było dofinansowanie wydania książki pt. „Sekretne życie topików”. Dotowana pozycja książkowa stanowi prozę z zakresu literatury pięknej. Według NIK nie zasługuje na uwzględnienie - pomimo zawartych w książce opisów przyrody - argumentacja zawarta w wyjaśnieniach Prezesa Funduszu, iż przedsięwzięcie to było elementem edukacji ekologicznej objętej listą przedsięwzięć priorytetowych Funduszu przewidzianych do dofinansowania w roku 2003.*
- *W przypadku Funduszu w Katowicach stwierdzono, że Fundusz dofinansowywał również takie zadania jak podnoszenie wiedzy ekologicznej pracowników Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (dotacje w kwocie 34 tys. zł), które zdaniem NIK winny być finansowane ze środków budżetowych, a także zakup autobusów dla m.in. przedsiębiorstw komunikacji*

miejskiej – w formie pożyczek na kwotę ogółem 21 716 tys. zł (110 autobusów) oraz w formie dotacji na kwotę ogółem 2 108,6 tys. zł (11 autobusów).

- Fundusz w Łodzi dofinansowywał takie przedsięwzięcia jak:
 - zakup sprzętu medycznego, na kwotę ogółem 588 tys. zł: zakup zestawu do laryngofiberoskopii dla ZOZ w Łęczycy – dotacja w wysokości 50 tys. zł, lampy do tomografu komputerowego dla Szpitala Wojewódzkiego w Piotrkowie Trybunalskim - dotacja w wysokości 80 tys. zł, analizatora hematologicznego dla SPZOZ w Ozorkowie - dotacja w wysokości 23 tys. zł, analizatora hematologicznego dla SPZOZ w Wieruszowie - dotacja w wysokości 35 tys. zł, tomografu komputerowego dla SPZOZ w Wieluniu - dotacja w wysokości 400 tys. zł. Zakup tego ostatniego uzasadniano następującymi efektami ekologicznymi: „zmniejszenie dawek promieniowania i odpadów niebezpiecznych oraz potencjalne zmniejszenie spalin w wyniku zaniechania dowożenia karetkami pacjentów na badania tomograficzne w innych ośrodkach”,
 - zakup dwóch łodzi motorowych dla KW Policji w Łodzi - dotacja w wysokości 103 tys. zł.
- W przypadku Funduszu we Wrocławiu dotowano m.in.
 - zakup 2 samochodów pożarniczych za kwotę 400.000 zł dla KPPSP Kłodzko i KPPSP Świdnica,
 - demontaż płyt azbestowo-cementowych za kwotę 237.522 zł z budynku Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy,
 - docieplenie dachu, ścian i wymianę stolarki okiennej sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej Nr 9 w Legnicy za kwotę 145.000 zł,
 - docieplenie ścian i wymianę stolarki w budynku Zespołu Szkół Zawodowych w Jaworze za kwotę 178.360 zł,
 - wykonanie drogi we wsi Naborów za kwotę 362.279 zł,
 - wykonanie prac dekarских, izolacyjnych i termoizolacyjnych w budynku Domu Dziecka Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Legnicy za kwotę 323.310 zł,
 - demontaż pokrycia dachu z płyt azbestowo-cementowych budynku Państwowej Szkoły Zawodowej w Legnicy oraz wykonanie analizy powietrza na zawartość azbestu za kwotę 403.760 zł,
 - ocieplenie ścian domu katechetycznego w kompleksie sakralno-wychowawczym Zakonu Braci Mniejszych we Wrocławiu za kwotę 61.365 zł,
 - wydatki bieżące (m.in. paliwo, opał, telefony, znaczki) Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawstwa Salamandra w Myśliborzu na kwotę 69.253,53 zł,
 - termomodernizację budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Legnickim Polu za kwotę 200.000 zł,
 - docieplenie ścian oraz wymianę stolarki okiennej w budynku Caritas Diecezji Legnickiej w Jeleniej Górze za kwotę 793.540 zł.
 - opłaty za studia (dotacja w kwocie 10,6 tys. zł) i za szkolenia (dotacja w kwocie 18,9 tys. zł) pracowników Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego.
- Fundusz w Warszawie dofinansował m.in.:
 - zakup 25 lekkich samochodów pożarniczych dla jednostek OSP z terenu woj. Mazowieckiego – dotacja w kwocie 750 tys. zł,
 - zakup średniego samochodu gaśniczego z napędem terenowym dla PSP w Przasnyszu – dotacja w wysokości 100 tys. zł,
 - zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla potrzeb PSP w Ostrołęce w ramach Powiatowego Programu 2000-2004 – dotacja w wysokości 122 tys. zł,
 - utworzenie pracowni chemii środowiskowej Wydziału Zamiejscowego Inżynierii Środowiska w Sierpcu SGGW - dotacja w wysokości 94 tys. zł,

- zakup 37 autobusów komunikacji miejskiej (pożyczki w kwocie ogółem 8 295 tys. zł), w tym m.in. dla MPK w Siedlcach, MPK w Radomiu, ZKM Sp. z o.o. w Ciechanowie.

3.2.4. Prawdliwość prowadzenia działalności kapitałowej

Prawo zezwala na prowadzenie działalności kapitałowej przez Fundusze – ich działalność może być finansowana przez nabywanie obligacji, akcji i udziałów spółek działających w kraju (art. 88 c ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz 411 ustawy Prawo ochrony środowiska). W badanym okresie wydatków na zakup obligacji, akcji i udziałów nie dokonywały Fundusze w Kielcach, Lublinie, Rzeszowie oraz Toruniu. W Funduszu w Kielcach w planach na lata 2000 – 2003 nie przewidywano wydatków na zakup akcji, udziałów oraz papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu i do dnia do 30 czerwca 2003 r. takich wydatków nie dokonywano. Fundusz posiadał akcje Banku Ochrony Środowiska o wartości 322.255 zł zakupione przed 2000 r. Fundusz w Rzeszowie wykazywał w bilansie w badanym okresie akcje o wartości 1.194.036 zł zakupione przed 2000 r. W przypadku Funduszu w Toruniu działalności kapitałowej praktycznie nie prowadzono, a posiadane udziały i akcje w wysokości ok. 1.300 tys. zł zostały przejęte od podmiotów w zamian za wierzytelności z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska. W Funduszu w Lublinie w 2000 r. przejęto za wierzytelności akcje Ursusa S.A w liczbie 1.328 o łącznej wartości nominalnej 96.308,38 zł oraz 13 udziałów BEPEBE Sp. z o.o. Biała Podlaska o wartości nominalnej 650 zł. Akcje i udziały spółek prawa handlowego były natomiast przedmiotem sprzedaży, w wyniku której Fundusz uzyskał wpływy w wysokości 114.549,60 zł i dodatni wynik (zysk) na tych transakcjach w kwocie 39.426,40 zł. Wykazano również zmniejszenia w stanie posiadanych akcji (udziałów) - przejętych za wierzytelności - w kwocie 804.677,92 zł. Były to akcje (udziały), które utraciły wartości wskutek upadłości lub likwidacji spółki.

Wartość i udział wydatków na zakup obligacji, akcji i udziałów przedstawiono w tabelach w załączniku nr 1.

W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia w działalności kapitałowej następujących Funduszy.

- Zarząd Funduszu w Białymstoku nie przestrzegał uchwał Rady Nadzorczej w zakresie upoważnień do obrotu krótkoterminowymi papierami wartościowymi w latach 2000 – 2001 oraz dokonywał zakupów obligacji bez zgody Rady Nadzorczej: w 2000 roku (do 6 czerwca) na łączną kwotę 3.500.000 zł, a 19 lutego 2002 roku – na kwotę 1.500.000 zł. Zarząd występował do Rady Nadzorczej o zgodę na obrót krótkoterminowymi papierami wartościowymi na lata 2000-2003, bez uchwalenia lub zaprotokolowania pisemnego wniosku w tej sprawie oraz bez określenia jakie papiery wartościowe będą zakupione. Rada Nadzorcza zgodnie z propozycjami udzieliła Zarządowi upoważnień do obrotu krótkoterminowymi papierami wartościowymi na poszczególne lata. Decyzje o zakupie danego waloru, ani zlecenia zakupu (składane telefonicznie do ING Bank S.A. Oddział w Warszawie) nie były potwierdzane na piśmie. Z wyjaśnień Głównego księgowego Funduszu oraz z zeznań byłego Wiceprezesa, złożonych w trybie art. 42 ustawy o NIK, wynika, że o zakupach papierów wartościowych decydował jednoosobowo p.o. Prezesa, mimo, że Rada Nadzorcza do zakupu papierów wartościowych upoważniała Zarząd. Z naruszeniem art. 414 ust. 1 pkt 4 Prawa ochrony środowiska (do 1 października 2001 roku – art. 88e ust. 8 pkt 5 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska) tj. bez złożenia wniosku i zatwierdzenia go przez Radę Nadzorczą zakupiono: w 2000 roku (do 6 czerwca) obligacje wartości 3.500.000 zł, a w 2002 roku obligacje

wartości 1.500.000 zł. W wyniku dokonanego 19 lutego 2002 roku zakupu 3 obligacji Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A. o wartości 1.500.000 zł z terminem wykupu 15 marca i 15 kwietnia 2002 r., Fundusz poniósł szkodę na kwotę nie mniejszą niż 1.483.537 zł (opłacona cena obligacji), gdyż emitent, którego upadłość ogłoszono w dniu 29 lipca 2002 roku, do czasu zakończenia kontroli NIK nie wykupił tych obligacji. Dokonując zakupu ówczesny Prezes Funduszu przekroczył uprawnienia, nie złożył bowiem do Rady Nadzorczej wniosku o ten zakup, a upoważnienia do obrotu papierami wartościowymi na 2002 rok Rada Nadzorcza udzieliła Zarządowi dopiero 5 marca 2002 roku. Główny księgowy Funduszu, nie dopełniając obowiązku wynikającego z art. 35 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 4 i 5 ustawy z 26 listopada 1998 roku o finansach publicznych (j.t. Dz. U. z 2003, Nr 15, poz. 148) nie dokonał wstępnej kontroli prawidłowości tej transakcji i nie zgłosił zastrzeżeń co do jej prawidłowości, mimo że dyspozycja zakupu nie została zatwierdzona przez Radę Nadzorczą, ani nawet nie była złożona Radzie na piśmie do akceptacji. W dniu 21 sierpnia 2002 roku Zarząd zgłosił w postępowaniu w sprawie upadłości Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A. wierzytelność w kwocie 1.601.808 zł, z czego 1.500.000 zł z tytułu obligacji i 101.808 zł z tytułu odsetek zwłoki. Do czasu zakończenia kontroli postępowanie to było w toku. W związku z wyżej opisaną działalnością Delegatura NIK w Białymstoku skierowała do Prokuratury Rejonowej Białystok-Południe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

Zarząd Funduszu w Białymstoku nierzetelnie informował Radę Nadzorczą o działalności kapitałowej, zwłaszcza w 2002 roku, a Rada nie egzekwowała dokładnych danych w tym zakresie. Rada udzielała Zarządowi upoważnień do obrotu krótkoterminowymi papierami wartościowymi na poszczególne lata uchwałami o treści proponowanej przez Zarząd. Rada podejmowała uchwały, nie żądając od Zarządu utrwalenia wniosku o udzielenie upoważnienia na piśmie, ani określenia jakie papiery wartościowe będą zakupione. W rezultacie Zarząd nie poinformował Rady o utracie przez Fundusz co najmniej 1.483.537 zł wydatkowanych na zakup 3 obligacji Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A.

Przedkładane przez Zarząd wnioski o zgodę na nabycie 500 akcji wartości 500.000 zł „Organizacji Odzysku Odpadów i Opakowań Ekola” S.A. w Gdańsku („Ekola”) i 1.000 udziałów wartości 500.000 zł Spółki z o.o. „Instytut Zrównoważonego Rozwoju” w Narewce (Instytut) Rada Nadzorcza analizowała, niemniej po udzieleniu zgody na te czynności (uchwały Rady nr 60/2001 z 26 listopada 2001 roku i nr 183/2002 z 2 grudnia 2002 roku) aż do 27 maja 2003 roku praktycznie nie egzekwowała od Zarządu zdania sprawy z prowadzonej działalności. Jedynie 9 kwietnia 2002 roku Zarząd poinformował Radę – na żądanie jej członka – że nabyto akcje „Ekoli”, która utworzyła oddział w Białymstoku i prowadzi rozmowy z kontrahentami. Natomiast mimo parokrotnego analizowania kwestii nabycia 58% udziałów w Instytucie Rada nie zainteresowała się faktem, że spółka ta praktycznie nie prowadzi działalności i nie doprecyzowała jaką działalność ta Spółka powinna prowadzić. Dopiero w dniach 27 maja i 1 lipca 2003 roku nowi członkowie Zarządu złożyli Radzie Nadzorczej szczegółową informację z działalności wymienionych 2 spółek i uzgodnili, że będą reprezentowali interesy WFOŚiGW jako członkowie rad nadzorczych Instytutu i „Ekoli”. Poprzedni Zarząd nie poinformował Rady o funkcjach objętych w tych Spółkach, ani też nie ujawniał trudnej sytuacji finansowej Instytutu, który z braku środków praktycznie nie prowadził żadnej działalności i uzyskiwał bardzo małe przychody (strata za 2002 rok wyniosła 3.545 zł, a dochód za I pół. 2003 roku – 13.322 zł). W dniu 1 lipca 2003 roku Rada Nadzorcza WFOŚiGW skierowała do Zarządu Województwa wnioski o odwołanie Wiceprezesa Funduszu, przyjęty przez Zarząd Województwa 15 lipca 2003 roku. W wyniku debaty w dniu 27 maja 2003 roku Rada Nadzorcza stwierdziła, że Spółka jest

w fazie organizacyjnej i wymaga nakładów inwestycyjnych, zaleciła więc Zarządowi sprzedaż udziałów lub rozwiązanie Instytutu. Wobec faktu, że pozostali wspólnicy nie odkupili udziałów, ani nie wyrazili zgody na rozwiązanie Spółki, Rada Nadzorcza w dniu 1 lipca 2003 roku odłożyła do końca 2003 roku podjęcie decyzji w sprawie Instytutu i poleciła Zarządowi pozyskać do tego czasu dodatkowe źródła dofinansowania tej spółki. W tym samym dniu Rada Nadzorcza zdecydowała, aby pozostać w posiadaniu akcji „Ekoli”, ze względu na rozwijaną dochodową działalność tej Spółki (zysk za 2002 rok wyniósł 328.232 zł).

- Stwierdzono niskie efekty działalności kapitałowej prowadzonej przez Fundusz w Łodzi. Fundusz posiadał w 2000 r. udziały, bądź akcje w 16 spółkach prawa handlowego. Na początku 2000 r. Fundusz posiadał akcje i udziały o wartości 28.604 tys. zł. W wyniku objęcia i zakupów akcji i udziałów na koniec 2000 r. zwiększył się stan posiadania do 42.583 tys. zł. Na koniec 2001 r. wartość akcji i udziałów wynosiła 42.116 tys. zł, a na koniec 2002 r. 37.910 tys. zł. Na 30.06.2003 r. Fundusz posiadał udziały, bądź akcje w 13 spółkach o łącznej wartości 37.838 tys. zł. Największe wartości udziałów lub akcji na 30.06.2003 r. Fundusz posiadał w Eko-Consulting Sp. z o.o. (8.143 tys. zł), Eko-Region Sp. z o.o. (4.889 tys. zł), ZEC Sp. z o.o. w Łowiczu (3.894 tys. zł), Oczyszczalnia Ścieków Sp. z o.o. w Tomaszowie Mazowieckim (3.830 tys. zł), Agencja Poszanowania Energii S.A. (3.631 tys. zł), Ekologiczne Towarzystwo Leasingowe „Ekopomoc” S.A. (3.626 tys. zł), „Geotermia Uniejów” Sp. z o.o. (3.369 tys. zł), „Warta” Sp. z o.o. (2.317 tys. zł). Fundusz był dominującym akcjonariuszem, bądź udziałowcem w Eko-Consulting Sp. z o.o. (76,7 % udziałów), Eko-Region Sp. z o.o. (34,2 %), „Geotermia Uniejów” Sp. z o.o. (65,6 %), „Warta” Sp. z o.o. (98,8 %), Agencja Poszanowania Energii S.A. (97,3 % akcji), Ekologiczne Towarzystwo Leasingowe „Ekopomoc” S.A. (99,8 %). W 2000 r. Fundusz poniósł koszty finansowe z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu przeceny akcji Banku Częstochowa S.A. na kwotę (minus) -2.549 tys. zł. W 2001 r. koszty finansowe Funduszu z tytułu odpisów aktualizujących wartość akcji i udziałów 3 spółek (Bank Częstochowa 1.603 tys. zł, PILICA S.A. 6.650 tys. zł, Wólczanka S.A. 3,1 tys. zł) wyniosły (minus) -8.256 tys. zł. W 2002 r. – odpisy aktualizujące wartość akcji i udziałów 11 spółek (w tym Agencji Poszanowania Energii S.A. 1.389 tys. zł, ETL „Ekopomoc” S.A. 1.874 tys. zł) wyniosły (minus) -6.410 tys. zł, a w I półroczu 2003 r. na kwotę 72 tys. zł (Bank Częstochowa S.A.). Konieczność odpisów wynikała ze złych wyników finansowych spółek. W 2001 r. spośród 10 największych spółek Funduszu 6 wykazało stratę, podobnie przedstawiała się sytuacja w 2002 r. W obu latach stratami wykazały się 4 spółki m.in. Agencja Poszanowania Energii S.A. w 2002 r. (-3.556 tys. zł) i ETL „Ekopomoc” S.A. w 2002 r. (-650 tys. zł).

Fundusz w Łodzi podejmował działania sanacyjne wobec spółek wykazujących straty, polegające m.in. na racjonalizacji kosztów poprzez zmniejszenie składu Rad Nadzorczych i ograniczenia kosztów, a także podejmował próby odprzedaży walorów spółek. Jednakże niektóre z działań wskazują na niegospodarne dysponowanie środkami Funduszu. W przypadku ETL „EKOPOMOC” Fundusz na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 30.03.2001 r. objął akcje o wartości 3.500 tys. zł, na które przeznaczono środki z dwóch umów pożyczek zawartych pomiędzy Funduszem a ETL „EKOPOMOC”. Należy podkreślić, że pożyczkę na kwotę 3.000 tys. zł zawarto zaledwie półtora miesiąca wcześniej przed ww. uchwałą. W przypadku Agencji Poszanowania Energii S.A. Fundusz zgodził się na zamianę wierzytelności APE S.A. wobec Funduszu na udziały w ZEC Łowicz o wartości 3.844 tys. zł. Ponadto podczas realizacji umowy pożyczki zawartej z APE S.A. w dniu 19.04.2002 r. na kwotę 450 tys. zł Fundusz wyraził zgodę na bezpośrednie wypłaty całej pożyczki realizatorom przedsięwzięcia uwzględniając prośbę Spółki, która miała zablokowane rachunki bankowe. Spłata przedmiotowej pożyczki (raty i odsetki) przez Spółkę do dnia zakończenia kontroli w Funduszu przebiegała nieterminowo i Fundusz wystąpił z wezwaniami o zapłatę. W obu przypadkach (ETL „EKOPOMOC” i APE S.A.) Fundusz ponosił koszty równe odpisom aktualizacyjnym w kwocie 1.874 tys. zł i 1.389 tys. zł.

- W badanym okresie Fundusz we Wrocławiu objął udziały w 5 spółkach na łączną kwotę 7.063,9 tys. zł, w tym w: Kudowskich Zakładach Wodociągów i Kanalizacji za kwotę 1.990,1 tys. zł, Bogatyńskich Piwnicach Win Importowanych S.A. w Bogatyni za kwotę 5,3 tys. zł, Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji w Głogowie Sp. z o.o. za kwotę 3.024,5 tys. zł, w ReEko organizacji odzysku S.A. za kwotę 1.000 tys. zł i w DOL-EKO organizacja odzysku S.A. 1.044 tys. zł. Z tytułu posiadanych udziałów i akcji w latach 2000 – I

połowa 2003 r. koszty Funduszu (na które składały się koszty: weryfikacji wyceny wartości majątku spółek, sporządzenia aktów notarialnych, dopłat z tytułu straty bilansowej, konsultacji prawnych) wyniosły łącznie 121.028 zł i były wyższe od przychodów z tego tytułu o 117.862 zł.

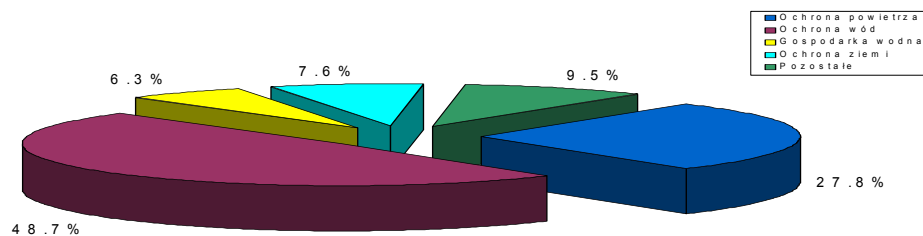
- Kontrola w Funduszu w Zielonej Górze stwierdziła nieprawidłowości związane z utworzeniem spółki z o.o. "Europejska Klinika Rehabilitacji - Victoria". W czerwcu 2000 r. Rada Nadzorcza zezwoliła na utworzenie w sierpniu 2000 r. ze spółką cywilną z Głogowa, spółki z o.o. "Europejska Klinika Rehabilitacji - Victoria" w Radzynie, w której udział Funduszu (mniejszościowy - 30 %) wniesiono gotówką w kwocie 300 tys. zł., zaś druga strona pokryła swój udział aportem rzeczowym - komorą niskich ciśnień (700 tys. zł). Godząc się na mniejszościowy udział w ww. Spółce przy braku rady nadzorczej z udziałem przedstawiciela Funduszu i jednoosobowym Zarządzie spółki w osobie współwłaściciela drugiego udziałowca, nie zachowano należytej staranności w zabezpieczeniu interesów Funduszu, bowiem ograniczono możliwość nadzoru i kontroli działalności spółki.

3.2.5. Zaangażowanie funduszy w finansowanie ochrony środowiska

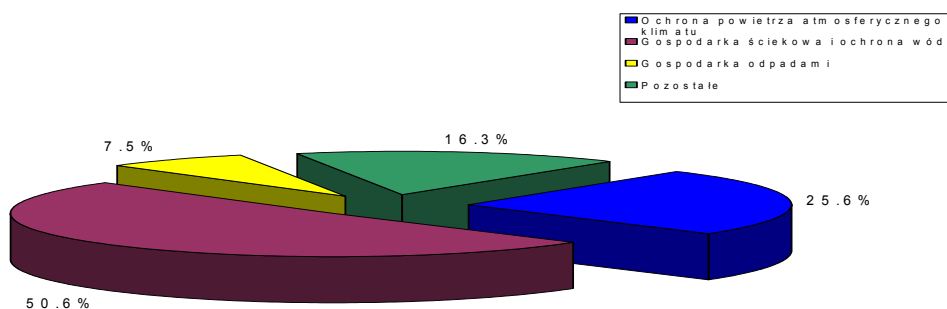
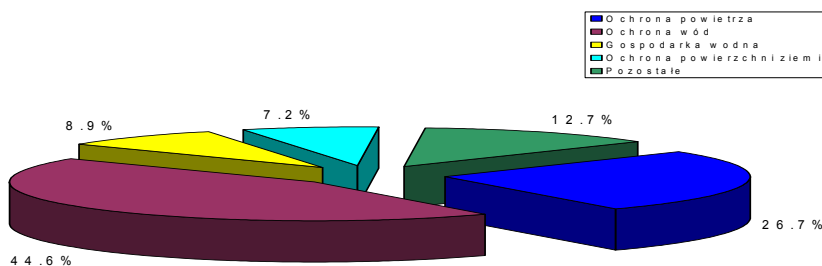
W wyniku kontroli stwierdzono wzrost stanu majątku Funduszy w latach 2000-2002, który wynosił odpowiednio 2,849 mld zł, 3,141 mld zł i 3,485 mld zł. Kontrola wykazała systematyczny wzrost wysokości finansowania ochrony środowiska przez Fundusze (w 2000 r. w kwocie ogółem 1,215 mld zł, 1,432 mld zł w 2001 r., 1,547 mld zł w 2002 r.). Najwyższe kwotowo finansowane przez Fundusze dziedziny stanowiły ochrona wód (odpowiednio 591 mln zł, 639 mln zł i 783 mln zł) oraz ochrona powietrza (odpowiednio 338 mln zł, 382 mln zł i 397 mln zł). Główną formą dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych były pożyczki (odpowiednio 883 mln zł, 875 mln zł i 939 mln zł) oraz dotacje (odpowiednio 332 mln zł, 370 mln zł i 387 mln zł). Udzielone w latach 2000-2002 pożyczki stanowiły odpowiednio od 46,08%, 50,79% i 51,71% struktury wydatków (Fundusz w Łodzi) do 80,32%, 86,17% i 86,14 % (Fundusz w Warszawie). Dotacje stanowiły odpowiednio od 8,8%, 10,14% i 10,53 % (Fundusz w Opolu) do 56,9%, 49% i 54,7% struktury finansowania (Fundusz we Wrocławiu). Strukturę finansowania ochrony środowiska oraz wzajemne relacje poszczególnych form finansowania przedstawiono w załączniku nr 1 c).

Wykres nr 2: Struktura finansowania ochrony środowiska w latach 2000-2002 przez WFOŚiGW

Rok 2000 r. (bez finansowania kapitałowego)
Rok 2001

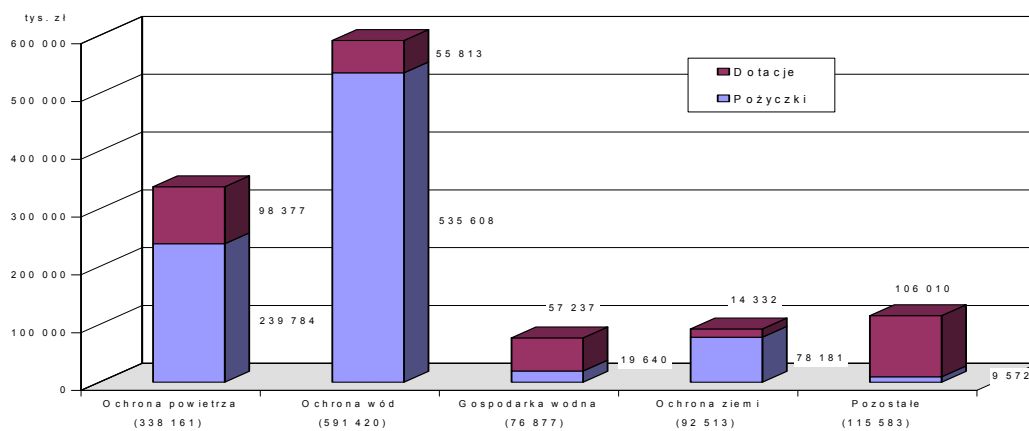

Rok 2002

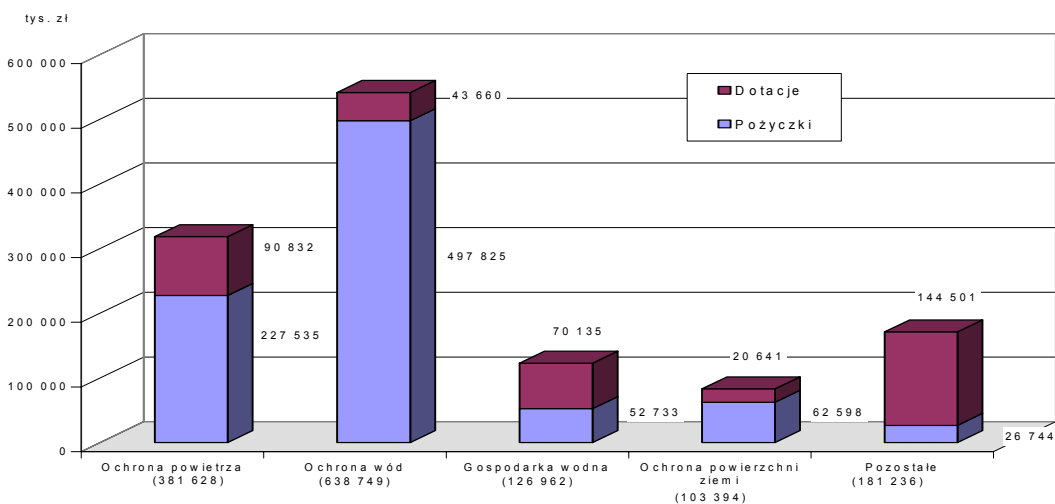

Wykres nr 3: Finansowanie ochrony środowiska według dziedzin i form finansowania w latach 2000-2002 przez WFOŚiGW

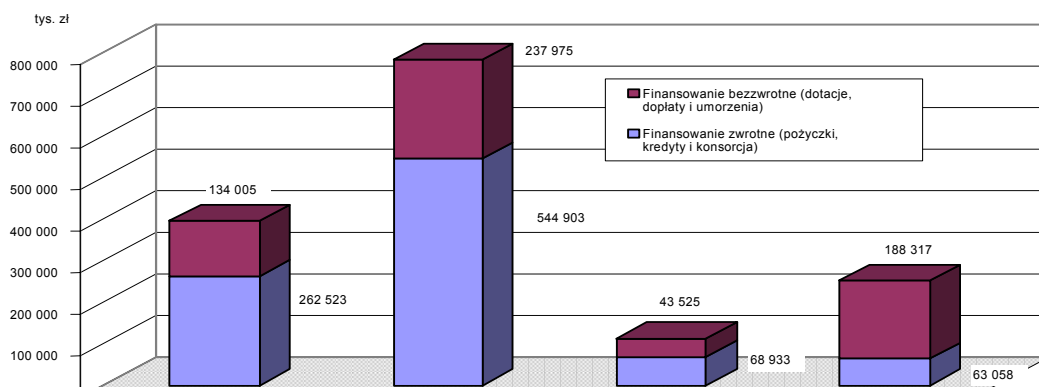
Rok 2000 (bez kapitałowego)

Rok 2001

Rok 2002

Fundusze szeroko informowały potencjalnych beneficjentów o możliwościach wsparcia przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska posiadanymi środkami, m.in. poprzez zawiadomienie o możliwości składania zgłoszeń do listy przedsięwzięć priorytetowych oraz przysyłanie do urzędów Marszałkowskich i Wojewódzkich, starostw oraz urzędów gmin, pism zawiadamiających o przyjmowaniu wniosków o pomoc finansową. W każdym Funduszu założono i aktualizowano stronę internetową, zawierającą niezbędne informacje o warunkach uzyskania dofinansowania. Strony

internetowe zawierały pełną informację o zasadach udzielania dotacji oraz pożyczek i ich umarzania, listę zadań priorytetowych, wzory wniosków oraz informacje o innych instytucjach finansujących przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska.

Nie stwierdzono braku współpracy Funduszy z powiatowymi i gminnymi funduszami ochrony środowiska oraz z władzami samorządowymi Województw. Fundusze aktywnie współpracowały z Zarządami Województw, m.in. przez udzielanie wsparcia finansowego na wyposażenie Urzędów Marszałkowskich w sprzęt informatyczny i programy, niezbędne do podniesienia efektywności i skuteczności ściągania opłat i tym samym pozyskiwania środków na rzecz Funduszy oraz uczestniczenie przedstawicieli Funduszu i Urzędu Marszałkowskiego w opracowaniu analiz, prac studyjnych, a także konferencjach i seminariach organizowanych przez Samorząd Województwa w celu informowania prezydentów, burmistrzów, wójtów o potrzebie pełnej identyfikacji podmiotów korzystających ze środowiska. Podmiot ubiegający się o wsparcie finansowe Funduszu zobowiązany był przedstawić zaświadczenie z Urzędu Marszałkowskiego o nie zaleganiu z opłatami za korzystanie ze środowiska, a zatem wymógł ten pozwalał na weryfikację podmiotów w zakresie wnoszonych opłat z ww. tytułu.

Jednocześnie Fundusze nie inspirowały i nie inicjowały wspólnych programów branżowych i obszarowych oraz tworzenia konsorcjów z udziałem banków, funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej wszystkich szczebli i beneficjentów.

3. 2. 6. Przestrzeganie ustawy o zamówieniach publicznych

W wyniku kontroli pozytywnie oceniono działania 9 Funduszy w zakresie przestrzegania postanowień ustawy z 10.06.1994 r. o zamówieniach publicznych (dalej „uzp”) (j.t. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.). Dotyczyło to zarówno wydatków własnych Funduszy, jak również zagwarantowania przestrzegania tej ustawy przez beneficjentów korzystających ze środków Funduszy w formie pożyczek i dotacji. Wyboru dostawców oraz wykonawców usług dokonywano w trybach i na zasadach przewidzianych ww. ustawą. Kontrola stwierdziła jednakże występowanie nieprawidłowości w tym zakresie, co dotyczyło następujących przypadków.

- *Stwierdzono, że Fundusz w Łodzi po przeprowadzeniu postępowań przetargowych zrealizował na kwotę ogółem 328 780 zł zakupy z wybranymi oferentami bez zawarcia umów pisemnych, co stanowiło naruszenie ustawy o zamówieniach publicznych. W myśl art. 74 ww. ustawy umowy w sprawach zamówień publicznych wymagają pod rygorem nieważności zachowania formy pisemnej, chyba że przepisy odrębne wymagają innej formy szczególnej. Ponadto, kontrola wykazała, że przy odbiorze zakupionego sprzętu komputerowego nie były sporządzane protokoły odbioru. Nie zawieranie pisemnych umów z dostawcami wyłonionymi w postępowaniach przetargowych jest działaniem nielegalnym, a nie sporządzanie protokołów odbioru zakupionego sprzętu jest działaniem nierzetelnym.*
- *W Funduszu w Lublinie we wszystkich 5 objętych kontrolą postępowaniach członkowie komisji przeprowadzający postępowanie o zamówienie publiczne nie złożyli oświadczeń, iż nie podlegają wyłączeniu z postępowania na podstawie art. 20 ww. ustawy. Przy udzieleniu w I półroczu 2000 r. zamówienia na dostawę samochodu osobowego na kwotę 82 600 zł, Zamawiający nie wyegzekwował od przystępujących do udziału w tym postępowaniu dostawców oświadczeń o spełnieniu przez nich warunków określonych w art. 22 ust. 2 uzp. Zgodnie z art. 27a pkt 2 uzp (w brzmieniu obowiązującym w dacie udzielenia tego zamówienia), Zamawiający zobowiązany był odrzucić ofertę, jeżeli oferent nie złożył wymaganych oświadczeń.*
- *W Funduszu w Olsztynie w okresie od 1.01 2000 r. do 30.06.2003 r. przy realizacji zakupów na potrzeby własne, przeprowadzonych zostało 5 zamówień publicznych. Za kwotę 56,8 tys. zł zakupiony został sprzęt komputerowy i audiowizualny, w ramach zapytania o cenę (4 przypadki) oraz z wolnej ręki (w 1 przypadku). W 4 przypadkach (80% przeprowadzonych) dokumentacja z zamówień publicznych, sporządzona*

została z naruszeniem przepisów art. 26 ust. 1 uzp, bowiem nie zawierała informacji w sprawie, m.in.: uzasadnień zastosowania innego trybu niż przetarg nieograniczony, uzasadnień wyboru ofert, cen zawartych w ofertach i streszczenia ofert (art.25 ust. 1 pkt. 5, 9 i 15). We wszystkich skontrolowanych przypadkach dokumentacja z zamówień publicznych nie była zabezpieczona w sposób gwarantujący jej nienaruszalność, jaki jest wymagany w art. 26a ww. ustawy.

- W przypadku Funduszu w Szczecinie kontrola wydatków inwestycyjnych poniesionych w latach 2000-2002 w łącznej kwocie 716 tys. zł wykazała, że Fundusz wydatkował w 2000 r. środki finansowe w kwocie 187,4 tys. zł z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych. Dotyczyło to zamówienia na zagospodarowanie terenu wokół siedziby biura Funduszu w Koszalinie (w zakresie robót budowlanych), realizowanego przez przedsiębiorstwo budowlane, które wybrane zostało w drodze przetargu nieograniczonego. Stwierdzono, że przyjęte kryteria wyboru ofert, m.in. wiarygodność techniczno-ekonomiczna i termin wykonania prac nie zawierały opisu wymaganego przepisem art.35 ust.1 pkt 6 uzp („Specyfikacja istotnych warunków zamówienia zawiera opis wszelkich innych niż cena kryteriów, którymi zamawiający będzie się kierować przy wyborze oferty, wraz z podaniem znaczenia tych kryteriów”).

Zgodnie z przyjętymi zasadami udzielania pomocy finansowej w Funduszu w Szczecinie dofinansowanie mogło nastąpić pod warunkiem, że wybór dostawców lub usługodawców nastąpi zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych. Ubiegający się o dofinansowanie zobowiązany został do przedłożenia przed wypłatą pożyczki lub dotacji, oświadczenia, że wybór taki został dokonany zgodnie z ww. ustawą. Analiza 25 umów dotacji wykazała, że wszystkie zawierały zapisy o zobowiązaniu się dotowanego do stosowania zasad, trybu i postępowania określonego ustawą o zamówieniach publicznych, a w przypadku naruszenia jej przepisów przez dotowanego, umowa może być wypowiedziana. W wyniku kontroli dokumentacji badanych 25 umów dotacji ustalono, że jedynie w 6 przypadkach znajdowały się dowody zrealizowania zadań w trybie uzp, a dokumentacja 5 innych umów zawierała oświadczenia dotowanych jednostek o dokonaniu wyboru wykonawców prac lub usług zgodnie z zasadami tej ustawy. W pozostałych 14 przypadkach w dokumentacji zadania brak było złożonych oświadczeń oraz dowodów zrealizowania ich w trybie ww. ustawy.

- Fundusz w Rzeszowie realizując wydatki inwestycyjne w 2000 i 2001 roku, naruszył przepis art. 74 ustawy o zamówieniach publicznych, stanowiący, że „umowy w sprawach zamówień publicznych, o wartości powyżej 3.000 EURO, wymagają pod rygorem nieważności zachowania formy pisemnej”, ponieważ nie zawarto pisemnych umów z dostawcami w przypadku zakupu:
 - 2 samochodów osobowych marki SEAT TOLEDO w cenie 57.490 zł za 1 szt.,
 - 5 zestawów komputerowych i drukarek o łącznej wartości 32.055 zł.,
 - 5 zestawów komputerowych i 4 drukarek o łącznej wartości 38.740 zł.
 - 1 samochodu osobowego marki NISSAN PRIMERA za cenę 76.500 zł.

Naruszenie przepisów ustawy o zamówieniach publicznych wystąpiło również przy realizacji zamówienia publicznego na wykonanie instalacji klimatyzacji w 3 pomieszczeniach biurowych Funduszu na kwotę 24.278 zł. W zawartej z wykonawcą umowie wprowadzono zapis, że „wynagrodzenie za ewentualne doprowadzenie-korektę energii elektrycznej zostanie ustalone odrębnie a zapłata nastąpi po wystawieniu faktury”. Zapis ten wykraczał poza określenie przedmiotu zamówienia zawartego w zaproszeniu do złożenia ofert, a tym samym naruszał przepis art. 72 ust. 3 uzp stanowiący, że „umowa w sprawie zamówienia

publicznego jest nieważna w części wykraczającej poza określenie przedmiotu zamówienia zawarte odpowiednio w specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub zaproszeniu”.

- *W toku kontroli Funduszu w Katowicach stwierdzono 3 przypadki naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych przy realizacji wydatków inwestycyjnych o łącznej wartości 296,2 tys. zł, spośród 28 zbadanych postępowań, tj. 26,8 % wartości skontrolowanych postępowań:*
 - *z naruszeniem przepisu art. 27 b ust. 1 uzp dokonano w trybie zapytania o cenę wyboru dostawcy serwera (o wartości 14,8 tys. zł) z dwóch ofert, z których jedna wpłynęła 23 grudnia 1999 r., tj. 1 dzień po terminie określonym w zapytaniu o cenę skierowanym do dostawców. W takiej sytuacji postępowanie należało unieważnić i wszcząć je ponownie,*
 - *z naruszeniem przepisów art. 22 ust. 4 i ust 5 uzp dokonano zakupu sprzętu komputerowego o wartości 263,9 tys. zł w trybie zapytania o cenę, gdyż nie zażądano od dostawców przedłożenia dokumentów potwierdzających spełnienie warunków określonych w art. 22 ust. 2 tej ustawy, lecz przyjęto jedynie oświadczenie o ich spełnieniu, a także nie zażądano przedłożenia oświadczenia o którym mowa w art. 22 ust. 5 dotyczącego pozostawania w stosunku zależności lub dominacji w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz. U. Nr 118, poz. 754 ze zm.) z innymi uczestnikami postępowania lub zamawiającym albo osobami po stronie zamawiającego biorącymi udział w postępowaniu,*
 - *z naruszeniem uzp dokonano w czerwcu 2001 r. zamówienia w kwocie 17,5 tys. zł na wykonanie sieci komputerowej w pomieszczeniach wynajmowanych przez Fundusz w budynku „Miastoprojektu” w trybie z wolnej ręki. Zdaniem NIK nie zachodziły przesłanki określone w art. 71 ust. 1 pkt 6 uzp, tj. szczególne okoliczności gospodarcze lub społeczne, których zamawiający nie mógł przewidzieć, gdyż prace będące przedmiotem zamówienia zostały ujęte w planie finansowym na 2001r. (plan wydatków inwestycyjnych), uchwalonym przez Radę Nadzorczą w grudniu 2000 r.*
- *W Funduszu w Krakowie w 2 przypadkach na 10 badanych zamówień publicznych udzielonych w kontrolowanym okresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:*
 - *w przypadku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o wartości netto 49.180 zł (równoważnej 13.011 EURO) na zakup samochodu osobowego Opel Vectra w trybie zapytania o cenę naruszono przepisy art. 17 ust. 1 uzp, gdyż w zapytaniach o cenę skierowanych do 7 salonów samochodowych nie określono za pomocą obiektywnych cech technicznych i jakościowych zamówienia, natomiast wymieniono wyłącznie wyposażenie dodatkowe pojazdu oraz podano wartość całkowitą pojazdu.*
 - *Zastrzeżenia NIK dotyczą również wyboru, jako najkorzystniejszej (spośród 3 ofert nadesłanych), oferty firmy „EUROMARKET Opel w Krakowie”, proponującej cenę netto 49.180 zł (brutto 60.000 zł) za samochód Opel Vectra, podczas gdy jedna z dwóch pozostałych firm (Auto Salon Murawski) podała w swej ofercie wyłącznie ceny brutto: 49.390 zł za samochód Octavia 1.6/75 KM i 52.890 zł za Octavia 1.6/101 KM. Oferty były zatem nieporównywalne.*
 - *w przypadku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o wartości netto 59.883 zł (równoważnej 16.643 EURO), na zakup samochodu Ford Mondeo w trybie zapytania o cenę również naruszono ww. przepisy art. 17 ust. 1 uzp, gdyż w zapytaniach o cenę skierowanych do 9 salonów samochodowych nie określono za pomocą obiektywnych cech technicznych i jakościowych zamówienia, natomiast wymieniono wyłącznie wyposażenie dodatkowe pojazdu oraz podano wartość całkowitą. W protokole z postępowania w trybie zapytania o cenę nie odnotowano: opisu przedmiotu zamówienia, cen, powodu zastosowania trybu dokonania zamówienia innego niż przetarg nieograniczony oraz nie wskazano*

imiennie wybranej oferty, co pozostawało w sprzeczności z treścią art. 25 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 5, 9 i 15 uzp.

W ww. przypadkach postępowań dotyczących zakupu samochodów nie przestrzegano również przepisów art. 72 ustawy o zamówieniach publicznych, gdyż nie zawarto w formie pisemnej umów kupna sprzedaży z dostawcami samochodów Opel Vectra i Ford Mondeo, tj. z firmami „EUROMARKET” oraz „EURO CAR”.

W myśl art. 138 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (j. t. Dz. U. z 2003, Nr 15, poz. 148) naruszenie zasady, formy lub trybu postępowania przy udzieleniu zamówienia publicznego, ustalonych ustawą o zamówieniach publicznych, jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych. W związku z ww. nieprawidłowościami NIK przygotowuje i skieruje wnioski do właściwych komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

3.2.7. Rozwiązania organizacyjne i regulacje wewnętrzne. Realizacja wniosków pokontrolnych z poprzednich kontroli NIK

Kontrola stwierdziła jeden przypadek uchybień dotyczących statutu Funduszu. Do czasu zakończenia kontroli NIK Zarząd Województwa Lubelskiego nie podjął działań w celu zaktualizowania statutu Funduszu w Lublinie, nadanego przez Zarząd Województwa Lubelskiego (uchwałą nr CXVII/712/2000) na podstawie art. 88 i ust. 4 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska (od dnia 1 października 2001 r. wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej działają na zasadach określonych ustawą Prawo ochrony środowiska).

W większości kontrolowanych jednostek w sposób prawidłowy powoływane były statutowe organy Funduszu – zgodnie z przepisami art. 413 i 415 ustawy – Prawo ochrony środowiska, a wcześniej z przepisami art. 88 pkt e) i f) ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. W tym zakresie kontrola wykazała jednak następujące nieprawidłowości:

- *Rada Nadzorcza Funduszu w Białymstoku nie doprowadziła do dostosowania faktycznego składu Zarządu do statutu WFOŚiGW z 7 grudnia 1999 roku oraz z 8 kwietnia 2002 roku. Statuty te przewidywały Zarząd złożony z prezesa i 3 wiceprezesów (§16 statutu z 1999 roku) lub prezesa i 2 wiceprezesów (§16 statutu z 2002 roku). Tymczasem Zarząd działał w składzie: Prezes i 2 Wiceprezesów (w 2000 roku i w dniach 26 marca – 15 lipca 2003 roku), p.o. Prezesa i Wiceprezesa (1 stycznia 2001 roku – 11 czerwca 2002 roku) lub Prezes i Wiceprezes (11 czerwca 2002 roku – 26 marca 2003 roku oraz po 15 lipca 2003 roku). Zarząd w składzie zgodnym ze statutem działał tylko w dniach 26 marca – 15 lipca 2003 roku. Rada Nadzorcza nie spowodowała jednak należytego umocowania Zarządu działającego w składzie niezgodnym ze statutem do podejmowania uchwał. Dopiero w dniu 27 maja 2003 r. Rada Nadzorcza zatwierdziła regulamin Zarządu (zastąpiony kolejnym regulaminem z 2 września 2003 r.), upoważniający Zarząd do podejmowania uchwał w składzie dwuosobowym, niemniej określony tymi regulaminami podział zadań, niezgodnie ze statutem, odnosił się do nieistniejących stanowisk I i II Zastępcy Prezesa.*

- *W Funduszu w Opolu od 6 lutego 2003 r., tj. od obowiązywania nowego Statutu Funduszu, funkcjonował Zarząd w 2 osobowym składzie, pomimo, że § 19 ust. 1 Statutu stanowił, że Zarząd Funduszu jest 3 osobowy. W myśl § 19 ust. 2 ww. Statutu Zarząd stanowią Prezes i dwóch Zastępców Prezesa, powoływani i odwoływani przez Zarząd Województwa Opolskiego na wniosek Rady”. Do dnia zakończenia kontroli Rada Nadzorcza nie zawnioskowała do Zarządu Województwa żadnej kandydatury na drugiego zastępcę Prezesa Zarządu.*

Kontrola wykazała nieprawidłowości w zakresie pełnienia funkcji członka Zarządu Funduszu wskazujące na występowanie konfliktu interesów w związku z zatrudnieniem w spółce będącej zleceniobiorcą Funduszu.

- *Prezes Zarządu Funduszu w Opolu został zatrudniony przez ECO S.A. w Opolu w okresie od 1 stycznia do 31 lipca 2000r. w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu jako główny specjalista – doradca, w oparciu o umowę o pracę. Stwierdzono, że Prezes sporządził za wynagrodzeniem opracowanie pt. „Problemy środowiskowe składowania odpadów organicznych”, dofinansowane przez WFOŚiGW w Opolu w ramach realizacji projektu pn. „Wytwarzanie nawozów organicznych z odpadów gospodarczych metodą bioutylizacji przy użyciu opracowanego kompozytu bakteryjnego”, realizowanego przez Uniwersytet Opolski. Według wyjaśnień Prezesa Zarządu, zawarł on umowę o dzieło w ramach ww. tematu badawczego z przekonaniem, że temat ten nie był dofinansowany środkami Funduszu. Natomiast kontrola stwierdziła, że dofinansowane zadanie pn. „Bioutylizacja odpadów organicznych” był integralną częścią tego tematu badawczego.*

Stwierdzono, że Zastępca Prezesa w okresie od 28 czerwca 2001 r. do 10 czerwca 2003 r. była członkiem Rady Nadzorczej spółki Regionalna Agencja Poszanowania Energii S.A. w Opolu, w której Skarb Państwa posiadał akcje. Przepis art. 415 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, zabrania łączenia funkcji członka zarządu Funduszu z członkostwem w radach nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa.

Kontrola wykazała uchybienia w zakresie wewnętrznych procedur i uregulowań organizacyjnych.

- *W Funduszu w Opolu stwierdzono niezaktualizowanie obowiązujących instrukcji i regulaminów określających funkcjonowanie kontroli wewnętrznej, obieg dokumentów i organizację pracy wprowadzonych zarządzeniem Nr 2/94 z dnia 17 maja 1994 r. przez Prezesa Zarządu, np. w związku z powołaniem audytora wewnętrznego. W ww. dokumentach powoływano się na nieaktualne przepisy.*
- *W Funduszu w Warszawie kontrola wykazała brak - wymaganych regulaminem organizacyjnym uchwalonym przez Radę Nadzorczą Nr 31/99 w dniu 26 lipca 1999 r. i zmienionym Uchwałą Rady Nadzorczej Nr 33/03 z dnia 03.06.2003 r. - uchwał Zarządu w sprawie terytorialnego zasięgu działania Biur Terenowych oraz szczegółowego zakresu zadań, wymaganego § 11 Statutu Funduszu uchwalonego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego w dniu 29 grudnia 1999 r. Stwierdzono również brak do 9 lipca 2002 r. instrukcji kancelaryjnej, brak do 15 lipca 2002 r. instrukcji obiegu dokumentów merytorycznych, brak w zakresach czynności pracowników Wydziału Umów zadań zapisanych w regulaminie organizacyjnym zmienionym Uchwałą Rady Nadzorczej Nr 33/03 z dnia 3 czerwca 2003 r.*

Przepisy ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz.148 ze zm.) zobowiązują do prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych. Szczegółowe regulacje w tym zakresie określone zostały w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie określenia kwot przychodów oraz wydatków środków publicznych dokonywanych w ciągu roku kalendarzowego, których przekroczenie powoduje obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych (Dz.U. Nr 234, poz. 1970). Kontrola wykazała nieprawidłowości związane z utworzeniem stanowiska i pracą audytora wewnętrznego w następujących Funduszach:

- *W Funduszu w Szczecinie powołano w dniu 7.11.2002 r. audytora wewnętrznego i opracowano „Plan audytu wewnętrznego na 2003 r.”, w myśl którego zrealizowane*

miały być 4 zadania: ocena systemu realizacji umów inwestycyjnych; realizacji wydatków działalności statutowych i utrzymania organów biura; realizacji przychodów statutowych i z tytułu prowadzonej działalności oraz zbadanie procedur związanych z umarzaniem pożyczek. Wymienione zadania audytowe do czasu zakończenia kontroli NIK – z powodów obiektywnych (niezdolność do pracy) – nie były realizowane. Zgodnie natomiast z „Wytocznymi do przeprowadzenia kontroli zadań ze środków Funduszu” określonych uchwałą Zarządu Funduszu nr 1/2000 każde zadanie powinno być zbadane i poddane m.in. kontroli bieżącej. Stwierdzono, że spośród analizowanych 25 zadań, w grupie zadań z edukacji ekologicznej (17 zadań) nie udokumentowano przeprowadzenia kontroli bieżącej, a w 5 innych przypadkach brak było danych o przeprowadzeniu kontroli przez biura Funduszu w Szczecinie i Koszalinie.

- *Utworzenie stanowiska audytora wewnętrznego w Funduszu w Warszawie nastąpiło dopiero w dniu 1 grudnia 2002 r. Przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych, ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz ustawy o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 102, poz. 1116) obligowały jednostki sektora finansów publicznych do utworzenia i obsadzenia stanowiska audytora wewnętrznego do dnia 1 stycznia 2002 r. Prezes Funduszu zarządzeniem nr 1/2003 w dniu 15 stycznia 2003 r. wprowadził procedury postępowania audytora wewnętrznego w Funduszu. Zmiany Regulaminu Organizacyjnego dotyczące utworzenia stanowiska audytora jak również stanowisko ds. kontroli wewnętrznej wprowadzone zostały uchwałą Rady Nadzorczej w dniu 3 czerwca 2003 r. Ponadto, w okresie objętym kontrolą nie zostało obsadzone stanowisko ds. kontroli wewnętrznej i stan ten nie uległ zmianie do chwili zakończenia kontroli.*
- *Stanowisko audytora wewnętrznego w Funduszu w Łodzi zostało utworzone w dniu 1 grudnia 2002 r., a procedury postępowania audytora wewnętrznego w Funduszu określono zarządzeniem Prezesa w dniu 12 maja 2003 r., podczas gdy przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych, ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz ustawy o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 102, poz. 1116) obligowały jednostki sektora finansów publicznych do utworzenia i obsadzenia stanowiska audytora wewnętrznego do dnia 1 stycznia 2002 r. Ponadto w okresie objętym kontrolą nie zostało obsadzone stanowisko ds. kontroli.*
- *W Funduszu w Krakowie stanowisko audytu wewnętrznego zostało obsadzone z dniem 16 września 2002 r., pomimo iż przepisy o audycie obowiązywały od 1 stycznia 2002 r. Instrukcja w sprawie audytu wewnętrznego została wprowadzona uchwałą Zarządu Funduszu w maju 2003 r. Fundusz nie sporządził terminowo planu audytu na rok 2003. Plan ten został przesłany Głównemu Inspektorowi Audytu w dniu 27 lutego 2003 r., podczas gdy termin ustawowy był ustalony na koniec października 2002 r. (art. 35 f ust. 5 ustawy o finansach publicznych). Nie zostało zrealizowane w całości w planowanym terminie do czerwca 2003 r. zadanie audytowe związane z oceną wydatków Funduszu. Planowany termin zakończenia zadania pt. „Ocena skuteczności stosowania procedur dot. finansowania zadań inwestycyjnych” został przesunięty z listopada na grudzień 2003 r. a termin realizacji zadania związanego z oceną wydatków z czerwca na listopad 2003 r.*
- *W Funduszu w Toruniu powołany od 1.03.2003 r. audytor wewnętrzny nie zrealizował na dzień zakończenia kontroli w Funduszu, przewidzianych na 2003 r. zadań audytowych - zrealizowano 3 z 18 przewidzianych zadań. Przyczyną tego było*

m.in. zaangażowanie audytora w tworzenie procedur i struktury audytu wewnętrznego, udział w szkoleniach oraz ilość zaplanowanych zadań.

W zakresie wykonania przez Fundusze wniosków pokontrolnych, kontrola wykazała, że nie przestrzegano wniosku NIK z przeprowadzonej w 1999 r. kontroli gospodarowania środkami publicznymi przez 6 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (P/00/088), dotyczącego zaniechania finansowania ze środków Funduszy zadań inwestycyjnych nie objętych przyjętymi listami przedsięwzięć priorytetowych i nie mających bezpośredniego związku z ochroną środowiska.

Ponadto, w przypadku 2 Funduszy stwierdzono niewykonanie wniosków pokontrolnych z innych kontroli NIK.

- *Stwierdzone w toku kontroli braki w dokumentacji z rozliczenia zadań dofinansowywanych przez Fundusz w Olsztynie, polegające na tym, że w części wniosków i rozliczeń umów nie było jednoznacznie określonych efektów ekologicznych, a także przypadki dokonywania umorzeń pożyczek, mimo występowania tych braków wskazują, że nie zostały wykonane wnioski pokontrolne, skierowane do Funduszu w wyniku kontroli realizacji zadań określonych Konwencją Helsińską, przeprowadzonej przez NIK w 2000 r.*
- *Fundusz we Wrocławiu nie posiadał danych o liczbie użytkowników środowiska i opłatach należnych Funduszowi z tytułu korzystania przez nich ze środowiska, mimo że w powyższej kwestii Delegatura NIK we Wrocławiu wnioskowała w wystąpieniu po kontroli przeprowadzonej w Funduszu w 2000 r. Ponadto, dodać należy, że Fundusz nie posiadał powyższych danych, mimo finansowania dla Urzędu Marszałkowskiego zadania pn. „Utworzenie Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska”.*

NIK monitoruje realizację wniosków pokontrolnych z kontroli Funduszu w Łodzi dot. gospodarowania środkami publicznymi w roku 2000 m.in. w zakresie odzyskania pożyczek w wysokości 10 mln zł udzielonych firmom Anny Grabek, na cele nie związane z ochroną środowiska.¹⁸

Fundusz w Łodzi poinformował, że podpisując 24.06.2002 r. aneks nr 6 do umowy pożyczki nr 1/OZ/P/2000 z 19.01.2000 r. oraz 24.06.2002 r. aneks nr 3 do umowy pożyczki nr 235/OZ/P/2000 z 14.11.2000 r. przyjął, że spłata pożyczek nastąpi w 27 ratach w okresie od 21.05.2003 r. do 31.07.2005 r. Jednocześnie zgodnie z podpisanymi wyżej aneksami pożyczkobiorca zobowiązał się przedstawić Funduszowi dokumenty stwierdzające osiągnięcie planowanego efektu ekologicznego w postaci gospodarczego wykorzystania 50 tys. ton odpadów poubojowych rocznie potwierdzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi.

¹⁸ Kontrola prawidłowości gospodarowania środkami publicznymi w 2000 r., przeprowadzona w Funduszu w Łodzi przez b. Departament Kontroli Doraźnych NIK w okresie od 13.12.2000 r. do 20.04.2001 r.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W toku kontroli odbyto narady w 2 Funduszach. Po zakończeniu kontroli, w 5 skontrolowanych jednostkach odbyły się narady pokontrolne, w trakcie których omówiono stwierdzone nieprawidłowości, a kierownicy skontrolowanych jednostek przyjęli do realizacji stosowne wnioski. Nie było przypadków odmowy podpisania protokołów kontroli.

Po zakończeniu kontroli NIK wystosowała wystąpienia pokontrolne do kierowników wszystkich skontrolowanych jednostek, a także w 2 przypadkach do ich organów nadzorujących.

Zastrzeżenia w trybie art. 61 ust. 1 ustawy o NIK do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych zgłosili kierownicy trzech jednostek kontrolowanych: Prezes Funduszu w Białymstoku, Prezes Funduszu w Opolu oraz Prezes Funduszu w Łodzi oraz 1 organ nadzorujący: Rada Nadzorcza Funduszu w Białymstoku. Po rozpatrzeniu wniesionych zastrzeżeń w trybie przewidzianym ustawą o NIK część z nich została uwzględniona.

W trakcie kontroli korzystano z informacji uzyskanych poza jednostką kontrolowaną w trybie art. 29 ust. 2 litera f ustawy o NIK.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do rad nadzorczych Funduszy wnioskowano o:

1. Coroczne uchwalenie kryteriów wyboru przedsięwzięć lub ich aktualizację.
2. Ustalenie zasad dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych.
3. Uchwalenie list przedsięwzięć priorytetowych, zawierających niezbędne dane o priorytetowych przedsięwzięciach.
4. Doprowadzenie składu zarządów do zgodności ze statutami funduszy.
5. Ustalenie warunków dodatkowego zatrudniania pracowników Funduszy.
6. Dostosowanie zasad wynagradzania pracowników Funduszy do stanu faktycznego oraz regulaminu zarządu do postanowień statutu.
7. Egzekwowanie od zarządów szczegółowych sprawozdań z działalności kapitałowej i sposobu reprezentowania interesów Funduszu w podmiotach działających z jego udziałem oraz podjęcie decyzji, co do udziału Funduszy w spółkach prawa handlowego.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do zarządów wnioskowano o:

a) w zakresie rozwiązań organizacyjno – proceduralnych w Funduszu

1. Dokonanie analizy wewnętrznych uregulowań organizacyjnych obowiązujących w Funduszu i doprowadzenie do ich zgodności z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., ustawy wprowadzającej ww. ustawę z dnia 27 lipca 2001 roku oraz Regulaminu Organizacyjnego Funduszu.
2. Opracowanie i przedłożenie do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej Listy przedsięwzięć priorytetowych, zawierających niezbędne dane o objętych nią

przedsięwzięciach, zasad dopłat do kredytów preferencyjnych oraz kryteriów wyboru przedsięwzięć.

3. Wystąpienie do Rady Nadzorczej o ustalenie szczegółowych zasad udzielania dopłat do oprocentowania pożyczek i kredytów ze środków WFOŚiGW.
4. Wprowadzenie do zasad udzielania dofinansowania zapisu o możliwości zastosowania sankcji w przypadku nie stosowania lub niewłaściwego stosowania przez beneficjentów przepisów ustawy o zamówieniach publicznych.
5. Rozważenie możliwości skierowania do Rady Nadzorczej wprowadzenia zmian do obowiązujących zasad udzielania dofinansowania poprzez określenie:
 - warunków, przy których Fundusz może udzielić pożyczki pomimo nie spełnienia wymogów Funduszu w zakresie zdolności kredytowej wnioskodawców,
 - obowiązku kontroli wykorzystania umorzonych kwot pożyczek na zadania ekologiczne.
6. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania z dokumentami dotyczącymi udzielanych pożyczek i dotacji.
7. Zaniechanie dofinansowywania przedsięwzięć nieobjętych upoważnieniem określonym w przepisach ustawy – Prawo ochrony środowiska.
8. Podjęcie działań w celu:
 - określenia zadań i terytorialnego zasięgu działania Biur Terenowych Funduszu,
 - określenia w zakresach czynności pracowników ich zadań,
 - ustalenia procedur zapoznawania pracowników z aktami normatywnymi dotyczącymi działalności Funduszu i z wewnętrznymi aktami organizacyjnymi oraz szkolenia ich w tym zakresie,
 - przeszkolenia pracowników wyznaczonych do organizacji i przeprowadzania postępowań o udzielanie zamówień publicznych w zakresie ustawy o zamówieniach publicznych,
 - zapewnienia bieżącej konsultacji zapisów umów i innych dokumentów z radcą prawnym.
9. Podjęcie działań mających na celu uzyskiwanie z Urzędów Marszałkowskich danych z ewidencji użytkowników środowiska oraz danych o wielkościach prognozowanych wpływów rocznych z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

b) w zakresie ewidencji wniosków i zawierania umów o dofinansowanie

1. Podjęcie działań w celu stworzenia jednolitego, obowiązującego we wszystkich jednostkach organizacyjnych Funduszu, systemu ewidencji wniosków o dofinansowanie.
2. Rzetelne prowadzenie rejestru umów pożyczek i dotacji w pełni oddające stan faktyczny.
3. Dyscyplinowanie wnioskodawców do składania kompletu dokumentacji, celem wyeliminowania przypadków zwłoki w zawieraniu umów pożyczek i dotacji.
4. Weryfikację wniosków o dotacje oraz rozliczanie zadań według przyjętych przez Fundusz zasad, m.in. udzielanie dotacji w wysokości nie przekraczającej 50 % rzeczywistych kosztów zadania.
5. Konsekwentne wymaganie od beneficjentów dostarczania dokumentów właściwie przygotowanych – podpisanych, datowanych, oryginałów lub uwierzytelnionych kopii.
6. Korzystanie w szerszym niż dotychczas zakresie z uprawnień określonego w umowach w zakresie kontroli realizacji zadań dofinansowywanych środkami Funduszu w przypadkach, gdy przedkładane dokumenty budzą wątpliwości, czy zadanie realizowane jest zgodnie z umową.

7. Egzekwowanie od wnioskodawców o dotację precyzyjnego definiowania założonych efektów ekologicznych realizowanych zadań dotowanych środkami Funduszu, w związku z postanowieniami przyjętych w Funduszu zasad udzielania pomocy finansowej.
8. Zawieranie umów na dofinansowanie precyzujących jednoznacznie sposób rozliczenia wydatków i rzetelne ich rozliczanie.
9. Uzależnienie wypłaty pomocy finansowej od udokumentowania pełnego zrealizowania harmonogramu rzeczowego przedsięwzięcia.
10. Określanie w umowach podmiotu lub podmiotów uprawnionych do potwierdzenia osiągnięcia efektów ekologicznych.
11. Zapewnienie rozliczeń środków finansowych realizowanych w ramach umów pożyczek i dotacji w terminach określonych w umowach.
12. Podjęcie działań w celu pełniejszego wykorzystywania środków Funduszu.

c) w zakresie planowania i realizacji planów finansowych

1. Podjęcie działań mających na celu uzyskiwanie z Urzędów Marszałkowskich rzetelnych i pełnych danych o planowanych wpływach z tytułu kar i opłat ekologicznych.
2. Zaniechanie wprowadzania zmian w planie finansowym w celu dostosowania zrealizowanych przychodów i wydatków do wartości planowanych.
3. Umieszczanie w planie wydatków szczegółowego preliminarza zakupów inwestycyjnych Biura Funduszu.
4. Zaniechanie finansowania w 100 % kosztów dotowanych zadań stosownie do art. 409 Prawa ochrony środowiska.
5. Podjęcie skutecznych działań zmierzających do wyeliminowania przypadków niewłaściwego kwalifikowania kosztów Funduszu.
6. Nieprzekraczanie ustalonego przez Radę Nadzorczą w planie finansowym limitu maksymalnego stanu zobowiązań.
7. Prawidłowe ustalanie wyniku finansowego Funduszy, w tym terminowe dokonywanie odpisów aktualizacyjnych.

d) w zakresie zawierania i realizacji umów o zamówienia publiczne

1. Przestrzeganie zachowania formy pisemnej umów zawieranych w wyniku postępowania o zamówienia publiczne.
2. Wymaganie od wnioskodawców, którzy są zobowiązani do stosowania ustawy o zamówieniach publicznych, złożenia, przed wypłatą pomocy finansowej ze środków Funduszu, oświadczeń o udzieleniu zamówienia w trybie określonym w uzp przy wyborze wykonawcy robót /usług, dostaw/ finansowanych z tych środków.
3. Wyeliminowanie uchybień formalnych w trakcie przeprowadzania postępowań o zamówienia publiczne.

e) w zakresie działalności kapitałowej

1. Dokonywanie zakupu papierów wartościowych wyłącznie za zgodą Rady Nadzorczej i po wstępnej analizie prawidłowości transakcji przez głównego księgowego.
2. Zabezpieczanie interesów Funduszu w spółkach prawa handlowego tworzonych z jego udziałem.
3. Wykonanie zaleceń Rady Nadzorczej dotyczących spółek, w których Fundusz posiada udziały.

4. Kontynuowanie procesu pozbywania się nierentownych udziałów w spółkach prawa handlowego.
5. Podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania strat wynikających z objęcia udziałów w spółkach, m.in. poprzez:
 - wymaganie od podmiotów ubiegających się o udział Funduszu w przedsięwzięciu, realistycznych biznesplanów, zakładających osiąganie określonych efektów w założonych terminach,
 - stałe monitorowanie efektów ekonomicznych osiąganych przez podmioty, w których Fundusz zaangażował się finansowo,
 - udzielanie wsparcia organizacyjno-merytorycznego dla szybszego obrotu środków Funduszu ulokowanych w spółkach,

f) w zakresie audytu i kontroli wewnętrznej

1. Zapewnienie kontroli wykorzystania środków Funduszu, również z uwzględnieniem stosowania przez beneficjentów ustawy o zamówieniach publicznych.
2. Wzmoczenie nadzoru nad terminową realizacją zadań audytowych.
3. Pełną realizację planu audytu wewnętrznego, w szczególności w zakresie zadań bezpośrednio związanych z wydatkowaniem środków publicznych.
4. Dokumentowanie przeprowadzonych kontroli bieżących.

Zarządy Funduszy poinformowały NIK o realizacji wniosków zgodnie z treścią wystąpień pokontrolnych.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w przypadku 7 Funduszy naruszono przepisy o zamówieniach publicznych. NIK przygotowuje i skieruje wnioski do właściwych komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Kontrola wykazała, że w przypadku 7 Funduszy wydatkowano środki finansowe z naruszeniem przepisów prawa na kwotę ogółem 5 254 925,59 zł. Stwierdzona w trakcie kontroli suma uszczupień finansowych wyniosła 1 234 781 zł. NIK podjęła działania w celu odzyskania kwoty z tytułu uszczupień w wysokości 1 234 781 zł oraz z tytułu nie wykupionych obligacji Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A. w wysokości 1 601 808 zł. Na dzień 16 lutego 2004 r. odzyskano kwotę 3305 zł.

W 1 przypadku NIK skierowała zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami dotyczącymi prowadzonej przez Fundusz działalności kapitałowej.

5. Załączniki

Załącznik nr 1:

a) Struktura finansowania ochrony środowiska

Stosunek kwot wypłaconych dotacji, pożyczek, umorzeń oraz innych form finansowania (w tys. zł). Pola niewypełnione oznaczają brak wydatków lub w kwocie poniżej 1 tys. zł)

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	17 011	74,9	10 925	58,8	15 992	66,7	6 687	72,4
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	376	1,7	585	3,2	128	0,5		
Dotacje – w tym:	3 954	17,4	5 159	27,8	5 716	23,8	1 854	20,1
- inwestycyjne	2 814	12,4	3 182	17,1	4 569	19,1	1 620	17,5
- nieinwestycyjne	1 140	5,0	1 976	10,6	1 146	4,8	233	2,5
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów			500	2,7	500	2,1		
Nagrody*			10	0,1	13	0,1		
Inne: - umorzenia	1 364	6,0	1 395	7,5	1 626	6,8	694	7,5
Ogółem	22 707	100	18 575	100	23 976	100	9 237	100

*) Fundowane gminom wyróżniającym się z zakresie ochrony środowiska lub podmiotom prowadzącym konkursy ekologiczne dla dzieci.

2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	35 347	74,74	52 432	64,63	51 584	71,39	9 037	52,92
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	451	0,95	297	0,37	107	0,15	44	0,26
Dotacje w tym:	11 494		25 882		19 357		7 995	
- inwestycyjne	7 592	16,05	12 214	15,06	12 514	17,32	5 284	30,94
- nieinwestycyjne	3 902	8,25	13 668	16,85	6 843	9,47	2 711	15,88
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów			2 511	3,1	858	1,2		
Nagrody					348	0,48		
Inne								
Ogółem	47 292	100	81 122	100	72 254	100	17 076	100

3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	126 340	69,2	145 208	60,2	173 167	66,4	90 140	77,12
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	1 725	1,0	1 218	0,5	350	0,13	59	0,05
Dotacje – w tym:	46 391	25,4	72 516	30,0	86 204	33,05	26 293	22,5
- inwestycyjne	30 942		50 096		53 696		14 143	
- nieinwestycyjne	15 449		22 420		32 508		12 150	
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	7 820	4,3	20 964	8,7	70	0,02	34	0,03
Nagrody	207	0,1	1 498	0,6	999	0,4	357	0,3
Inne								
Ogółem:	182 483	100	241 404	100	260 790	100	116 883	100

4. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	26 645	78,8	22 336	70,7	29 693	77,5	8 386	70,3
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów								
Dotacje – w tym:	7 174	21,2	9 270	29,3	8 609	22,5	3 547	29,7
- inwestycyjne	5 581	16,5	7 954	25,2	5 454	14,3	2 502	21,0
- nieinwestycyjne	1 593	4,7	1 316	4,1	3 155	8,2	1 045	8,7
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody	4		2				4	
Inne								
Ogółem:	33 823	100	31 608	100	38 302	100	11 937	100

5. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	66 910	75,12	49 939	61,01	70 276	63,71	32 743	68,13
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	448,5	0,5	237,9	0,29	39,4	0,04	14,1	0,03

Dotacje – w tym: - inwestycyjne - nieinwestycyjne	12 066 9 302 2 764	13,45	20 754 10 709 10 045	25,36	28 285	25,64	8 800	18,31
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	500	0,56	500	0,61				
Nagrody								
Inne	9 144	10,27	10 419	2,73	11 691	10,6	6 501	13,53
Ogółem:	89 070	100	81 851	100	110 292	100	48 058	100

6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	39 392	78	39 360	76	34 399	82	8 195	85,2
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	434	0,9	378	0,7	197	0,5	44	0,5
Dotacje – w tym: - inwestycyjne - nieinwestycyjne	10 909 5 876 5 033	21,5 11,6 9,9	12 377 5 764 6 613	23,8 11,1 12,7	7 167 3 895 3 272	17,1 9,3 7,8	1 378 234 1 144	14,3 2,4 11,9
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody					20	0,05		
Inne - dopłaty do odsetek od obligacji					31	0,05		
Ogółem:	50 735	100	52 115	100	41 814	100	9 617	100

7. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	79.905	46,08	79.049	50,79	93.679	51,71	13.882	32,49
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	7.474	4,31	5.125	3,30	2.530	1,4	493	1,16
Dotacje – w tym: - inwestycyjne - nieinwestycyjne	29.640	17,09	37.951	24,39	43.670	24,11	13.588	31,8
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	29.538	17,32	7.790	5,01	10.309	5,69		
Nagrody			10	0,01	12	0,01	15	0,06
Inne - umorzenia	23.978	5,20	25.718	16,50	30.960	17,08	14.753	34,49
Ogółem:	170.535	100	155.643	100	181.160	100	42.731	100

8. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	16.248	77,1	12.229	69,1	20.123	81,1	6.847	79,5
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	371	1,8	235	1,3	62	0,2	10	0,1
Dotacje – w tym:	4.463	21,1	5.204	29,4	4.610	18,6	1.740	20,2
- inwestycyjne	2.598	12,3	1.861	10,5	2.226	9,0	298	3,5
- nieinwestycyjne	1.865	8,8	3.343	18,9	2.384	9,6	1.442	16,7
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody			29	0,2	22	0,1	15	0,2
Inne								
Ogółem :	21.082	100	17.697	100	24.817	100	8.612	100

9. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	50 954	75,06	42 383	76,52	46 016	82,95	12 236	64,22
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów								
Dotacje - w tym:	5 976	8,8	5 614	10,14	5 843	10,53	3 514	18,44
- inwestycyjne	4 481	6,6	3 767	6,8	491	6,29	2 206	11,58
- nieinwestycyjne	1 495	2,2	1 847	3,33	2 352	4,24	1 308	6,87
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	6	0,01	814	1,47				
Nagrody								
Inne - umorzenia	10 951	16,1	6 577	11,87	3 615	6,52	3 303	17,34
Ogółem	67 887	100	55 388	100	55 474	100	19 053	100

10. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	83 562	66,1	74 349	67,21	68 155	67,92	15 408	57,98
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	3 668	2,9	3 589	3,25	1 283	1,28	219	0,82
Dotacje – w tym:	39 184	31	32 224	29,13	30 889	30,78	10 949	41,2

- inwestycyjne	34 301		27 073		25 084		9 839	
- nieinwestycyjne	4 883		5 151		5 805		1 110	
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów			432	0,39				
Nagrody			24	0,02	22	0,02		
Inne								
Ogółem:	126 414	100	110 618	100	100 349	100	26 576	100

11. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	44 674	72,6	27 911	49,8	33 978	61,4	19 774	78,3
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów								
Dotacje – w tym:	8 418	13,7	14 046	25,1	10 682	19,3	2 735	10,8
- inwestycyjne	6 305	10,3	10 429	18,6	7 592	13,7	1 422	5,6
- nieinwestycyjne	2 113	3,4	3 617	6,5	3 090	5,6	1 313	5,2
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody			10		37	0,1		
Inne								
Ogółem:	61 511	100	56 012	100	55 378	100	25 244	100

12. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	37 316	68,42	41 881	64,68	39 313	59,93	13 414	71,75
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	304	0,56	263	0,41	136	0,21	37	0,2
Dotacje - w tym:	14 909	27,34	21 883	33,79	25 859	39,42	5 235	28
- inwestycyjne	9 576	17,56	15 392	23,77	10 360	15,79	2 569	13,74
- nieinwestycyjne	5 333	9,78	6 491	10,02	15 499	23,63	2 666	14,26
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody	6	0,01	22	0,03	23	0,04	10	0,05%
Inne (linie kredytowe w BOŚ)	2 000	3,67	708	1,09	262	0,4		
Ogółem:	54 535	100	64 757	100	65 593	100	18 696	100

13. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki		Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	72 792	71,31	64 356	70,62	47 895	67,77	8 210	56,75
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	821	0,8	417	0,46	89	0,13	20	0,14
Dotacje – razem, w tym:	28 471	27,89	26 360	28,92	22 694	32,11	6 238	43,12
- inwestycyjne	19 254	67,63	15 891	60,28	14 950	65,88	3 575	57,31
- nieinwestycyjne	9 217	32,37	10 469	39,72	7 744	34,12	2 663	42,69
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów								
Nagrody								
Inne								
Ogółem:	102 084	100	91 133	100	70 678	100	14 468	100

14. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	109 910	80,32	149 045	86,17	166 420	86,14	34 812	73,11
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	65	0,05	33	0,02	91	0,05	134	0,28
Dotacje - razem, w tym:	26 864	19,63	23 261	13,45	26 570	13,75	12 673	26,61
- inwestycyjne	24 778	18,11	21 056	12,17	22 578	11,69	10 879	22,85
- nieinwestycyjne	2 086	1,52	2 205	1,27	3 992	2,07	1 794	3,77
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów			500	0,29				
Nagrody			135	0,08	105	0,05		
Inne								
Ogółem:	136 839	100	172 974	100	193 186	100	47 619	100

15. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	56 791	41,3	54 471	47,9	42 743	42,4	19 019	53,8
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	573	0,4	469	0,4	224	0,2	46	0,1
Dotacje – w tym:	78 316	56,9	55 671	49,0	55 284	54,7	16 259	45,9
- inwestycyjne	72 199		49 152		46 472			
- nieinwestycyjne	6 117		6 519		8 812			
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	1 990	1,4	3 024	2,7	2 044	2,0		
Nagrody					690	0,7	64	0,2
Inne								
Ogółem	137 670	100	113 635	100	100 985	100	35 388	100

16. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		I poł. 2003	
	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%	Wydatki	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pożyczki	16 984	56,5	8 287	24,5	5 719	13,1	2 949	5,8
Dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów	94	0,3	69	0,2	40	0,1	9	
Dotacje – w tym	3 537	11,8	3 585	10,6	5 459	12,5	700	1,4
- inwestycyjne	2 222	62,8	2 174	60,6	3 097	56,7	309	44,1
- nieinwestycyjne	1 315	37,2	1 411	39,4	2 362	43,3	391	55,9
Nabywanie obligacji, akcji i udziałów	2 409	8,0	9 718	28,8	7 732	17,6	2 301	4,6
Nagrody								
Inne: papiery wartościowe krótkoterminowe dłużne*, bony skarbowe (stan na koniec okresu)	7 015	23,4	12 112	35,9	24 875	56,7	44 484	88,2
ogółem	30 039	100	33 771	100	43 785	100	50 434	100

* - weksle inwestycyjne, bony handlowe, obligacje korporacyjne

b) Zatrudnienie oraz wysokość wynagrodzeń

Przeciętne zatrudnienie w osobach w przeliczeniu na pełne etaty

Białystok	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	23	3	9	11
2001 r. – wykonanie	24,5	2	9	13,5
2002 r. – wykonanie	25	2	9	14
2003 r. – plan	31,5	4	10	17,5
I poł. 2003 r. – wykonanie	29	3	10	16
Gdańsk	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	20,2	2	9	18,2
2001 r. – wykonanie	24,2	2	9	22,2
2002 r. – wykonanie	28	2,1	9,7	25,8
2003 r. – plan	30	3	10	27
I poł. 2003 r. – wykonanie	28,8	3,2	10	25,5
Katowice	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	86,5	5	9	72,5
2001 r. – wykonanie	94	6	9	79
2002 r. – wykonanie	93,5	5,3	9,5	78,8
2003 r. – plan	96	5	10	81
I poł. 2003 r. – wykonanie	93,5	5	10	78,5
Kielce	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	12,6	2	9	10,6
2001 r. – wykonanie	14,7	2	9	12,7
2002 r. – wykonanie	16,2	2,3	9	13,6
2003 r. – plan	18	2	9	16
I poł. 2003 r. – wykonanie	18,3	2,3	9	16
Kraków	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	34	3	9	22
2001 r. – wykonanie	34	3	9	22
2002 r. – wykonanie	34	3	9	22
2003 r. – plan	bd	bd	bd	bd
I poł. 2003 r. – wykonanie	34	3	9	22
Lublin	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	40	3	9	28
2001 r. – wykonanie	42	4	9	29
2002 r. – wykonanie	42	4	9	29
2003 r. – plan	42	4	10	28
I poł. 2003 r. – wykonanie	40	4	9	27
Łódź	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	52,9	7	bd	45,8
2001 r. – wykonanie	64	7,8	8	56,1
2002 r. – wykonanie	63,8	6,6	9	57,2
2003 r. – plan	63,8	6,6	9	57,2
I poł. 2003 r. – wykonanie	64,4	6	9	58,4
Olsztyn	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	20	3	8	9
2001 r. – wykonanie	21	3	9	9
2002 r. – wykonanie	22,5	3,9	9,4	9,2
2003 r. – plan	26	3	10	13
I poł. 2003 r. – wykonanie	24,5	3,6	10	10,9
Opole	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	25,2	3	9	13,2

2001 r. – wykonanie	25,2	3	9	13,2
2002 r. – wykonanie	26,2	3	10	13,2
2003 r. – plan	29,2	3	10	16,2
I poł. 2003 r. – wykonanie	27,5	3	10	14,5
Poznań	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	55	4	9	42
2001 r. – wykonanie	55	4	10	41
2002 r. – wykonanie	54	4	10	40
2003 r. – plan	58	4	10	44
I poł. 2003 r. – wykonanie	55	4	10	41
Rzeszów	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	39,9	3	9	27,9
2001 r. – wykonanie	39,5	3	9	27,5
2002 r. – wykonanie	39,2	3	9	27,2
2003 r. – plan	43,9	4,1	10	29,8
I poł. 2003 r. – wykonanie	42,1	3,6	10	28,5
Szczecin	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	25	4	9	21
2001 r. – wykonanie	28	4	9	24
2002 r. – wykonanie	29	4	9	25
2003 r. – plan	35	4	10	31
I poł. 2003 r. – wykonanie	30	4	9	26
Toruń	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	51	3	9	39
2001 r. – wykonanie	52	3	9	40
2002 r. – wykonanie	53	3	9	41
2003 r. – plan	54	4	10	40
I poł. 2003 r. – wykonanie	54	4	10	40
Warszawa	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	52,2	3	8,8	49,2
2001 r. – wykonanie	54,1	3	8,6	51,1
2002 r. – wykonanie	54,5	3,3	9	51,2
2003 r. – plan	63	3	9	60
I poł. 2003 r. – wykonanie	62,2	4,6	9	57,6
Wrocław	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	72,5	5	9	58,5
2001 r. – wykonanie	75	5	9	61
2002 r. – wykonanie	77,8	5	9,5	63,3
2003 r. – plan	79	5	9	65
I poł. 2003 r. – wykonanie	79,8	5	9	65,8
Zielona Góra	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000 r. – wykonanie	21,6	3	9	9,6
2001 r. – wykonanie	23	3	9	11
2002 r. – wykonanie	23,5	2,2	9	12,2
2003 r. – plan	26	3	9	14
I poł. 2003 r. – wykonanie	23,3	2	9	12,3

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie* (wykonanie na koniec okresów objętych badaniem)
przypadające na etat w WFOŚiGW w latach 2000-I połowa 2003

(w zł)

Białystok	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 542	11 409	1 329	5 298
2001	4 123	11 223	1 427	4 868
2002	4 134	11 274	1 565	4 765
I poł. 2003	4 459	10 223	1 601	5 165
Gdańsk	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	5 647	14 125	2 361	4 716
2001	4 724	8 416	2 555	4 391
2002	4 083	7 334	2 547	3 810
I poł. 2003	5 601	10 615	2 733	4 964
Katowice	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	5 066	10 707	2 091	5 046
2001	5 064	10 299	2 289	4 982
2002	4 794	9 322	2 349	4 787
I poł. 2003	5 022	12 200	2 012	4 948
Kielce	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 405	8 750	1 713	3 585
2001	5 368	11 458	1 852	4 409
2002	5 123	10 652	1 972	4 301
I poł. 2003	4 854	10 725	2 037	4 010
Kraków	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	3 720	11 520	1 030	3 750
2001	3 810	11 710	1 100	3 940
2002	3 810	11 330	1 040	3 910
I poł. 2003	4 100	14 910	1 010	3 890
Lublin	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	3 890	9 204	1 919	3 954
2001	4 275	9 647	2 184	4 184
2002	4 213	10 001	1 894	4 134
I poł. 2003	5 008	12 103	2 517	4 787
Łódź	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	5 261	16 405	bd	3 566
2001	4 083	6 163	2 637	3 792
2002	3 839	7 866	2 722	3 378
I poł. 2003	4 068	8 182	2 056	3 641
Olsztyn	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 700	12 250	1 520	5 009
2001	4 575	11 722	1 611	5 157
2002	4 353	9 301	1 716	4 922
I poł. 2003	5 106	13 760	1 716	5 301
Opole	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	3 591	10 056	1 148	3 786
2001	4 261	10 222	1 324	4 906
2002	4 101	10 694	1 242	4 764
I poł. 2003	4 345	11 555	1 650	4 713
Poznań	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	3 889	8 208	2 352	3 806
2001	4 164	8 687	2 242	4 191
2002	4 324	8 500	2 508	4 360
I poł. 2003	4 636	8 917	2 250	4 801
Rzeszów	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	3 761	8 808	1 676	3 892
2001	4 293	10 194	1 824	4 457

2002	4 266	9 278	1 907	4 494
I poł 2003	4 710	10 623	1 467	5 094
Szczecin	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	9 837	16 891	2 421	8 493
2001	8 043	11 397	2 666	7 483
2002	6 725	10 212	2 803	6 167
I poł 2003	7 242	12 475	2 863	6 437
Toruń	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 220	11 294	2 230	4 136
2001	4 389	10 905	1 952	4 449
2002	3 907	10 081	1 919	3 891
I poł 2003	4 481	10 285	1 737	4 586
Warszawa	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 648	13 765	3 337	4 093
2001	4 452	10 551	3 533	4 094
2002	4 576	12 244	3 694	4 082
I poł 2003	5 238	15 714	3 742	4 401
Wrocław	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	5 325	19 029	2 515	4 588
2001	4 928	12 081	2 735	4 668
2002	5 194	11 770	2 847	5 027
I poł 2003	5 715	13 748	2 900	5 489
Zielona Góra	Ogółem	Zarząd	Rada Nadzorcza	Administracja
2000	4 392	10 667	1 251	5 374
2001	4 827	9 052	1 379	6 485
2002	5 052	10 127	1 457	6 762
I poł 2003	5 967	10 805	1 496	8 432

* W poszczególnych pozycjach wykazano sumę wynagrodzeń osobowych (wynagrodzenia zasadnicze, premie, nagrody jubileuszowe, itp., a także odprawy dla członków zarządów, jeśli wypłaty takie miały miejsce).

c) Wysokość zaangażowania wfośigw w finansowanie ochrony środowiska

Wysokość finansowania bezpośredniego (bez kapitałowego) przez 16 WFOŚiGW według dziedzin i form finansowania w 2000 r.

(w tys. zł)

Dziedzina	Ogółem	Pożyczki	Dotacje
Ochrona powietrza	338 161	239 784	98 377
Ochrona wód	591 420	535 608	55 813
Gospodarka wodna	76 877	19 640	57 237
Ochrona ziemi	92 513	78 181	14 332
Ochrona przyrody	21 182	339	20 843
Monitoring	19 992	600	19 392
Edukacja ekologiczna	21 829	185	21 643
Prace badawcze	2 336	0	2 336
Nadzwyczajne zagrożenia	24 434	562	23 872
Inne	25 810	7 886	17 923
Razem	1 214 554	882 785	331 769

Wysokość finansowania ochrony środowiska przez 16 WFOŚiGW według dziedzin i głównych form finansowania w 2001 r.

(tys. zł)

Dziedzina	Ogółem*	Pożyczki	Dotacje
Ochrona powietrza	381 628	227 535	90 832
Ochrona wód	638 749	497 825	43 660
Gospodarka wodna	126 962	52 733	70 135
Ochrona powierzchni ziemi	103 394	62 598	20 641
Ochrona przyrody	32 334	744	31 282
Monitoring	18 436	158	18 278
Edukacja ekologiczna	24 657	90	24 037
Prace badawcze	3 993	13	3 630
Nadzwyczajne zagrożenia	49 289	6 695	41 988
Inwestycje zintegrowane	14 685	10 313	270
Inne	37 836	8 726	25 012
Razem*	1 431 969	867 435	369 769

*wraz z pozostałymi formami finansowania

Wysokość finansowania ochrony środowiska przez 16 WFOŚiGW według dziedzin i głównych form finansowania w 2002 r.

(tys. zł)

Dziedzina	Ogółem	Finansowanie zwrotne (pożyczki, kredyty)	Finansowanie bezzwrotne (dotacje, dopłaty, umorzenia)
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	396 528	262 523	134 005
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	782 878	544 903	237 975
Gospodarka odpadami	115 458*	68 933	43 525
Pozostałe	251 887*	63 058	188 317
Razem	1 546 750*	939 416	603 822

* wraz z finansowaniem kapitałowym

Załącznik nr 2:

Wykaz skontrolowanych jednostek:

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku
2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu
3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku
4. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
5. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie
7. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie
8. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi
9. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie
10. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu
11. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu
12. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
13. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie
14. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
15. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
16. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze

Załącznik nr 3:**Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli**

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Aleksander Kwaśniewski
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Marek Borowski
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Longin Hieronim Pastusiak
4. Prezes Rady Ministrów
Pan Leszek Miller
5. Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Infrastruktury
Pan Marek Pol
6. Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej
Pan Jerzy Hausner
7. Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
Pan Józef Oleksy
8. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
Pan Marek Safjan
9. Minister Środowiska
Pan Czesław Śleziak
10. Minister – Członek Rady Ministrów kierujący Rządowym Centrum Studiów Strategicznych
Pan Lech Nikolski
11. Rzecznik Praw Obywatelskich
Pan Andrzej Zoll
12. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
Pan Andrzej Pęczak
13. Przewodniczący Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Pan Krzysztof Filipek
14. Przewodniczący Sejmowej Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej
Pan Józef Zych
15. Przewodniczący Senackiej Komisji Ochrony Środowiska
Pan Adam Graczyński
16. Wojewodowie i Marszałkowie województw
17. Prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Pan Jerzy Swatoń

Załącznik nr 4

Uzupełnienie do charakterystyki stanu prawnego

Ustawą z dnia 3 października 2003r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw¹⁹ zostały wprowadzone istotne zmiany w zakresie przepisów dotyczących funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zmiany te zapewniają większą koordynację pracy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, powodują ujednolicenie ich polityki, z zachowaniem odrębności, przez opracowywanie wspólnej strategii funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a także opiniowanie przez Narodowy Fundusz list przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy.

Ponadto zmiany te mają zapewnić absorpcję funduszy pomocowych Unii Europejskiej właśnie poprzez uzyskanie pełnej koordynacji działań Narodowego Funduszu oraz wojewódzkich funduszy, a także zapewnienie odpowiednich środków finansowych na inwestycje proekologiczne samorządom.

Z dniem 8 grudnia 2003r. zostały wprowadzone, następujące istotne zmiany ustawą z dnia 3 października 2003r. w ustawie - Prawo ochrony środowiska:

- do art. 400 dodano ust. 4 w brzmieniu: Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze prowadzą gospodarkę finansową w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.
- art. 402 ust. 1 – zmieniono termin przekazywania przez zarządy województw wpływów zgromadzonych na rachunkach odpowiednim funduszom ochrony środowiska z 15 dnia następnego miesiąca po ich wpływie na rachunki zarządu województwa na termin do końca następnego miesiąca po ich wpływie na rachunki zarządu województwa.
- art. 405 ma obecnie następujące brzmienie:

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi – art. 405 ust.1.

Środki funduszy mogą być także przeznaczane na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej – art. 405 ust.2.

- poprzez zmianę art. 406, w związku z art. 407, 409 i 410 – rozszerzono i doprecyzowano katalog możliwości przeznaczania środków finansowych funduszy ochrony środowiska na:
 - przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków- art. 406 pkt 5
 - przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi- art. 406 pkt 6
 - przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza- art. 406 pkt 7
 - przedsięwzięcia związane z ochroną wód- art. 406 pkt 7a.
- art. 409 - rozszerzono i doprecyzowano katalog możliwości przeznaczania przez wojewódzkie fundusze środków na dofinansowywanie m.in. zadań związanych ze zwiększaniem lesistości kraju oraz likwidacji szkód w lasach, zadań związanych

¹⁹ Dz. U. Nr 190, poz.1865

z przeciwdziałaniem i likwidacją klęsk żywiołowych, programów ochrony powietrza i programów ochrony przed hałasem i przeznaczanie środków na ich tworzenie.

- inwestycji ekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych- art. 409 pkt 1
- działań związanych z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami- art. 409 pkt 2
- innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, plany działań krótkoterminowych, o których mowa w art. 92 ust. 1, a także na realizację powyższych planów i programów- art. 409 pkt 8
- zadań związanych ze zwiększeniem lesistości kraju oraz zapobieganiem i likwidacją szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne i abiotyczne- art. 409 pkt 9
- opracowań planów ochrony obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego- art. 409 pkt 10
- przeciwdziałania klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków dla środowiska- art. 409 pkt 12.
- art. 410 ust. 1 pkt 5 – doprecyzowano, iż środki Narodowego Funduszu można przeznaczać również np. na programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem i obecne brzmienie tego przepisu jest następujące:
- Środki Narodowego Funduszu przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art. 406 pkt 1-11 i art. 409 pkt 1-13, oraz m.in. na wspomaganie realizacji wojewódzkich i ponadwojewódzkich programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony przed hałasem, planów gospodarki odpadami oraz planów gospodarowania wodami.
- art. 414 ust. 2 i ust. 3²⁰ ma następujące brzmienie:

Do zadań Rady Nadzorczej Narodowego Funduszu, oprócz określonych w ust. 1, należy:

- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw środowiska, w celu uzgodnienia, wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy,
- uchwalanie, raz na cztery lata, wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy, do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tą strategią,
- uchwalanie, raz na cztery lata, strategii działania Narodowego Funduszu, wynikającej ze wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tą strategią,
- uchwalanie, na podstawie polityki ekologicznej państwa i list przedsięwzięć priorytetowych przedkładanych przez wojewódzkie fundusze, planu działalności i zatwierdzanie list priorytetowych programów Narodowego Funduszu do dnia 31 stycznia każdego roku - art. 414 ust. 2.

Do zadań rad nadzorczych wojewódzkich funduszy, oprócz określonych w ust. 1, należy:

- uchwalanie, raz na cztery lata, strategii działania wojewódzkich funduszy, wynikających ze wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tymi strategiami,
- uchwalanie, po zasięgnięciu opinii Narodowego Funduszu, w oparciu o politykę ekologiczną państwa, strategię działania wojewódzkich funduszy i wojewódzkie programy ochrony środowiska, planów działalności wojewódzkich funduszy, do dnia 31 października każdego roku na rok następny,

²⁰ zmian obowiązująca od dnia 1 stycznia 2004r.

- zatwierdzanie, do dnia 30 czerwca każdego roku na rok następny, list przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy, po zasięgnięciu opinii Narodowego Funduszu w zakresie finansowania przedsięwzięć z udziałem środków niepodlegających zwrotowi pochodzących z Unii Europejskiej - art. 414 ust. 3.

- art. 415:

Do zadań Zarządu Narodowego Funduszu i zarządów wojewódzkich funduszy należy odpowiednio m.in. opracowywanie projektów planów działalności Narodowego Funduszu i, po zasięgnięciu opinii Narodowego Funduszu, wojewódzkich funduszy – art. 415 ust. 5 pkt 1.

Do zadań Zarządu Narodowego Funduszu, oprócz określonych w ust. 5, należy opracowywanie projektów wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy oraz projektów strategii Narodowego Funduszu i zasięganie opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego co do zawartych w nich ustaleń - art. 415 ust. 6.

Do zadań zarządów wojewódzkich funduszy, oprócz określonych w ust. 5, należy opracowywanie projektów strategii działania wojewódzkich funduszy - art. 415 ust. 6a.

- zmiany art. 421 ust. 1, 2 i 2a - dotyczą terminu przedstawiania Radzie Ministrów informacji o działalności Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy za ubiegły rok- poprzednio do dnia 31 lipca, obecnie do 31 sierpnia, obecnie zarządy województw mają obowiązek przedstawiania informacji o swojej działalności również Narodowemu Funduszowi oraz dodano ust. 2a :

- Minister właściwy do spraw środowiska przedstawia Radzie Ministrów, nie później niż do dnia 31 sierpnia, informacje o działalności Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy za ubiegły rok - art. 421 ust. 1.

- Zarządy województw przedstawiają ministrowi właściwemu do spraw środowiska, sejmikowi województwa oraz Narodowemu Funduszowi, nie później niż do dnia 31 maja, informacje o działalności wojewódzkich funduszy za ubiegły rok - art. 421 ust. 2.

Zarząd Narodowego Funduszu przedstawia ministrowi właściwemu do spraw środowiska, nie później niż do dnia 30 czerwca, zbiorczą informację o działalności wojewódzkich funduszy za ubiegły rok - art. 421 ust. 2a.

Załącznik nr 5

Wykaz podstawowych aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz.U. z 1994, nr 49, poz. 196; zm. Dz.U. z 1995 r. Nr 90, poz. 446, Nr 141, poz. 692; z 1996 r. Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 622, Nr 156, poz. 773; z 1997 r. Nr 46, poz. 296, Nr 88, poz. 554, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770, Nr 133, poz. 885; z 1998 r. Nr 106, poz. 668; z 1999r. Nr 101, poz. 1178; 2000r. Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 109, poz. 1157; z 2001r. Nr 38, poz. 452, Nr 45, poz. 497, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 764, Nr 84, poz. 907, Nr 100, poz. 1085) – uchylona z dniem 1 października 2001r., z wyjątkiem art. 37a , który został uchylony z dniem 26 października 2001r.
2. Ustawa dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627; zm.: z 2001r. Nr 115, poz.1229; z 2002r. Nr 74, poz.676, Nr 113, poz.984, Nr 153, poz.1271,Nr

- 233, poz.1957, M.P. Nr 49, poz.715; z 2003r. Nr 46, poz.392, Nr 80, poz.717 i 721, M.P. Nr 50, poz.782 i 783, Nr 162, poz.1568, Nr 175, poz.1693, Nr 190, poz.1865, Nr 217, poz.2124) – weszła w życie z dniem 1 października 2001r.
3. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085; zm.: z 2002r. Nr 143, poz.1196; z 2003r. Nr 7, poz.78, Nr 190, poz.1865).
 4. Ustawa z dnia 3 października 2003r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 190, poz.1865) – weszła w życie z dniem 8 grudnia 2003 r.
 5. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2003r. Nr 15, poz. 148;zm.: z 2001r. Nr 153, poz.1271; z 2002r. Nr 153, poz.1271; z 2003r. Nr 45, poz.391, Nr 65, poz.594, Nr 96, poz.874, Nr 166, poz.1611, Nr 189, poz.1851).
 6. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 72, poz.664; z 2001r. Nr 76, poz.813, Nr 113, poz.1208; z 2002r. Nr 113, poz.984, Nr 197, poz.1661; z 2003r. Nr 2, poz.16, Nr 130, poz.1188, Nr 165, poz.1591).
 7. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 76, poz. 694; zm.: z 2003r. Nr 60, poz.535, Nr 124, poz.1152, Nr 139, poz.1324, Nr 229, poz.2276).
 8. Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 112, poz.982; zm.: z 2001r. Nr 110, poz.1189; z 2002r. Nr 113, poz.984, Nr 153, poz.1271; z 2003r. Nr 170, poz.1652, Nr 190, poz.1865, Nr 217, poz.2124).
 9. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (j.t. Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz.1590; zm.: z 2002r. Nr 23, poz.220, Nr 62, poz.558, Nr 153, poz.1271, Nr 214, poz.1806; z 2003r. Nr 162, poz.1568).
 10. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz.93 z późn. zm.)
 11. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz.U. z 1999, Nr 3, poz. 17) obowiązywało do dnia 31 grudnia 2002 r.
 12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. Nr 230, poz. 1934) – weszło w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.